

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
Biblioteca Științifică Medicală

Personalități notorii ale USMF „Nicolae Testemițanu”

NATALIA GHEORGHIU

(110 ani de la naștere)

BIOBIBLIOGRAFIE

Chișinău, 2025

CZU 016:[617-053.2+929(478)]
N 26

Responsabil de ediție: **Liubovi KARNAEVA**, *director, Biblioteca Științifică Medicală a USMF „Nicolae Testemițanu”*

Alcătuitori: **Natalia BOT, Ludmila COVALSCHI, Elena VARLACOVA**

Redactare bibliografică: **Irina GANGAN**

Design, machetare, copertă: **Olesea DOBREA, Tamilla BAROV**

În redacția autorilor.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Natalia Gheorghiu : (110 ani de la naștere) : Biobibliografie / Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Biblioteca Științifică Medicală ; responsabil de ediție: Liubovi Karnaeva ; alcătuitori: Natalia Bot [et al.] ; redactare bibliografică: Irina Gangan. – Chișinău : CEP *Medicina*, 2025. – 102 p. : fig., fot. color. – (Personalități notorii ale USMF "Nicolae Testemițanu", ISBN).

Cerințe de sistem: PDF Reader.

În red. aut.

ISBN 978-9975-82-418-7 (PDF).

016:[617-053.2+929(478)]

N 26

© CEP *Medicina*, 2025

© N. Bot, L. Covalschi, E. Varlacova, 2025

© Biblioteca Științifică Medicală

CUPRINS

Notă asupra ediției	5
Viața și opera academicianului Natalia Gheorghiu – o evocare (E. GUDUMAC)	6
I. NATALIA GHEORGHIU – ILUSTRU CHIRURG PEDIATRU	10
CURRICULUM VITAE	11
STUDII ȘI CERCETĂRI ÎN DOMENIUL CHIRURGIEI PEDIATRICE	13
Opțiuni diagnostice și terapeutice în hernia diafragmatică strangulată la copil (N. GHEORGHIU, E. GUDUMAC)	13
Abcesul hepatic la copii (N. GHEORGHIU, E. GUDUMAC, N. ANDRONIC, L. ROTARU, L. COROI)	17
II. BIBLIOGRAFIE	20
PUBLICAȚII ȘTIINȚIFICE	21
Teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale / autoreferate	21
Monografii	21
Articole publicate în culegeri de lucrări științifice (conferințe, congrese, simpozioane)	22
Articole publicate în reviste științifice	36
Brevete de invenție	38
PUBLICAȚII METODICE ȘI DIDACTICE	39
LUCRĂRI ELABORATE CU CONTRIBUȚIA NATALIEI GHEORGHIU (redactor științific, coordonator)	39
TEZE DE DOCTOR ȘI DOCTOR HABILITAT ÎN ȘTIINȚE MEDICALE SUSȚINUTE SUB CONDUCEREA NATALIEI GHEORGHIU	41
OMAGII, MATERIALE DE POPULARIZARE	43
PERSONALIA – referințe despre NATALIA GHEORGHIU	44
INTERVIURI	53
III. RECUNOȘȚINȚA GENERAȚIILOR	54
ARTICOLE OMAGIALE	55
Academicianul Natalia Gheorghiu – cale de lumină a chirurgiei pediatrie basarabene (L. BARANOV)	55
Ilustru om, chirurg și pedagog (G. BOIAN)	56
Măiestrie transmisă din generație în generație (B. CURAJOS)	57
Un om, o cauză, un destin (A. MANIUC)	59
Academicianul Natalia Gheorghiu – personalitate ilustră a neamului (N. ȘAVGA)	61
Natalia Gheorghiu – legendă a medicinei moldovenești (L. DOLGHIER)	63
Academicianul Natalia Gheorghiu – un model demn de urmat (V. RADILOV)	64
O viață consacrată medicinei (G. GÎNCU)	67
Profesorul Natalia Constantin Gheorghiu (E. GUDUMAC)	70

О дорогом нашем учителе (В. ДЗЕРО).....	72
REFERINȚE ȘI APRECIERI	73
ETERNIZAREA NUMELUI	76
IV. FILE DE ALBUM.....	81
Index de nume	99

Notă asupra ediției

Prezenta biobibliografie este concepută și realizată cu ocazia aniversării a 110 ani de la nașterea ilustrului Medic, Chirurg pediatru, Natalia Gheorghiu.

Profesorul Natalia Gheorghiu este un nume de legendă al chirurgiei pediatrice autohtone, recunoscută pentru contribuțiile sale semnificative în acest domeniu, având un impact important atât în educația medicală, cât și în cercetarea științifică. Natalia Gheorghiu a fost o figură importantă, cu spirit inovator, intelectual de marcă, fondator al școlii chirurgicale pediatrice moldave.

Lucrarea de față reprezintă un omagiu adus Nataliei Gheorghiu, profesor universitar, doctor habilitat în științe medicale, membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a URSS, deschizător de drumuri în chirurgia pediatrică din Moldova. Volumul începe cu un articol Laudatio, semnat de discipolul Nataliei Gheorghiu, academiciana Eva Gudumac, în semn de profundă recunoștință pentru Domnia Sa Dascălul. Sunt prezentate repere din viața și cariera impresionantă a ilustrului savant, bogata experiență chirurgicală, didactică și științifică. Înaltul profesionalism și calitățile morale deosebite ale Nataliei Gheorghiu au inspirat generații întregi de chirurghi să muncească cu dăruire, să studieze permanent și să contribuie la dezvoltarea domeniului chirurgiei pediatrice din țară.

Prima parte a lucrării *Natalia Gheorghiu – ilustru chirurg pediatru* prezintă o sinteză a activității profesionale a protagonistei, oferind date despre formarea profesională, domeniile de cercetare, participarea la diverse foruri științifice naționale și internaționale, distincțiile decernate ca apreciere a muncii oneste și asidue. Sunt incluse două lucrări științifice reprezentative care ilustrează direcțiile de cercetare ale savantei.

Partea a doua – *Bibliografie* – reflectă realizările științifice ale Nataliei Gheorghiu, materializate în publicații de valoare pentru mediul academic: teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale, monografii, materiale didactice, articole publicate în culegeri și reviste științifice, brevete de invenție etc. Cele peste o sută de resurse bibliografice despre personalitatea, viața și activitatea Nataliei Gheorghiu reprezintă dovada înaltei aprecieri, a respectului și recunoștinței pentru contribuția adusă domeniului medical, inclusiv pentru calitățile de Om, prieten, coleg.

Pentru selectarea materialelor au fost consultate: cataloagele tradiționale și/sau electronice ale Bibliotecii Științifice Medicale a USMF „Nicolae Testemițanu”, Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Bibliotecii Centrale Științifice Medicale a Rusiei; repozitorii instituționale și baze de date atât din țară, cât și de peste hotare: Repozitoriul USMF „Nicolae Testemițanu”, Instrumentul Bibliometric Național, PubMed, e-Library.ru etc. De asemenea au fost consultate edițiile bibliografice *Cronica presei și Bibliografia Națională a Moldovei*, precum și documente primare – cărți, ediții periodice din fondul de publicații al BȘM, materiale din colecția Muzeului USMF „Nicolae Testemițanu”. Majoritatea resurselor bibliografice au fost examinate de visu. Limitele cronologice ale bibliografiei au cuprins anii 1948-2024. Selectarea surselor s-a încheiat în luna octombrie 2024. Descrierea bibliografică a resurselor a fost realizată în conformitate cu standardele în vigoare în domeniul informare și documentare. Bibliografia este structurată pe categorii de documente, în cadrul cărora notițele bibliografice sunt aranjate în ordine cronologică și/sau alfabetică. Pentru a facilita regăsirea informațiilor necesare în bibliografia autorului, lucrarea este însoțită de un index de nume care orientează utilizatorul spre numărul de ordine al descrierii bibliografice a documentului căutat.

Partea a treia a lucrării – *Recunoștința generațiilor* – cuprinde o selecție de articole omagiale dedicate Nataliei Gheorghiu. Aprecierile și mesaje semnate de personalități notorii din domeniul medicinei, colegi, discipoli, prieteni pun în valoare calitățile deosebite ale savantului Natalia Gheorghiu.

Colecția de imagini foto – *File de album* – selectate din Arhiva și Muzeul USMF „Nicolae Testemițanu” și alte surse, completează portretul intelectual și spiritual al renumitului chirurg pediatru.

Biobibliografia este destinată comunității medicale, oamenilor de știință, profesorilor, masteranzilor, studenților și tuturor celor interesați de viața și activitatea chirurgului pediatru Natalia Gheorghiu.

VIAȚA ȘI OPERA ACADEMICIANULUI NATALIA GHEORGHIU – O EVOCARE

Motto: „Non omnis moriar” (Nu voi muri de tot) Horatius, Odae, 3, 30, 6.

„Nu voi muri de tot: din mine o parte, partea cea mai mare, va înfrânge Moartea și, prin slava ce-mi vor înălța urmașii, Eu, în orice veac la fel de tânăr, voi crește fără încetare”.

Ce poate fi mai plăcut și lăudabil decât actul de a pune în lumină omul, cu inteligența și creația sa, de a sublinia aportul și importanța realizărilor sale.

Mă refer la filele din viața, creația și activitatea Academicianului Natalia Gheorghiu, căreia i-a fost destinat să fie studentă la facultatea de Medicină a Universității din București, care a reușit să supraviețuiască războiul, să înfrunte urmările acestuia și, în pofida timpurilor, să-și mobilizeze forțele de lucru pentru a se dedica nu numai activității didactice, științifice, practice dar și celei administrative. A fondat și a dezvoltat la nivel profesional un serviciu – cel al Chirurgiei pediatrice. Concomitent Domnia sa a promovat și în profesie.

Academicianul Natalia Gheorghiu a contribuit la lichidarea urmărilor nefaste ale războiului, a organizat sistemul de dispensarizare.

Natalia Gheorghiu al cărei nume îl poartă Clinica Universității și Centrul Științifico-practic de Chirurgie Pediatrică din aprilie 2002, a făcut o carieră strălucită de Chirurg și organizator, de prorector pe procesul didactic și științific al Institutului de Stat de Medicină (în prezent Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”), contribuind considerabil la reformarea radicală a serviciului chirurgical acordat copiilor din Republica Moldova.

În acea galerie a iluștrilor savanți care au contribuit la dezvoltarea medicinei în republică și au slujit cultura medicală națională, un loc deosebit îi aparține savantului Natalia Gheorghiu.

Edificiul chirurgiei din Moldova a fost înălțat de personalități marcante, trudituri modești, cărora le-a revenit un aport neprețuit la zidirea lui.

Natalia Gheorghiu este una dintre persoanele a cărei bogată experiență chirurgicală, didactică și științifică o considerăm un model demn de urmat. Ea s-a învrednicit de titlurile doctor habilitat în științe medicale, Profesor universitar, Membru Corespondent al Academiei de Medicină din Rusia, Om Emerit în Științe, Medic Emerit, Cavaler al Ordinului Republicii Moldova, Cetățean de Onoare al orașului Chișinău.

Natalia Gheorghiu s-a născut la 29 noiembrie 1914 în satul Lesnoe, județul Tighina. Și-a făcut studiile la facultatea de medicină generală din București, frecventând cursurile celor mai cunoscuți profesori ai timpului. A parcurs întreaga “ierarhie medicală”: extern, intern, secundar al unor clinici de prestigiu din București.

Academicianul Natalia Gheorghiu era convinsă că filiera de externat, internat, secundariat era esențială pentru „obținerea unei pregătiri temeinice”, iar soarta face așa ca, după absolvirea facultății, să-și înceapă cariera profesională în calitate de medic de familie, ca mai apoi să fie mobilizată și trimisă pe front la cel de-al II-lea război mondial, unde a lucrat ca chirurg militar. Ulterior își amintea de această perioadă, era foarte mândră de experiența de chirurg de război deoarece practicarea chirurgiei de campanie i-a permis să se familiarizeze cu o serie de probleme de patologie traumatică cu care chirurgii în timp de pace nu se confruntă decât doar sporadic. La câțiva ani după demobilizare a susținut teza de doctor în medicină, apoi pe cea de doctor habilitat în medicină.

O perioadă de mai bine de jumătate de secol (din mai 1946 până în februarie 2001) a activat la USMF “Nicolae Testemițanu” din Chișinău, la catedrele chirurgicale, ascensiunea Domniei sale fiind marcată de următoarele paginile istoriei 80 “repere”: medic secundar de clinică, asistentă, conferențiar, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe Medicale din Rusia.

În 1957, a fost numită șef al catedrei de chirurgie pediatrică, pe care a condus-o cu competență și autoritate până la pensionare (1986), unde avea să activeze și în calitate de profesor al aceleiași catedre până în februarie 2001.

Energia creatoare a Nataliei Gheorghiu a ajutat-o să extindă în termene relativ scurte baza clinică și de studii a catedrei, s-o înzestreze cu cea mai performantă aparatură de diagnostic și tratament. Academicianul Natalia Gheorghiu a depus mari eforturi pentru dezvoltarea chirurgiei pediatrice în Republica Moldova. Una din inițiativele ei prevedea înființarea unei Clinici Universitare, a unui Centru universitar de chirurgie pediatrică.

A îmbrățișat chirurgia pediatrică imediat după război, manifestându-se ca un chirurg de talie europeană.

Personalitate integră, înzestrată cu un profund sentiment civic, a fost conștientă de viitorul medicinei din republică, de aceea a pregătit o pleiadă de discipoli, care muncesc cu aceeași dăruire. Colectivul creat de Dna profesoară la catedră a constituit temelia celei mai importante școli științifice – școala de chirurgie, ortopedie, traumatologie, urologie, anesteziologie și reanimare pediatrică, precum și a școlii de pediatrie reconstructivă și reparatorie.

Omul Natalia Gheorghiu a fost o personalitate de o certă probitate profesională, dotată cu sinceritate, înțelepciune. Diagnostician de mare finețe, specialist care poseda o tehnicitate chirurgicală aparte, a fost un gânditor prin excelență al gestului chirurgical; a avut un simț deosebit la intuirea complicațiilor postoperatorii, și-a îngrijit întotdeauna deosebit de atent bolnavii. A inspirat bolnavilor încredere și dragoste caldă, găsind pentru fiecare un cuvânt potrivit care să le redea optimismul. A studiat permanent, până la ultima suflare, fiind la curent cu ultimele noutăți chirurgicale. A contribuit mult la formarea tinerilor chirurgi care, profesând astăzi în diverse secții de chirurgie din țară și de peste hotarele ei, îi păstrează o vie și frumoasă amintire.

Lupta cu boala s-a dovedit a fi uneori peste puterile strălucitelor sale capacități. Dar, curajoasă fiind, nu și-a ascuns “înfrângerile”, aducându-le mereu la “judecata” colegilor, în discuția Societății Chirurgicalor. Era convinsă că din fiecare nereușită se pot trage învățăminte, concluzii și se poate învăța ceva. Prin neobosită sa activitate a contribuit esențial la diversificarea chirurgiei nou-născutului, abdominale, îndeosebi prin realizări în chirurgia tubului digestiv (preponderent chirurgia colonului, regiunii ano-rectale), chirurgia ficatului, căilor biliare, tumorilor mediastinale, retroperitoneale, chirurgia toracică, urologică, plastică, a făcut cercetări în domeniile ortopediei și traumatologiei, combustiologiei etc.

Valoroasa sa activitate științifică și-a găsit reflectare în două teze: de doctor în medicină (1949) și doctor habilitat în medicină (1954), susținute cu calificativul “excelent”. O moștenire de 250 de lucrări științifice publicate în țară și peste hotare, 6 monografii, 5 culegeri tematice, două brevete sunt rodul celor 57 de ani de activitate a Marelui Savant. Articolele și monografiile academicianului Natalia Gheorghiu nu prezintă numai interes istoric, ele sunt actuale și utile, în pofida diversificării continue a metodelor de investigație.

După retragerea din chirurgia activă, profesoara Natalia Gheorghiu a continuat să fie consilierul generațiilor de discipoli pe care i-a format (în total 52 de promoții). Mulți dintre ei erau oaspeți frecvenți ai profesoarei din strada Florilor.

Nesecatul spirit activ, zbuciumul creator și imensul aport al marelui savant au fost prețuite cu prilejul jubileului de 80 de ani al Domniei sale când i-a fost conferită cea mai înaltă decorație a țării – Ordinul Republicii, anticipat de încă 4 ordine și medalii. Astfel a fost exprimată recunoștința față de această distinsă personalitate, pentru contribuția deosebită la progresul chirurgiei, chirurgiei pediatrice și, în general, al medicinei din Republica Moldova. Natalia Gheorghiu s-a stins din viață în ziua de 4 februarie 2001 la orele 13:35, la vârsta de 86 de ani. A plecat în această ultimă călătorie având un puternic presentiment. Și-a luat rămas bun de la toți discipolii, surorile și infermierele din clinică, așa cum nu a făcut-o niciodată.

A fost o bună cunoscătoare a istoriei Basarabiei, având și o vastă cultură umanistă. Ca un bun povestitor al unor întâmplări de demult, a înțeles viața cu un umor cald și subtil. Colegilor ei din Clinica de Chirurgie, Ortopedie, Traumatologie, Urologie, Neurochirurgie, Anestezie, Reanimare, Combustiologie,

Oncologie pediatrică ne lipsesc și vor lipsi de aici înainte nu numai un sfat bun al unui chirurg cu mare experiență, dar și zâmbetul ei fin, uneori trist.

Academicianul Natalia Gheorghiu, pe bună dreptate s-a învrednicit de titluri științifice onorifice, de distincții guvernamentale, de cea mai înaltă distincție – Ordinul Republicii. A reprezentat Moldova, medicina moldavă, chirurgia moldavă, cea pediatrică cu multă demnitate în diferite țări ale lumii.

Academicianul, savantul Natalia Gheorghiu a fost permanent pătrunsă de simțul dezvoltat al datoriei, de dragoste de muncă și entuziasm, și-a urmat demn calea profesională, care a devenit esența și sensul vieții sale. Natalia Gheorghiu efectua intervenții chirurgicale, cerceta, învăța, concomitent educa 2 copii, crea condiții pentru discipolii care au ales calea științei, îi îndruma în procesul pregătirii tezelor de doctor în medicină și doctor habilitat. Se odihnea conform intereselor, posibilităților, fiind permanent solicitată și deseori deranjată de elevii săi.

Viața Doamnei Natalia Gheorghiu a cunoscut perioade de timp albe și negre, și chiar foarte negre. Experiența de viață, cu realizările și greșelile ei, cu momentele fericite și mai puțin senine, cu bucurii și tristeți, cu înălțări și căderi și-a lăsat amprenta profundă în sufletul ei, făcând-o să devină un suflet tot mai zbuciumat, privirile ei fiind tot mai îngândurate. Pentru noi, elevii profesorului Natalia Gheorghiu, au fost vremuri și foarte grele, dar noi eram tineri, credeam că suntem în stare să depășim orice obstacol și lucrul acesta ne făcea fericiți, chiar și atunci când majoritatea dintre noi, studenți fiind, mergeam cu cartea de anatomie a omului în mână și cu oase în geantă, luate de la catedră pentru a fi studiate. Unii țineau în camere crani, chiar și schelete din dorința de a ne pregăti mai bine pentru examene. Pentru noi prezența la examene era obligatorie, exceptând cazurile de boală.

Cu trecerea timpului, noi considerăm că în viața Dascălului nostru a predominat bucuria prilejuită de succesele atâtor ramuri ale chirurgiei copilului (chirurgia neonatală, septică, urgentă, traumatologia și ortopedia, neurochirurgia, reanimarea și anesteziologia, toxicologia și hemodializa etc.) pe care le-a promovat, ale școlii pe care a fondat-o și dezvoltat-o cu dragoste și dăruire de sine, de realizările numeroșilor ei elevi, care îi poartă permanent cinstea și onoarea, de recunoștința celor care i s-au aflat în preajmă, au iubit-o, de recunoștința și dragostea micilor ei pacienți, vieți salvate, zâmbetul nou-născutului, a copilului însănătoșit. Căldura amintirilor, conștiința împăcată, că a trăit și a activat conform jurământului lui Hipocrate, i-au alinat sufletul. Natalia Gheorghiu a fost Omul, Prietenul prețuit și de nădejde al tuturor.

Antoine de Saint Exupery a scris cândva că „Viața nu este nici simplă nici complicată, nici limpede nici mohorâtă, nici contradictorie nici coerentă. Este – și atâta tot”.

Se spune, și pe bună măsură este adevărat, că atunci când ai dispărut și tu și nici cei care ți-au dat viață nu mai sunt, ai dispărut definitiv din Univers!... Dar când ai creat o școală, când ai lăsat în urma ta atâtea cărți, când ai alinat suferința atâtor copii, când ai așezat bisturiul în mâna atâtor „copii chirurgicali”, cum este cazul Academicianului Natalia Gheorghiu, Horatius, poetul latin, nu a avut oare dreptate?! Așa a trăit Doamna Natalia Gheorghiu, generația de până și de după război. Aceasta a fost și va fi.

Există o expresie: „Muncește ca și cum nu ai avea nevoie de bani, iubește ca și când nimeni nu te-a făcut vreodată să suferi. Dansează ca și când nimeni nu te vede. Cântă de parcă nu te-ar auzi nimeni. Trăiește ca și când Paradisul ar fi pe pământ.” Credem că a știut acest aforism și a ținut cont de el și Academicianul Natalia Gheorghiu.

Astăzi nu mai este printre noi avocatul nostru, al tuturor, nu ne mai putem bucura de întâlnirile cu Dascălul nostru, iar ea nu va mai auzi cuvinte de mulțumire pentru zbuciumul cu care și-a închinat viața și eforturile pentru binele nostru și al pacienților.

În medicină sunt puține evenimente și personalități, a căror măreție te impune să contenești din drum, să-ți faci un răgaz și să cugeți în semn de adâncă recunoștință asupra aceluia spirit de sacrificare și fapte de eroism, care-i caracterizează pe ai noștri dascăli și predecesori, și care și-au consacrat viața și activitatea celor din jur.

Azi noi, elevii Profesorului Natalia Gheorghiu, ne întoarcem în trecut, căci acolo ne este Dascălul, cea care merită să poarte numele egal cu veșnicia.

Academicianul Gheorghiu a rămas în memoria noastră ca o flacără, ce palpitează și generează bunătatea sufletească, un foc al dorinței de a cunoaște și care arde până în prezent. Ea, cea de odinioară, ne-a purtat prin noianul cunoștințelor adunate de strămoși și împărtășite nouă cu dragoste și dăruire de sine, tocmai așa cum ne învață înțelepciunea strămoșilor prin cuvintele marelui Van Tiulp „*Lucendo allis, ego ipse ardeo*”.

Profesorul Gheorghiu a fost ca o carte deschisă, o enciclopedie întreagă, a zidit în noi dorința de carte, a zidit templul viitoarelor generații de chirurgi pediatri.

A trecut în eternitate, dar până în prezent ne amintim cuvintele spuse, cuvinte blajine, câteodată dojenitoare, aspre și generoase.

Noi, elevii ei, am devenit oameni în toată firea, suntem mândri de profesia pe care am îmbrățișat-o, dar meritul este în mare măsură al ei. Dascălul nostru a sădit în noi sămânța, care a încolțit, ea ne-a învățat să fim buni cu oamenii și să posedăm acele calități omenesti, încât să ni se încredințeze viața și sănătatea, continuarea cauzei pentru care Domnia sa atât de mult s-a străduit. Toate aceste fapte ne determină, conștient și adesea la nivel de subconștient, să-i evocăm continuu figura luminoasă, personalitatea de Clinician, Chirurg dedicat și Cercetător, precum și de Om, căutând să-i urmăm exemplul în profesie și în viața de zi cu zi din clinică, care pentru Academicianul Natalia Gheorghiu și pentru noi toți a constituit și am vrea să constituie și în continuare o a doua familie!

Să nu uităm că Chirurgul Natalia Gheorghiu a impus și insuflat tuturor colaboratorilor și întregului personal al clinicii un comportament deontologic și corect, decent, în spiritul respectului și devotamentului față de bolnav.

Tactul deosebit de care a dat constant dovadă, a impus respect, a exclus atitudinile agresive, creând un climat de înțelegere, fără altercații, fără situații conflictuale, fără constituirea unor clanuri legate prin interese meschine care să compromită unitatea clinicii. Orice tendințe în acest sens erau imediat desființate de Domnia sa Natalia Constantinovna. Avea rara calitate de a face pe oricare din membrii clinicii să-și descarce sufletul cu sinceritate și încredere în situațiile personale limită, știa să asculte și, mai ales, să ofere sfaturi și soluții. Decepțiile profesionale ale oricărui dintre noi constituiau prilejul unor discuții confidențiale, sincere, obiective, în urma cărora profesorul dădea sfaturi dintr-o experiență de o viață trăită între bolnavi. În fața ei fiecare dintre colaboratori se simțea om respectat și considerat ca atare.

Fiecare dintre noi și-a ales drumul, muncim la căpătâiul sufletelor suferinde, dar aceasta este condiția profesiei noastre, scopul ei și înțelepciunea, iar fericirea e răsplata. Profesorul Natalia Gheorghiu a lăsat un nume „adunat pe-o carte”, cartea vieții medicale.

Este timpul să ne întrerupem din grijile și ocupațiile noastre cotidiene și să închinăm câteva clipe de reculegere pentru Marele Chirurg, Savant, Om de omenie, colega noastră de profesie – Academicianul Natalia Gheorghiu, care a plecat în neființă și să ne rugăm pentru odihna ei veșnică.

Academician Eva Gudumac
(*Buletin de perinatologie*. 2010, nr. 4, p. 79-81.)

I. NATALIA GHEORGHIU – ILUSTRU CHIRURG PEDIATRU

CURRICULUM VITAE

Numele, prenumele

Gheorghiu Natalia

Data nașterii

29 noiembrie 1914

Locul nașterii

s. Manzîr (astăzi Lesnoe), județul Tighina

Cetățenia

Republica Moldova

Starea civilă

căsătorită, 2 copii

Locul de muncă, funcția

Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (astăzi USMF “Nicolae Testemițanu”), chirurg-pediatru

Limbi vorbite:

română, rusă, franceză

Data și locul decesului

4 februarie 2001, Chișinău.

Educație și formare

5 august 1933 Liceul de fete „Principesa Ileana” din orașul Tighina;

1934-1940 Universitatea “Carol Davila” din București, Facultatea de Medicină generală;

1938 medic-practicant (subordinator) la un spital clinic din București;

1946 secundar clinic la Catedra de chirurgie spitalicească a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău.

Experiența profesională

august - octombrie 1940 medic în satul Geamăna, județul Tighina;

octombrie 1940 - iulie 1941 ordinator (medic curant) în spitalul din Talmaza, raionul Căușeni;

1941-1945 chirurg militar;

1949-1951 asistentă universitară, Clinica Chirurgicală Spitalicească a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău;

1951-1960 conferențiar universitar, Catedra de chirurgie spitalicească;

1957-1986 șefă catedră, Catedra de chirurgie pediatrică;

1963-1966, 1968-1969 prorector pentru activitate didactică și științifică.

Grade științifice și titluri științifico-didactice

1949 doctor în științe medicale;

1951 conferențiar universitar, Catedra de chirurgie spitalicească;

1954 doctor habilitat în științe medicale;

1961 profesor universitar;

1971 membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a URSS;

Membru în asociații profesionale și științifice

- membru al Asociației Internaționale a Chirurgilor;
- membru al Prezidiului Comitetului Republican Sindical al Medicilor din RSSM.

Activitatea științifică

- Peste 250 de lucrări științifice și didactice publicate, inclusiv 6 monografii, 5 culegeri tematice, 5 elaborări metodice, 2 brevete de invenție;
- Participări la congrese și conferințe internaționale din Franța (1966), Cehoslovacia (1972), India (1974), Japonia (1977), Elveția (1979), Grecia (1981) etc.;
- Cercetări științifice ample consacrate afecțiunilor chirurgicale pediatrice;
- Conducător/consultant științific la 18 teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale;
- Fondatorul școlii contemporane de Chirurgie pediatrică.

Activitatea socială

- deputat al Sovietului Suprem al URSS;
- membru al Comitetului unional pentru menținerea păcii în lume;
- membru al Prezidiului Comitetului Moldovenesc pentru apărarea păcii;
- membru al Comitetului de prevenire a războiului nuclear;
- membru al Comitetului republican pentru prietenie cu țările de peste hotare;
- membru al Prezidiului Comitetului Femeilor;
- membru al organizației “Medicii pentru pace”;
- vice-președinte al Comitetului de prietenie URSS – India.

Distincții și titluri onorifice

- Ordinul Drapelul Roșu al Muncii (Орден Трудового Красного Знамени), URSS;
- Ordinul Prieteniei Popoarelor (Орден Дружбы Народов), URSS;
- Ordinul Republicii, distincția de stat a Republicii Moldova;
- Medalia Comitetului Internațional pentru Apărarea Păcii;
- Medic Emerit al RSS Moldovenești;
- Om Emerit în știință al RSS Moldovenești;
- Cetățean de onoare al orașului Chișinău (1977).

Membru al consiliilor de redacție ale revistelor științifice naționale:

- 1959-1966   Пэзиря сэнэтэций = Здравоохранение, Chișinău, Republica Moldova;
1966-1990   Окротиря сэнэтэций = Здравоохранение, Chișinău, Republica Moldova.

STUDII ȘI CERCETĂRI ÎN DOMENIUL CHIRURGIEI PEDIATRICE

OPȚIUNI DIAGNOSTICE ȘI TERAPEUTICE ÎN HERNIA DIAFRAGMATICĂ STRANGULATĂ LA COPIL

(In: *Anale științifice ale Asociației Chirurgilor Pediatri Universitari din Republica Moldova*. Chișinău. 2002, vol. 2, p. 7-10).

Natalia GHEORGHIU, Eva GUDUMAC

Catedra Chirurgie, Ortopedie, Anesteziologie și Reanimație Pediatrică a USMF "Nicolae Testemițanu"

Definiție. Prin hernie diafragmatică înțelegem pătrunderea viscerelor abdominale în cavitatea toracică prin orificii (foramen Hiss-Bochdalek și orificiul retro-costo-xifoidian Morgagni-Larrey) sau rupturi (hernii traumatice, dobândite) diafragmatice.

Istoric. În 1579 Ambroise Pare (1510-1590) raportează două cazuri de hernie diafragmatică. În 1679 Bonet (1620-1689) semnalează primul caz de hernie diafragmatică congenitală descris de Lazare Riviere (1589-1655) care prezintă defectul diafragmului la un bărbat de 24 de ani examinat post mortem.

În 1769 Giovanni Battista Morgagni (1682-1771) descrie primul caz de hernie diafragmatică substernală. El îl citează pe Sehelinus care la autopsia unui făt cu hernie diafragmatică congenitală a hemidiafragmului stâng a depistat că plămânul stâng avea un singur lob de 3 ori mai mic decât plămânul drept. În 1848 Vincent Alexander Bochdalek (1801-1883), anatomist de profesie, a descris două cazuri de hernie diafragmatică congenitală pe care le consideră consecințe ale rupturii membranei trigonului lombocostal a hemidiafragmului stâng. În 1888 Naumann pentru prima dată a efectuat o intervenție chirurgicală la un adult în baza unei hernii diafragmatice congenitale. În 1902 Broman a publicat un șir de studii despre embriologia diafragmului și conchide că ascensionarea viscerelor din abdomen în cavitatea pleurală se datorează unei deficiențe în fuzionarea septului transvers cu pliurile peritoneale.

Primul succes în intervenția chirurgicală a fost înregistrat în 1902 de Heidenhain la un băiețel de 9 ani. Inițial abordul a fost transtoracic, când defectul s-a repetat s-a intervenit prin laparotomie. În 1928 Bettman și Gross au operat un nou-născut care a supraviețuit intervenției. În 1940 Ledd și Gross au reparat un defect la un nou-născut în vârstă de 40 ore de la naștere, care a supraviețuit.

Harrison și colegii au fost primii care au reparat hernia diafragmatică congenitală "in utero".

Hernia diafragmatică, formele ei de risc vital crescut, de tip foetal, sunt o entitate clinică frecventă, ce prin manifestările sale, complicațiile cardiorespiratorii și vasculare, dificultățile de diagnostic reprezintă o afecțiune severă, care ridică multiple probleme legate de reanimarea de urgență, alegerea momentului operator, deciziei operatorii, posibilitatea reducerii viscerelor abdominale și spațiului retroperitoneal herniate intratoracic, tactica închiderii breșei diafragmatice, conduitei postoperatorii și pronosticului.

În lotul studiat hernia diafragmatică a apărut înainte de luna a treia de viață embrionară, legată de momentul în care factorul malformativ a determinat oprirea în dezvoltarea evolutivă normală a septului transversal al lui Hiss și stâlpilor Uskow, lipsa individualizării celor două seroase peritoneală și pleurală ceea ce condiționează o comunicare anormală între cavitatea abdominală și cea pleurală prin orificii ale lui Hiss-Bochdalek (80% cazuri), Larey și Morgagny, iar viscerele ascensionate în torace nu sunt acoperite cu sac pleuro-peritoneal.

În Clinica de Chirurgie Pediatrică a ICȘOSM și C, Chișinău, pe parcursul a 15 ani (1986-2001) s-au internat și operat 88 de copii cu hernii congenitale diafragmatice embrionare cu clinica de strangulare. Formele latente au fost descoperite întâmplător cu ocazia examenului clinic și radiologic efectuat pentru altă

afecțiune la 12 copii în vârstă de 3 luni - 5 ani. Diagnosticul herniei diafragmatice a fost dificil, tabloul clinic fiind diferit în funcție de forma etiopatogenică și stadiul evolutiv al herniei. În cazuistica studiată am fost confrunțați cu următoarele situații clinice distincte: în cazul herniei de tip embrionar, produsă prin hiatusul Hiss-Bochdalek, debutul clinic a fost marcat de apariția unei complicații acute, încadrându-se în formă supraacută, gravă ca rezultat al strangulării. Simptomatologia la internare a fost dominată de starea generală alterată a copilului, detresa respiratorie de intensitate variabilă, tabloul clinic asociind cianoză, dispnee marcată, polipnee, vărsături alimentare incoercibile, lipsa tranzitului intestinal, dextrapoziție cardiacă, deplasarea mediastinului spre dreapta, bombarea hemitoracelui respectiv, strangularea hernială gastrică, intestinală; percuția toracelui pune în evidență o sonoritate neobișnuită, se evidențiază zone de matitate alternând cu hipersonoritate, iar la auscultație murmurul vezicular era absent, dar se percepeau zgomote anormale hidroaerice. Abdomenul foarte mic apare excavat. Zgomotele cardiace se percepeau retrosternal și hemitoracele neafectat. Aspirația mucozităților și administrarea de oxigen sunt inefficiente.

Clinic se disting trei categorii de semne:

- semne respiratorii: dispnee, cianoză datorită colabării totale sau parțiale ale plămânului de partea herniei și diminuarea expansibilității plămânului opus;
- semne circulatorii condiționate de compresiunea cordului și balansului mediastinal;
- semne digestive datorită situației anormale a viscerelor. Apar vărsături, modificări de tranzit intestinal, chiar semne de ocluzie sau subocluzie.

Probele de laborator relevă tablou biologic normal, exceptând acidoza respiratorie.

Explorările paraclinice s-au axat pe suferința clinică și rezultatele examenului obiectiv:

✓ radiografia toraco-abdominală pune în evidență o opacitate care se suprapune peste cea cardiacă la copii cu ascensionarea ficatului, splinei sau rinichiului, sau o imagine aerică care ajunge la nivelul coastei a 2-3-a (stomac, intestin, colon), aerarea redusă în cavitatea abdominală, discontinuități în conturul diafragmului afectat, plămânul corespunzător colabat și mediastinul deplasat. Deci pe o radiografie simplă toraco-abdominală în ortostatism se constată atât semne directe (imagini toracice anormale, imagini gazoase areolare, separate de trahee, opace și întretăiate de niveluri de lichid), cât și indirecte (dextracardie, absența sau discontinuitatea conturului cupolei diafragmatice; abdomenul este opac, fără zone aerice cu excepția bulei de gaz în stomac și colonul stâng).

Hernia diafragmatică pe dreapta se prezintă radiologic sub 2 tipuri de imagini:

- forma “pseudo-stafilococică” - imagini buloase de origine digestivă asociate opacității de origine hepatică;
- forma “pseudo-pleuretică” cu opacitate omogenă a hemitoracelui drept la vârful căruia se observă plămânul atelectaziat;
  - echografia efectuată la 29 de bolnavi a arătat prezența unor imagini hidroaerice în cavitatea toracică corespunzătoare;
  - se va monitoriza valoarea hematocritului, PO_2 , PCO_2 și pH în sânge (concentrația PO_2 va fi mai mare de 60%, PCO_2 - sub 40%);
  - echocardiografia;
  - determinarea presiunilor vasculare arteriale și venoase centrale. Diagnosticul se mai poate pune prin echografie efectuată în lunile 4-6 de viață intrauterină.

Diagnosticul diferențial se va face cu:

- boala membranelor hyaline;
- malformațiile congenitale pulmonare (emfizem lobar congenital, displazie polichistică pulmonară, chisturi aeriene bronșice congenitale, sechestrație pulmonară, pneumotoraxul spontan al nou-născutului, pneumopatie buloasă);
  - atelectaziile pulmonare ale nou-născutului;
  - hemoragia meningo-cerebrală de natură obstetrical;
  - stafilococii pleuro-pulmonari ai nou-născutului;
  - malformațiile cardiace congenitale cianotice,

- atrezia de esofag;
- tumori benigne sau maligne pulmonare, mediastinale etc.

Indicația chirurgicală a fost formulată pe baza următoarelor diagnostice:

- hernie diafragmatică strangulată în formele cu risc vital crescut;
- hernie diafragmatică strangulată în formele cu risc vital redus;
- hernia strangulată, forma latentă.

Remarcăm, că în hernia strangulată, forma cu risc vital crescut, intervenția chirurgicală se impune de urgență, după o scurtă pregătire preoperatorie de reechilibrare a nou-născutului. În formele cu risc vital scăzut sau cele latente actul operator s-a efectuat la o vârstă mai mare, după 3 luni de viață, când copilul suportă mai bine operația și când hernia nu se va încarcera frecvent.

Algoritmul terapeutic preoperator va include următoarele:

- condiții de normotermie a nou-născutului (va fi pus în incubator în mediu oxigenat);
- monitorizarea continuă a pacientului;
- plasarea unei sonde nazo-gastrice pentru a evita distensia gastrică și intestinală aerică;
- va fi culcat pe partea cu hernia, permițând ventilația plămânului opus;
- dezobstrucția nazo-faringiană;
- oxigenoterapia simplă cu oxigen umidificat sau prin intubație și ventilare blândă;
- antibioterapia;
- se va cateteriza o venă pentru alimentație parenterală și medicație;
- corecția acidozei respiratorii;
- reechilibrarea volemică;
- în insuficiență respiratorie marcată este necesar suport ventilator endotraheal. Inițial este evitat.

Intervenția chirurgicală se va efectua pe cale abdominală sau aplicarea măștii ventilatorii deoarece aerul insuflat ajunge în stomac și intestin. După intubația endotraheală copilul va fi anesteziat pentru a facilita ventilația, fără ca nou-născutul să se mai miște și să se deplaseze intestinul în interiorul toracelui. Presiunea ventilatorie trebuie obligatoriu să fie sub 45 mm Hg, deoarece plămânii sunt hipoplazici și se pot produce rupturi la nivelul alveolelor pulmonare.

Anestezia-ventilație endotraheală (florotan, narcotan, pavulon, pancuroniu bromide).

Se egalizează presiunea în hemitorace. Prin orificiul diafragmatic se va introduce o sondă Nelaton în torace. Se reduc viscerele în cavitatea abdominală. La 6 pacienți malformațiile digestive asociate au fost rezolvate în același timp. Închiderea breșei diafragmatice s-a efectuat prin suturarea cu fire nerezorabile trecute în "IT" sau "U" prin marginile tranșelor, iar la 13 pacienți firele au fost trecute în jurul unei coaste din absența buretelui diafragmatic. Cavitatea pleurală se va elibera de aer prin puncție, evitând drenajul toracic aspirativ. La 3 copii s-a drenat cavitatea pleurală, tubul toracic a fost conectat la o pompă de apă. La 8 pacienți s-a instituit drenaj abdominal în loja splenică și la 4 copii în Douglas. La 5 copii cavitatea abdominală s-a închis în tensiune.

Problemele deosebite apărute în perioada postoperatorie vor fi rezolvate conform cazului:

• menținerea nou-născutului pe ventilație mecanică pe parcursul a 24-48 ore și chiar mai mult. Aceasta va asigura o îngrijire ventilatorie adecvată care are ca scop menținerea hipocapniei și pH-ului mai mare de 7,5. Schimbările în tehnica ventilatorie așa ca reducerea presiunii fluxului de oxigen necesită de a fi realizate treptat, pentru că chiar alternări minime pot duce la vasoconstricție pulmonară imensă;

• este necesar de a monitoriza inima dreaptă, se efectuează echocardiograma. În caz de sporire a presiunii în cordul drept se va perfuza Dopamină sau Dobutamină;

- decompresia gastrică;
- reechilibrarea conform modificărilor biologice, a stării presiunii arterio-venoase extrapulmonare;
- corectarea acidozei;
- antibioterapia;

- profilaxia dismicrobismului intestinal.

Pronosticul vital a depins de factorii de gravitate asociați:

- prematuritatea;
- malformații asociate pulmonare, cardiace, craniene, digestive cu risc vital;
- gradul modificărilor de presiune arterio-venoasă extrapulmonară;
- existența bronhopneumoniei;
- diagnosticul tardiv;
- starea viscerelor încarcerate etc.

Complicațiile postoperatorii ca dehiscența suturilor peretelui abdominal (2), bronhopneumonia bilaterală (5), peritonita seroasă totală (2), ischemia cerebrală (1) au fost urmate de deces.

În concluzie considerăm:

- există două forme etiopatogenice fundamentale: herniile congenitale și cele dobândite, care de regulă sunt hernii posttraumatice;

- diagnosticul este dificil, tabloul clinic este dominat pentru insuficiența respiratorie acută și sindromul ocluziv pentru formele de hernii diafragmatice strangulate;

- orice hernie diafragmatică strangulată trebuie diagnosticată, diferențiată de alte cauze de detresă respiratorie de natură chirurgicală (pneumopatia buloasă, pneumotoraxul spontan, emfizemul lobar congenital) sau medicală (boala membranelor hialine, hemoragia meningo-cerebrală) și realizată chirurgical;

- formele de hernii diafragmatice cu risc vital crescut sunt de manifestare precoce, în primele 2-3 zile de viață; formele cu risc vital redus sunt cele de tip foetal, bine tolerate și descoperite după cea de a 3-a zi de viață; pronosticul formelor de tip foetal este mai favorabil deoarece în aceste cazuri plămânul nu este hipoplazic;

- diagnosticul de hernie diafragmatică poate fi pus antenatal prin ecografia uterului gravid, ceea ce ar permite și efectuarea chirurgiei intrauterine;

- examenul radiologic toraco-abdominal arată o imagine de hidro-pneumotorax cu împingerea mediastinului spre partea sănătoasă;

- tratamentul este exclusiv chirurgical, obiectivele intervenției fiind reducerea viscerelor herniate, rezolvarea leziunilor viscerale, închiderea breșei diafragmatice, drenajul peritoneal;

- pronosticul este sever, grevat de o mortalitate 35-50%.

Bibliografie

1. Pellegrini, C. A., Way, L. W. Esophagus and diafragm. In: Way, L. W. (ed.). *Current surgical diagnosis and treatment*. Norwali : Appleton, Lange, 1994.
2. Le Brigand, H. *Nouveau traité de technique chirurgicale*. Paris : Masson, 1973, vol. 3.
3. Fufezan, V. Aspecte clinice în herniile diafragmatice congenitale. *Pediatrie*. 1987, vol. 36, nr. 4, pp. 333-338.
4. Cotulbea, R., Nemeș, R. et al. Herniile diafragmatice. Etiopatogenie, diagnostic, tratament. *Jurnalul de chirurgie toracică*. 1997, nr. 3/4, pp. 235-239.

ABCESUL HEPATIC LA COPII

(In: *Curier medical*. 1992, nr.1/2, p. 3-5.)

N. GHEORGHIU, E. GUDUMAC, N. ANDRONIC, L. ROTARU, L. COROI

Catedra Chirurgie Pediatrică a Universității de Stat de Medicină “Nicolae Testemițanu”

Abcesul hepatic este o patologie gravă, care se instalează mai ales pe fond de metastazare hematogenă a infecției de etiologie osteomielitică, pneumonie abcedată distructivă, peritonită, omfalită, flegmon difuz al nou-născutului etc. (abcese primare); infectare a hematomului sau chistului hepatic (abcese secundare) și prin contact (abcese subhepatice). În țările tropicale o formă foarte frecventă este abcesul hepatic amibian cauzat de *Entamoeba histolitica*.

Până la momentul actual, problema diagnosticului și tratamentului abceselor hepatice rămâne nesoluționată din cauza lipsei unei simptomatologii specifice și a evoluției lor galopante.

În perioada dintre anii 1974-1991, în Clinica de Chirurgie Pediatrică a Institutului de Cercetări Științifice în Ocrotirea Sănătății Mamei și Copilului din Chișinău s-au aflat sub supraveghere medicală 48 de copii în vârstă de la 1 lună până la 14 ani. Abcese primare au fost diagnosticate la 32 de bolnavi, abcese secundare – la 16. De regulă, abcesele primare au fost înregistrate la copiii cu peritonită generalizată supurată sau stercorală de etiologie apendiculară. La majoritatea bolnavilor (27) manifestările clinice ale abceselor hepatice, din lipsa caracterelor specifice, au fost confundate cu simptomele bolii, pe fondul căreia a evoluat abcesul hepatic. La acești copii, în ziua a 6-15-a de la debutul bolii sau a 4-10-a după operație (laparotomie, apendicectomie, drenaj abdominal) pe fondul simptomatologiei peritonitei difuze, s-a dezvoltat o stare septică gravă cu intensificare a intoxicației, febră remitentă sau stabilă însoțită de frisoane repetate, hiperhidroză, tulburări digestive (48%), anorexie (37%), greață și vomă bilioasă repetată. Copiii de vârstă mai mare acuzau dureri în hipocondrul drept cu iradiere în umăr, care se intensificau în timpul mișcării, tusei, respirației profunde. Starea generală continuă să se agraveze. Tegumentele au devenit de o culoare subicterică (18%), palidă (22%) sau pământie (60%). La 3% din bolnavi a fost înregistrată o emaciare a țesuturilor. La examinarea obiectivă a pacienților s-a constatat mărirea în volum a ficatului și palparea lui dureroasă. La 2% copii a fost descoperită o contractură musculară localizată, un edem al peretelui abdominal, accentuarea desenului venos, mai ales, la nivelul hipocondrului drept cu extindere spre axilă (în formele avansate). În regiunea hemitoracelui drept s-au semnalat raluri subcrepitante și diminuarea sunetului percutor. În urma puncției pleurale la 23% din copii a fost obținută o cantitate mică de lichid sero-citrin.

La copiii cu abcese hepatice secundare, instalate în urma contuziei, hematomului hepatic (10 bolnavi), lezării ficatului (4), infectării chistului hidatic (2), semnele clinice au apărut în diferite termene (10-25 zile) după traumatizare. Abcesele hepatice secundare aveau un debut și o evoluție identică cu abcesele primare.

Abcese unice au fost semnalate la 41 bolnavi, multiple – la 7. La 42 de copii abcesul era localizat în lobul drept al ficatului (cadranul superior posterior – 24, inferior – 8, pe suprafața anterioară – 10), în lobul stâng al ficatului – la 6 bolnavi. La 5 bolnavi abcesele de proporții ale lobului hepatic drept au fost complicate de rupturi pleurale, care, ulterior, au generat apariția fistulelor hepato-bronșice (2) și supurația pulmonară (3 copii).

Examenul sângelui: leucocitoză însoțită de neutrofilie pronunțată, accelerarea VSH, anemie secundară, poikilocitoză și anizocitoză, sporirea moderată a conținutului de bilirubină și transaminaze, hipo- și disproteinemie, modificări în sistemul de coagulare a sângelui.

Examenul radiologic: ridicare a hemidiafragmului drept cu eclipsarea sinusului costo-diafragmatic (62% bolnavi), imagini hidroaerice în umbra intensă a ficatului (12%).

Diagnosticul a fost confirmat de sonografia și tomografia computerizată. După o pregătire preoperatorie adecvată, toți copiii au fost operați sub anestezie generală. Incizia a fost făcută în funcție de

localizarea abcesului. După punșionarea acestuia și prelucrarea lui cu dioxidină, a fost deschis și drenat. La 24 de copii a fost aplicată microlaparotomia. După intervenția chirurgicală, toți bolnavii au fost supuși unui complex de tratament postoperator intens, care includea antibiotice, (conform antibiogramelor – Ampiox, Metrogil, Claforan etc.), blocante proteazice (Contrical, Trazilol), preparate dezagregante și vasorelaxante (Trental, Agapurin, Xantinoli Nicotinate, Acidum nicotinicum, Curantyl etc.), anticoagulante, antihipoxante (Essentiale), membranostabilizatoare (Riboxinum, Aevitum). În plus, copiii au trecut un ciclu de tratament fizioterapic.

Către ziua a 10-27-a după intervenția chirurgicală toți copiii au fost externați în stare satisfăcătoare. Datorită tratamentului conservativ și chirurgical individualizat procentul de însănătoșire a bolnavilor a constituit 100.

Supravegherea dispensarizată a copiilor care au suportat abcese hepatice și tratamentul afecțiunilor lor inflamatorii (Solcoseril, Aevit, Pantocrin, Magnezium sulfuricum, Undevit, proceduri fizioterapice etc.) au condiționat reabsorbirea completă a leziunilor reziduale din ficat. Observațiile îndepărtate (după 1,5-2 ani) nu au consemnat careva complicații. Examenle clinice, imunobiochimice și sonografia organelor cavității abdominale de asemenea nu au înregistrat devieri de la limitele normei.

În continuare prezentăm două cazuri de abces hepatic: Vasile S., de 11 ani, internat cu acuze de dureri în hipocondrul drept, greață, febră - 40°, însoțită de frisoane, abdomen balonat. S-a îmbolnăvit subit cu o zi înainte de internare. În anamneză: cu de 20 zile în urmă cade cu abdomenul pe o piatră, după care imediat îi apar dureri în hipocondrul drept, care treptat slăbesc în intensitate, dar mențin în această regiune o senzație de greutate. Nu a făcut niciun tratament. În ajunul internării starea generală a copilului se agravează considerabil.

La internare – stare generală foarte gravă; copilul este apatic și adinamic. Tegumentele sunt uscate, de nuanță pământie. Abdomenul – balonat, de formă asimetrică din cauza edemației neînsemnate a hipocondrului drept; ficatul – dureros, se palpează la 5 cm mai jos de rebordul costal. În regiunea aceasta se înregistrează o contractură musculară a peretelui abdominal. Analiza generală a sângelui: anemie, hiperleucocitoză cu deviere spre stânga, accelerarea VSH. Bilirubină și probele hepatice – relativ mărite.

Examenul sonografic al cavității abdominale: hepatită toxică, abces hepatic (cu dimensiuni de 6x6x4 cm).

După o premedicație adecvată este supus intervenției chirurgicale (laparotomie minimă, abcesectomie, drenarea abcesului și cavității abdominale).

Diagnosticul postoperator: Abces hepatic. Peritonită localizată. Hepatită toxică.

În perioada postoperatorie a urmat un ciclu intens de tratament. Este externat din staționar în stare satisfăcătoare. Observațiile îndepărtate (peste 2 ani de la internare) nu atestă careva schimbări. Sonografia ficatului – fără particularități deosebite.

Avizul nostru : bolnavul S. a prezentat un abces hepatic secundar, cauzat de infectarea hematomului hepatic posttraumatic.

Stasik B., de 2 ani, după 5 zile de la debutul bolii este adus în clinica noastră din spitalul raional în stare foarte gravă cu manifestări clinice de peritonită generalizată. În mod urgent este supus intervenției chirurgicale (laparotomie, apendicectomie, deschiderea abceselor multiple între ansele intestinale, drenarea cavității abdominale etc.).

Deși tratamentul care a urmat a fost complex și intensiv, perioada postoperatorie a evoluat foarte grav. Către a 10-a zi după operație starea generală a bolnavului începe să se agraveze, copilul prezintă febră remitentă, însoțită de frisoane și transpirații abundente, vomă repetată, abdomen balonat, tegumentele – de culoare pământie, ficatul se palpează la 6 cm mai jos de rebordul costal; formațiuni tumorale, contractură musculară nu se determină; abdomenul se palpează ușor, fără dureri. Analiza sângelui: leucocitoză însemnată cu neutrofilie accentuată, VSH – 79 mm/oră.

Sonografia cavității abdominale: abces în cadranul subdiafragmatic al lobului hepatic drept.

În urma intervenției chirurgicale repetate abcesul a fost deschis și drenat. După urmarea unui tratament complex, copilul se externează la a 21-a zi după operația repetată. Ulterior, este trecut la evidență

dispensarizată și urmează un tratament de restabilire. Observațiile îndepărtate (peste 2 ani de la îmbolnăvire) nu atestă modificări esențiale.

Generalizând cele spuse, putem conchide, că în cazul abceselor hepatice primare și secundare, instituirea diagnosticului este dificilă din lipsa unei simptomatologii specifice a bolii. Datele anamnezice detaliate, examinarea obiectivă, radiologică, sonografică și tomografică permit diagnosticarea oportună a abceselor hepatice.

Prognosticul acestei afecțiuni pentru toate cazurile este grav și depinde de vârsta copilului, forma clinică, dimensiunile și caracterul abcesului, localizare, certitudinea și oportunitatea diagnosticului, precum și de tratament.

HEPATIC ABSCESS IN CHILDREN

Summary

Results of the treatment of 48 children aged 1-14 with hepatic abscesses were related. Clinical manifestations depending on genesis, residence, oldness of the process, and the age were analysed. It was accentuated the necessity to program on a computer the ultrasonographic, radiographic, and tomography investigations for diagnostic exactitude. Every child underwent complex differentiate and individual treatment with drugs and operațional cure. There were not lethal outcomes. After being discharged all the children were registered at dispensary. The attendance in dynamics and the treatment of residual modifications led to integral recovery. Complex examination of the children at different terms after discharging did not revealed any complications. All the children are doing well and this is a proof of adequateness of curative tactics accepted for diagnosing and treating these grave pathologies.

II. BIBLIOGRAFIE

PUBLICAȚII ȘTIINȚIFICE

Teze de doctor și doctor habilitat în științe medicale / autoreferate

1948

1. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Хирургическое лечение ампутационных культей бедра и голени : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук. Т. 1 / Н. К. Георгиу ; Кишиневский государственный медицинский институт, Кафедра госпитальной хирургии. – Кишинев, 1948. – 236 л.
2. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Хирургическое лечение ампутационных культей бедра и голени : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук. Т. 2. Приложение : Выписки из историй болезни ампутированных / Н. К. Георгиу ; Кишиневский государственный медицинский институт, Кафедра госпитальной хирургии. – Кишинев, 1948. – 337 л.

1949

3. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Хирургическое лечение ампутационных культей бедра и голени : Автореферат диссертации кандидата медицинских наук / Н. К. Георгиу ; Кишиневский государственный медицинский институт. – [Кишинев, 1949]. – 16 с.

1953

4. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Экспериментально-морфологический анализ патологического процесса, развивающегося в результате ампутации конечности у собак : Диссертация на соискание ученой степени доктора медицинских наук. Т. 1 / Н. К. Георгиу ; Академия медицинских наук СССР, Институт общей и экспериментальной патологии. – Москва, 1953. – 402 л.
5. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Экспериментально-морфологический анализ патологического процесса, развивающегося в результате ампутации конечности у собак : Диссертация на соискание ученой степени доктора медицинских наук. Т. 2. Приложение : Протоколы / Н. К. Георгиу ; Академия медицинских наук СССР, Институт общей и экспериментальной патологии. – Москва, 1953. – 203 л.
6. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Экспериментально-морфологический анализ патологического процесса, развивающегося в результате ампутации конечности у собак : Автореферат диссертации доктора медицинских наук / Н. К. Георгиу ; Академия медицинских наук СССР. – Москва, 1953. – 23 с.

Monografii

1956

7. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Нейротрофические нарушения после ампутации конечности: (Экспериментально-морфологическое исследование) / Н. К. Георгиу. – Кишинев : [б. и.], 1956. – 179 с.

1975

8. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Атлас исследования детей в условиях пневмоперитонеума / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга. – Кишинев : Штиинца, 1975. – 135 с.

1982

9. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Нейролептанальгезия в педиатрической практике / Н. К. Георгиу, В. И. Жук ; ответственный редактор Т. С. Бивол ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1982. – 222 с.

1986

10. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Цистоуретрография у детей : Атлас рентгенограмм / Н. К. Георгиу, Б. М. Куражос. – Кишинев : Штиинца, 1986. – 95 с.

1987

11. Кетаминный наркоз у детей / В. А. Михельсон, **Н. К. Георгиу**, Т. Г. Попова [и др.], ответственный редактор В. Н. Чеобану. – Кишинев : Штиинца, 1987. – 168 с.

Articole publicate în culegeri de lucrări științifice (conferințe, congrese, simpozioane)

1947

12. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Анализ отдаленных результатов лечения культей нижних конечностей / Н. К. Георгиу // 3-й Украинский республиканский съезд ортопедов-травматологов и работников протезного дела, 20-24 мая 1947 г. : Тезисы докладов / Министерство здравоохранения УССР. – Киев : [б. и.], 1947. – С. 57.

1949

13. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К вопросу о сроках производства реконструктивных операций на ампутационных культях / Н. К. Георгиу // Труды Кишиневского государственного медицинского института / редколлегия: Н. А. Хараузов (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : Государственное издательство Молдавии, 1949. – Т. 1. – С. 291-299 ; Труды 1-го республиканского съезда хирургов Молдавии / ответственный редактор С. М. Рубашов ; Министерство здравоохранения Молдавской ССР. – Кишинев : Государственное издательство Молдавии, 1949. – С. 114-118.

1950

14. Голуб, Ф. М. Об оперативном лечении эхинококка легких / Ф. М. Голуб, **Н. К. Георгиу** // Сборник трудов госпитальной хирургической клиники / под редакцией Ф. М. Голуба ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Государственное издательство Молдавии, 1950. – С. 197-201.
15. Осна, А. И. Поздние заболевания культей нижних конечностей / А. И. Осна, **Н. К. Георгиу** // Сборник трудов госпитальной хирургической клиники / под редакцией Ф. М. Голуба ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Государственное издательство Молдавии, 1950. – С. 64-72.

1954

16. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К вопросу о механизмах развития послеампутационных осложнений : (Экспериментально-морфологическое исследование) / Н. К. Георгиу // Тезисы докладов 2-го съезда хирургов Молдавии, 27-30 сентября 1954 г. / Министерство здравоохранения Молдавской ССР ; Республиканское хирургическое общество. – Кишинев : [б. и.], 1954. – С. 7-8.
17. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Реактивные изменения, возникающие в нервной системе собак после ампутации конечности / Н. К. Георгиу // 11-я научная сессия : посвящена 300-летию воссоединения Украины с Россией, апрель 1954 г. : Тезисы докладов / Кишиневский государственный медицинский институт ; ответственный редактор В. М. Чернов. – Кишинев : [б. и.], 1954. – С. 79-81.
18. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Экспериментально-морфологический анализ патологического процесса, возникающего в результате ампутации конечности у собак / Н. К. Георгиу // Проблема реактивности в патологии : Сборник трудов, посвященный 65-летию со дня рождения академика А. Д. Сперанского / под редакцией Д. Ф. Плещитого ; Академия медицинских наук СССР, Институт общей и экспериментальной патологии. – Москва : Медгиз, 1954. – С. 294-305.

1955

19. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Об острой кишечной непроходимости среди населения Молдавии / Н. К. Георгиу // 12-я научная сессия, посвященная 50-летию первой русской революции 1905-1907 гг., апрель 1955 г. : Тезисы докладов / Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1955. – С. 67.
20. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Реактивные изменения в центральной и периферической нервной системе после ампутации конечности у собак / Н. К. Георгиу // Труды Кишиневского государственного медицинского института / редколлегия: Н. Т. Старостенко (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : Государственное издательство Молдавии, 1955. – Т. 4. – С. 221-228.

1956

21. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Влияние медикаментозного сна на изменение реактивности организма у собак, перенесших ампутацию конечности / Н. К. Георгиу // Труды 2-го съезда хирургов Молдавии, 27-30 сентября 1954 г. / ответственный редактор П. В. Рыжов ; Республиканское хирургическое общество МЗ Молдавской ССР. – Кишинев : Партиздат, 1956. – С. 31-33.

1960

22. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Опыт лечения послеожоговых рубцовых контрактур у детей / Н. К. Георгиу // Тезисы докладов 18-й очередной научной сессии Кишиневского медицинского института по итогам научно-исследовательской работы за 1959 год / [ответственный редактор Е. П. Кучинский]. – Кишинев : [б. и.], 1960. – С. 78-79.

1961

23. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К вопросу об острой кишечной непроходимости у детей в Молдавии / Н. К. Георгиу // 3-й съезд хирургов Молдавии : Тезисы докладов / Министерство здравоохранения Молдавской ССР. – Кишинев : Партиздат, 1961. – С. 26-28.
24. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Оценка результатов лечения послеожоговых рубцовых контрактур и деформаций у детей / Н. К. Георгиу, З. М. Портнов // 3-й съезд хирургов Молдавии : Тезисы докладов / Министерство здравоохранения Молдавской ССР. – Кишинев : Партиздат, 1961. – С. 103-104.

1962

25. **Георгиу, Наталья Константиновна.** О диагностике и бескровном вправлении врожденного вывиха бедра / Н. К. Георгиу, Н. А. Попова // Сборник трудов Республиканской клинической больницы / Молдавская республиканская клиническая больница. – Кишинев : Штиинца, 1962. – Т. 4. – С. 61-66.

1965

26. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Острый живот при врожденных пороках кишечной трубки и брюшной стенки / Н. К. Георгиу // 4-й съезд хирургов Молдавской ССР, Кишинев, 22-24 ноября 1965 г. : Программа съезда [и тезисы докладов] / Министерство здравоохранения Молдавской ССР ; Научное общество хирургов МССР. – Кишинев : [б. и.], 1965. – С. 22-25.

1966

27. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К вопросу о пороках развития диафрагмы в детском возрасте / Н. К. Георгиу, Л. Э. Салита // Доклады 24-й очередной научной сессии Кишиневского медицинского института по итогам научно-исследовательской работы за 1965 год. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1966. – С. 129-130.

1967

28. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К истории развития хирургии детского возраста в Молдавской республике / Н. К. Георгиу // Актуальные вопросы хирургии детского возраста : [Сборник статей] / под редакцией Н. К. Георгиу ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1967. – С. 5-9.
29. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Эхинококк легкого в детском возрасте / Н. К. Георгиу, Х. М. Салита // Актуальные вопросы хирургии детского возраста : [Сборник статей] / под редакцией Н. К. Георгиу ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1967. – С. 129-148.

1969

30. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Актуальные вопросы урологии детского возраста / Н. К. Георгиу // Доклады 25-й очередной научной сессии Кишиневского государственного медицинского института. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1969. – С. 228-229.

1971

31. **Георгиу, Наталья Константиновна.** О диффузном аппендикулярном перитоните у детей / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга, В. Е. Дейнеко // Материалы Республиканской конференции хирургов Молдавии, 21-23 октября 1971 г. / редколлегия: К. А. Цыбырнэ (ответственный редактор) [и др.] ; Научное общество хирургов МССР. – Кишинев : [б. и.], 1971. – С. 15-16.

1972

32. **Георгиу, Наталья Константиновна.** О лечении стафилококковых деструкций легких у детей / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга, Е. М. Гудумак // Материалы 14-й Всесоюзной конференции кружков СНО детской хирургии и Симпозиума детской хирургии, г. Рига, 18-20 апреля 1972 г. / Министерство здравоохранения Латвийской ССР, Рижский медицинский институт. – Рига : [б. и.], 1972. – Ч. 1. – С. 35-37.
33. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Пневмоперитонеум как дифференциально-диагностический метод у детей / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга, Т. Г. Гожина // 6-я республиканская конференция рентгенологов и радиологов Молдавской ССР, Кишинев, 20-21 июня 1972 г. : Тезисы докладов. – Кишинев : Штиинца, 1972. – С. 78-80.
34. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Рентгенологическая диагностика обструкций нижних мочевых путей у детей / Н. К. Георгиу, Б. М. Куражос, С. Ф. Бураковская // Тезисы научно-практической конференции детских рентгенологов, Москва, июнь 1972 г. / под редакцией В. Ф. Баклановой ; Министерство здравоохранения СССР, Центральный институт усовершенствования врачей. – Москва : [б. и.], 1972. – С. 50-51.
35. К комплексному исследованию детей с ожогами / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Б. И. Единак, Т. С. Бивол // 2-й съезд травматологов-ортопедов республик Прибалтики : Материалы / Министерство здравоохранения СССР ; Всесоюзное научное общество травматологов-ортопедов СССР [и др.]. – Рига : [б. и.], 1972. – С. 496-500.
36. К этапному хирургическому лечению термических ожогов у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. И. Единак, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол // 2-й съезд травматологов-ортопедов республик Прибалтики : Материалы / Министерство здравоохранения СССР ; Всесоюзное научное общество травматологов-ортопедов СССР [и др.]. – Рига : [б. и.], 1972. – С. 502-505.
37. Лечение злокачественных новообразований у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, Ф. А. Монул [и др.] // Материалы 14-й Всесоюзной конференции кружков СНО детской хирургии и Симпозиума детской хирургии, г. Рига, 18-20 апреля 1972 г. / Министерство здравоохранения Латвийской ССР, Рижский медицинский институт. – Рига : [б. и.], 1972. – Ч. 1. – С. 188-190.

1973

38. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Диагностика пузырно-мочеточникового рефлюкса / Н. К. Георгиу, Б. М. Куражос, В. Г. Дзеро // Пузырно-мочеточниковый рефлюкс у детей : 6-й Всесоюзный симпозиум детских хирургов, 19 апреля 1973 г. : Тезисы докладов / под редакцией А. Г. Пугачева, А. И. Ленюшкина. – Москва : [б. и.], 1973. – С. 20-24.
39. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Нейролептанальгезия и некоторые аспекты гомеостаза организма при стрессовых состояниях / Н. К. Георгиу, В. И. Жук // Стресс и его патогенетические механизмы : Материалы Всесоюзного симпозиума / Научный совет АН СССР по комплексным

проблемам физиологии человека и животных ; Институт зоологии АН МССР. – Кишинев : Штиинца, 1973. – С. 325-326.

40. **Георгиу, Наталья Константиновна.** О применении нейролептанальгезии при урологических заболеваниях у детей / Н. К. Георгиу, Б. М. Куражос, В. И. Жук // Материалы 2-го съезда хирургов Средней Азии и Казахстана, 24-26 октября 1973 г. / Министерство здравоохранения Таджикской ССР, Таджикский государственный медицинский институт им. Абуали ибн-Сино (Авиценны) [и др.]. – Душанбе : [б. и.], 1973. – С. 365-366.
41. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Применение дроперидола и фентанила для обезболивания и лечения ожогового шока в хирургии детского возраста / Н. К. Георгиу, В. И. Жук // Повышение резистентности организма к экстремальным воздействиям : защита организма фармакологическими средствами от чрезвычайных факторов : [Сборник статей] / редакционная коллегия: Е. А. Мухин [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1973. – С. 212-216.

1974

42. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Влияние нейролептанальгезии на изменения некоторых показателей гомеостаза при операциях на легких / Н. К. Георгиу, В. И. Жук, Г. Ф. Гроссу // Анестезиологическое и реанимационное обеспечение пульмонологических больных : Материалы симпозиума, 22-24 октября 1974 г. / редакционная коллегия: Н. В. Путов (ответственный редактор) [и др.] ; Всесоюзный научно-исследовательский институт пульмонологии. – Ленинград : [б. и.], 1974. – С. 43-45.
43. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К вопросу о закрытой черепно-мозговой травме у детей / Н. К. Георгиу, И. М. Козловская, А. А. Драганюк // Материалы 3-й Всесоюзной конференции детских хирургов, 25-27 июня 1974 г. / Всесоюзное научное общество хирургов ; Алма-Атинский государственный медицинский институт. – Алма-Ата : [б. и.], 1974. – С. 236.
44. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К диагностике и лечению нагноившегося эхинококка печени у детей / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга, Е. М. Гудумак // Материалы 3-й Всесоюзной конференции детских хирургов, 25-27 июня 1974 г. / Всесоюзное научное общество хирургов ; Алма-Атинский государственный медицинский институт. – Алма-Ата : [б. и.], 1974. – С. 152-153.
45. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Перитониты у детей первого года жизни / Н. К. Георгиу, Е. М. Гудумак, Н. Г. Шавга // Диагностика и лечение перитонитов у новорожденных и грудных детей : Сборник статей / Министерство здравоохранения СССР. – Кишинев : [б. и.], 1974. – С. 13-18.
46. Лечение перитонитов у детей / **Н. К. Георгиу**, В. Е. Дейнеко, Е. Ф. Костюшко [и др.] // Материалы 3-й Всесоюзной конференции детских хирургов, 25-27 июня 1974 г. / Всесоюзное научное общество хирургов ; Алма-Атинский государственный медицинский институт. – Алма-Ата : [б. и.], 1974. – С. 61-62.
47. Применение нейролептанальгетиков при ожоговом шоке / **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол // Материалы 3-й Всесоюзной конференции детских хирургов, 25-27 июня 1974 г. / Всесоюзное научное общество хирургов ; Алма-Атинский государственный медицинский институт. – Алма-Ата : [б. и.], 1974. – С. 365-366.

48. Сывороточная энзимограмма при оперативном вмешательстве у детей с ожогами / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол, Б. И. Единак // Материалы 3-й Всесоюзной конференции детских хирургов, 25-27 июня 1974 г. / Всесоюзное научное общество хирургов ; Алма-Атинский государственный медицинский институт. – Алма-Ата : [б. и.], 1974. – С. 366-367.

1975

49. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Лечение первичной опухоли средостения у детей / Н. К. Георгиу // Интенсивная терапия при хирургических заболеваниях у детей : 2-я Республиканская конференция детских хирургов МССР : Тезисы докладов / Министерство здравоохранения МССР, Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1975. – С. 91-92.
50. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Организация и перспективы развития хирургической помощи : выступление в прениях / Н. К. Георгиу, В. Д. Павлюк // Труды 29-го Всесоюзного съезда хирургов, Киев, 3-7 июня 1974 г. / Министерство здравоохранения СССР ; Всесоюзное научное общество хирургов. – Киев : Здоров'я, 1975. – С. 43-44.
51. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Применение дроперидола в комплексе интенсивной терапии при стафилококковой деструкции легких у детей / Н. К. Георгиу, В. И. Жук, Е. М. Гудумак // Материалы 1-й научно-практической конференции детских хирургов Таджикистана, ноябрь 1975 г. / Министерство здравоохранения Таджикской ССР, Таджикский государственный медицинский институт им. Абуали ибн-Сино [и др.]. – Душанбе : [б. и.], 1975. – С. 47-48.
52. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Принципы интенсивной терапии при неотложных состояниях у детей / Н. К. Георгиу, В. И. Жук // Интенсивная терапия при хирургических заболеваниях у детей : 2-я Республиканская конференция детских хирургов МССР : Тезисы докладов / Министерство здравоохранения МССР, Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1975. – С. 3-7.
53. Интенсивная терапия гнойных перитонитов у детей / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол, А. Ф. Мыныскурты // Материалы Республиканской конференции детских хирургов Казахской ССР. – Алма-Ата : [б. и.], 1975. – С. 13-16.
54. К вопросу применения перидуральной анестезии в послеоперационном периоде / **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук, Т. С. Бивол, И. А. Попа // Материалы 1-й научно-практической конференции детских хирургов Таджикистана, ноябрь 1975 г. / Министерство здравоохранения Таджикской ССР, Таджикский государственный медицинский институт им. Абуали ибн-Сино [и др.]. – Душанбе : [б. и.], 1975. – С. 178-179.
55. Некоторые осложнения, связанные с нейрорептанальгезией / **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук, Т. С. Бивол [и др.] // Исследования в области фармации и химии : (Сборник научных статей) / ответственный редактор В. И. Прокопишин ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1975. – С. 149-151.
56. Некротическая флегмона новорожденных / **Н. К. Георгиу**, И. М. Козловская, Е. М. Гудумак [и др.] // Материалы 1-й научно-практической конференции детских хирургов Таджикистана, ноябрь 1975 г. / Министерство здравоохранения Таджикской ССР, Таджикский государственный медицинский институт им. Абуали ибн-Сино [и др.]. – Душанбе : [б. и.], 1975. – С. 115-117.

57. О лечении стафилококковой деструкции легких у детей раннего возраста / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Е. Ф. Костюшко [и др.] // Материалы 1-й научно-практической конференции детских хирургов Таджикистана, ноябрь 1975 г. / Министерство здравоохранения Таджикской ССР, Таджикский государственный медицинский институт им. Абуали ибн-Сино [и др.]. – Душанбе : [б. и.], 1975. – С. 45-47.

1976

58. Влияние нейролептанальгезии на изменения биоэлектрической активности головного мозга и некоторых показателей гомеостаза – критерий адекватности защиты организма при экстремальных воздействиях / **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук, В. П. Латычевская [и др.] // 1-й съезд физиологов Молдавии : рефераты докладов и сообщений / АН МССР, Институт зоологии. – Кишинев : Штиинца, 1976. – С. 108-109.
59. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К лечению болезни Гиршпрунга у детей / Н. К. Георгиу, Б. М. Куражос, Е. М. Гудумак // Тезисы 13-го съезда хирургов Украины, Львов, 9-11 июня 1976 г. / Министерство здравоохранения УССР ; Республиканское научное хирургическое общество ; Львовский государственный медицинский институт. – Львов : [б. и.], 1976. – С. 142-143.
60. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Новое в детской хирургии и интенсивной терапии / Н. К. Георгиу // Тезисы докладов Всесоюзной конференции «Актуальные вопросы детской хирургии, анестезиологии и реаниматологии», 7-9 декабря 1976 г. / Второй Московский государственный медицинский институт им. Н. И. Пирогова ; Всесоюзный центр детской хирургии, анестезиологии и реаниматологии. – Москва : [б. и.], 1976. – С. 39-40.
61. Особенности течения хронической почечной недостаточности у детей с инфравезикальной обструкцией / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, В. Г. Дзеро, А. Р. Мунтяну // Первая республиканская конференция урологов Молдавской ССР, 1 октября 1976 г. : Тезисы докладов / под редакцией М. Р. Бырсана ; Министерство здравоохранения МССР. – Кишинев : Тимпул, 1976. – С. 87-89.
62. Пузырно-мочеточниковый рефлюкс при стенозах уретры у девочек / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, В. Г. Дзеро, А. Р. Мунтяну // Первая республиканская конференция урологов Молдавской ССР, 1 октября 1976 г. : Тезисы докладов / под редакцией М. Р. Бырсана ; Министерство здравоохранения МССР. – Кишинев : Тимпул, 1976. – С. 149-150.

1977

63. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Применение электроанестезии у детей / Н. К. Георгиу, В. И. Жук // Материалы 2-го Всесоюзного съезда анестезиологов и реаниматологов, 4-8 октября 1976 г. / Всесоюзное научное общество анестезиологов и реаниматологов ; Научное общество анестезиологов и реаниматологов Узбекской ССР. – Ташкент : [б. и.], 1977. – С. 411-413.
64. Интенсивная терапия гнойных перитонитов у детей / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол, А. Ф. Мыныскурты // Вопросы детской хирургии и анестезиологии : (Межвузовский сборник) / Алма-Атинский государственный медицинский институт. – Алма-Ата : [б. и.], 1977. – С. 13-17.
65. Лечение осложненных стафилококковых деструкций легких у новорожденных / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Г. М. Боян, Н. В. Лепадат // Перинатальная патология. Заболевания органов дыхания у детей раннего возраста : Тезисы докладов республиканской научно-практической конференции, октябрь 1977 / редколегия: Г. А. Паллади (ответственный редактор) [и др.] ;

1978

66. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К вопросу гнойных хирургических заболеваний у детей / Н. К. Георгиу, Г. М. Боян // Хирургическая помощь детям в Молдавии : [Сборник статей] / ответственный редактор Н. К. Георгиу ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1978. – С. 30-34.
67. **Георгиу, Наталья Константиновна.** К вопросу о применении нейролептанальгезии в хирургии детского возраста / Н. К. Георгиу, В. И. Жук // Сборник 4-й Украинской республиканской научной конференции детских хирургов. – Харьков : [б. и.], 1978.
68. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Нейролептическая анальгезия и хирургический стресс / Н. К. Георгиу, В. И. Жук // Стресс и адаптация : Тезисы Всесоюзного симпозиума / Научный Совет АН СССР по комплексным проблемам физиологии человека и животных, Институт зоологии и физиологии АН МССР. – Кишинев : Штиинца, 1978. – С. 218-219.
69. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Септический шок у детей с гнойной хирургической инфекцией / Н. К. Георгиу, Е. М. Гудумак // Стресс и адаптация : Тезисы Всесоюзного симпозиума / Научный Совет АН СССР по комплексным проблемам физиологии человека и животных, Институт зоологии и физиологии АН МССР. – Кишинев : Штиинца, 1978. – С. 217-218.
70. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Электроанестезия – новый вид обезболивания при хирургических вмешательствах у детей / Н. К. Георгиу, В. И. Жук // Актуальные вопросы анестезиологии и реаниматологии : Материалы 1-й конференции анестезиологов и реаниматологов Молдавской ССР, Кишинев, 29 сентября 1978 г. / ответственный редактор С. М. Полюхов. – Кишинев : Штиинца, 1978. – С. 13-14.
71. К вопросу оказания urgentной хирургической помощи детям / **Н. К. Георгиу**, В. Е. Дейнеко, В. С. Чорба, Е. С. Шауга // Хирургическая помощь детям в Молдавии : [Сборник статей] / ответственный редактор Н. К. Георгиу ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1978. – С. 3-7.
72. О лечении гидронефротической трансформации у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, В. Г. Дзеро [и др.] // Материалы 2-го Всесоюзного съезда урологов, Киев, 2-6 октября 1978 г. / Всесоюзное научное общество урологов. – Киев : Здоров'я, 1978. – С. 205-206.
73. О лечении заболеваний удвоенной почки у детей / **Н. К. Георгиу**, В. Г. Дзеро, Б. М. Куражос [и др.] // Материалы 2-го Всесоюзного съезда урологов, Киев, 2-6 октября 1978 г. / Всесоюзное научное общество урологов. – Киев : Здоров'я, 1978. – С. 209-210.
74. Ошибки в диагностике и лечении стафилококковых деструкций легких у детей / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол [и др.] // Клиника, диагностика и лечение экстренной хирургической патологии грудной и брюшной полости у детей : Тезисы 4-й Всероссийской научно-практической конференции детских хирургов, октябрь 1978 г. / ответственный редактор В. М. Державин ; Саратовский медицинский институт. – Саратов : [б. и.], 1978. – С. 142-143.

75. Отдаленные результаты лечения детей с деструктивными формами аппендицита / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Н. В. Лепэдат, Л. Г. Гроссу // Острые хирургические заболевания органов брюшной полости : Тезисы докладов 5-го съезда хирургов Молдавской ССР / редколлегия: Н. К. Георгиу (ответственный редактор) [и др.] ; Молдавское научное общество хирургов. – Кишинев : Штиинца, 1979. – С. 97-98.
76. Применение перидуральной анестезии в хирургии детского возраста / **Н. К. Георгиу**, Т. С. Бивол, В. И. Жук [и др.] // Острые хирургические заболевания органов брюшной полости : Тезисы докладов 5-го съезда хирургов Молдавской ССР / редколлегия: Н. К. Георгиу (ответственный редактор) [и др.] ; Молдавское научное общество хирургов. – Кишинев : Штиинца, 1979. – С. 16-17.
77. Травма почек у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, В. Г. Дзеро [и др.] // Острые хирургические заболевания органов брюшной полости : Тезисы докладов 5-го съезда хирургов Молдавской ССР / редколлегия: Н. К. Георгиу (ответственный редактор) [и др.] ; Молдавское научное общество хирургов. – Кишинев : Штиинца, 1979. – С. 98-99.

78. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Особенности течения и лечения обструктивного пиелонефрита при пузырно-мочеточниковом рефлюксе у детей / Н. К. Георгиу, В. Г. Дзеро, Б. М. Куражос // Симпозиум «Хронический пиелонефрит у детей», Москва 17-18 декабря 1980 г. : Тезисы докладов / Всесоюзное общество детских врачей ; Институт педиатрии АМН. – Москва : [б. и.], 1980. – С. 133-134.
79. Кетаминный наркоз – метод защиты детского организма от операционного стресса / **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук, Б. П. Пыргарь [и др.] // 2-й съезд физиологов Молдавской ССР : Тезисы докладов / Молдавское республиканское общество физиологов ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1980. – С. 92-93.
80. Функциональное состояние коры надпочечников при гнойно-септических заболеваниях у детей / **Н. К. Георгиу**, А. И. Робу, Е. М. Гудумак [и др.] // 2-й съезд физиологов Молдавской ССР : Тезисы докладов / Молдавское республиканское общество физиологов ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1980. – С. 93.
81. Электроанестезия – адекватный метод защиты детского организма от хирургической агрессии / **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук, Т. С. Бивол [и др.] // 2-й съезд физиологов Молдавской ССР : Тезисы докладов / Молдавское республиканское общество физиологов ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1980. – С. 91-92.

82. Бактериологическое исследование детей с острой гнойно-деструктивной пневмонией / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Н. В. Лепэдат, И. В. Березинская // Актуальные вопросы педиатрии и хирургии детского возраста : Материалы научно-практической конференции, Кишинев, 20 февраля 1981 г. / редколлегия: Н. К. Георгиу [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1981. – С. 80-81.
83. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Исследование гемокоагуляции при острой гнойной деструктивной пневмонии у детей / Н. К. Георгиу, Е. М. Гудумак, Н. В. Лепэдат // 30-й

Всесоюзный съезд хирургов, Минск, 2-6 июня 1981 г. : Тезисы докладов / ответственный редактор В. Г. Астапенко ; Всесоюзное научное общество хирургов. – Минск : Вышэйшая школа, 1981. – С. 267-268.

84. **Георгиу, Наталья Константиновна.** О причинах летальности от острого аппендицита / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга, В. С. Ройбу // Актуальные вопросы педиатрии и хирургии детского возраста : Материалы научно-практической конференции, Кишинев, 20 февраля 1981 г. / редколлегия: Н. К. Георгиу [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1981. – С. 75-77.
85. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Оперативное лечение воронкообразной деформации грудной клетки / Н. К. Георгиу, Н. П. Щетинин // Актуальные вопросы педиатрии и хирургии детского возраста : Материалы научно-практической конференции, Кишинев, 20 февраля 1981 г. / редколлегия: Н. К. Георгиу [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1981. – С. 90-91.
86. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Паракоагуляционные пробы при острой гнойной деструктивной пневмонии у детей / Н. К. Георгиу, Е. М. Гудумак, Н. В. Лепэдат // Тезисы докладов Всесоюзной конференции «Современные проблемы хирургической помощи детям раннего возраста», 8-9 декабря 1981 г. / Всесоюзный центр детской хирургии, анестезиологии и реаниматологии ; Второй московский государственный медицинский институт им. Н. И. Пирогова – Москва : [б. и.], 1981. – С. 44.
87. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Хроническая почечная недостаточность при мегауретере у детей / Н. К. Георгиу, В. Г. Дзеро, Б. М. Куражос // 5-й пленум Всесоюзного научного общества урологов, 10-12 июня 1981 г. : Тезисы докладов. – Ленинград : [б. и.], 1981. – С. 65-66.
88. Недержание мочи у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, В. Г. Дзеро, Л. А. Могильникова // 5-й пленум Всесоюзного научного общества урологов, 10-12 июня 1981 г. : Тезисы докладов. – Ленинград : [б. и.], 1981. – С. 93-94.
89. Опыт проведения щадящих методов обезболивания / **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук, Б. П. Пыргарь, И. А. Попа // Актуальные вопросы педиатрии и хирургии детского возраста : Материалы научно-практической конференции, Кишинев, 20 февраля 1981 г. / редколлегия: Н. К. Георгиу [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1981. – С. 97-98.
90. Состояние внутренних органов и гомеостаза при острой гнойной деструктивной пневмонии / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Н. В. Лепэдат, Л. И. Избещук // Актуальные вопросы педиатрии и хирургии детского возраста : Материалы научно-практической конференции, Кишинев, 20 февраля 1981 г. / редколлегия: Н. К. Георгиу [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1981. – С. 82.

1982

91. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Врожденное сужение задней уретры в детском возрасте / Н. К. Георгиу, Б. М. Куражос // Организация охраны материнства и детства. Патология детей периода новорожденности. Актуальные вопросы детской хирургии : Тезисы докладов республиканской научно-практической конференции врачей-педиатров и детских хирургов Молдавской ССР, ноябрь 1982 г. / редколлегия: Ф. М. Китикарь (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : [б. и.], 1982. – С. 214-215.

92. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Диафрагмальные грыжи у детей / Н. К. Георгиу, Л. Г. Гроссу // Организация охраны материнства и детства. Патология детей периода новорожденности. Актуальные вопросы детской хирургии : Тезисы докладов республиканской научно-практической конференции врачей педиатров и детских хирургов Молдавской ССР, ноябрь 1982 г. / редколлегия: Ф. М. Китикарь (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : [б. и.], 1982. – С. 166-168.
93. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Некоторые вопросы истории, состояния и перспективы развития детской хирургической службы в Молдавской ССР / Н. К. Георгиу, В. С. Ройбу // Организация охраны материнства и детства. Патология детей периода новорожденности. Актуальные вопросы детской хирургии : Тезисы докладов республиканской научно-практической конференции врачей-педиатров и детских хирургов Молдавской ССР, ноябрь 1982 г. / редколлегия: Ф. М. Китикарь (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : [б. и.], 1982. – С. 162-166.
94. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Некоторые показатели клеточного и гуморального иммунитета при остром гематогенном остеомиелите у детей / Н. К. Георгиу, Г. М. Боян // Эпидемиология, диагностика и профилактика инфекционных и инвазионных болезней : Тезисы 1-го съезда эпидемиологов, микробиологов и паразитологов Молдавской ССР, 22-23 сентября 1982 г. / редколлегия: Э. Н. Шляхов [и др.]. – Кишинев : [б. и.], 1982. – С. 172-173.
95. Лечение повреждений мочеиспускательного канала при переломах тазовых костей у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, В. Г. Дзеро [и др.] // 2-я конференция научного общества урологов Грузии, 5-я научная сессия Института урологии и нефрологии им. А. П. Цулукидзе : Тезисы докладов. – Тбилиси : [б. и.], 1982. – С. 76.
96. Неферментативный фибринолиз при острой гнойной деструктивной пневмонии у детей / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Н. В. Лепадат, Л. И. Избещук // Организация охраны материнства и детства. Патология детей периода новорожденности. Актуальные вопросы детской хирургии : Тезисы докладов республиканской научно-практической конференции врачей-педиатров и детских хирургов Молдавской ССР, ноябрь 1982 г. / редколлегия: Ф. М. Китикарь (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : [б. и.], 1982. – С. 198-199.
97. Релапаротомии в детской хирургии и пути их снижения / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, А. А. Драганюк [и др.] // Тезисы Всесоюзного симпозиума детских хирургов «Повторные операции на органах грудной и брюшной полости у детей», Кишинев, 13-14 ноября 1982 г. / Всесоюзный центр детской хирургии ; НИИ педиатрии АМН СССР. – Москва : [б. и.], 1982. – С. 38-45.

1983

98. Клинико-электроэнцефалографическая характеристика хирургической стадии внутримышечной кеталаровой анестезии у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. П. Пыргарь, Т. С. Бивол, О. В. Заболотная // Актуальные вопросы анестезиологии и реаниматологии : Материалы 2-й научной конференции анестезиологов и реаниматологов Молдавской ССР, Кишинев, 9 декабря 1983 г. / редколлегия: С. М. Полухов (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : Тимпул, 1983. – С. 20.
99. Коррекция изменений гемостаза при острой гнойной деструктивной пневмонии у детей / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Н. В. Андроник, Л. Г. Гроссу // Поражения сосудистой стенки и гемостаз : Тезисы докладов 2-й Всесоюзной конференции, 15-16 декабря 1983 г. / Академия медицинских наук СССР, Второй Московский медицинский институт им. Н. И. Пирогова – Минск : [б. и.], 1983. – С. 383-384.

100. Состояние гемодинамики при внутривенном кеталаровом наркозе у детей / **Н. К. Георгиу**, Б. П. Пыргарь, Т. С. Бивол, О. В. Заболотная // Актуальные вопросы анестезиологии и реаниматологии : Материалы 2-й научной конференции анестезиологов и реаниматологов Молдавской ССР, Кишинев, 9 декабря 1983 г. / редколлегия: С. М. Полухов (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : Тимпул, 1983. – С. 21.
101. Электроэнцефалографические изменения при кеталаровом наркозе у детей / **Н. К. Георгиу**, Т. С. Бивол, Б. П. Пыргарь, О. В. Заболотная // Тезисы докладов 3-го Всесоюзного съезда анестезиологов и реаниматологов / Всесоюзное научное общество анестезиологов и реаниматологов ; Научное общество анестезиологов и реаниматологов Латвийской ССР. – Рига : МЗ ЛатвССР, 1983. – С. 173-174.

1984

102. Состояние и перспективы развития в республике ортопедо-травматологической помощи детям / **Н. К. Георгиу**, Н. Г. Шавга, В. С. Ройбу, А. А. Драганюк // Актуальные вопросы восстановительного лечения в травматологии и ортопедии : Материалы 2-го съезда травматологов-ортопедов Молдавской ССР, Кишинев, 12-13 апреля 1984 г. / редколлегия: С. И. Стаматин (ответственный редактор) [и др.] ; Молдавское республиканское научное общество травматологов-ортопедов. – Кишинев : Тимпул, 1984. – С. 10-11.

1985

103. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Функциональное состояние нейтрофилов при острой гнойной хирургической инфекции у детей / Н. К. Георгиу, Е. М. Гудумак, Л. Е. Боиштян // 3-й съезд физиологов Молдавской ССР : Тезисы докладов / Молдавское республиканское общество физиологов ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1985. – С. 94.
104. Регуляция гемокоагуляционного гемостаза вазоактивными препаратами у больных с острым абсцессом легких / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Н. В. Андроник, Л. Г. Гроссу // 3-й съезд физиологов Молдавской ССР : Тезисы докладов / Молдавское республиканское общество физиологов ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1985. – С. 93.

1986

105. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Определение средних молекул у детей с острой гнойной хирургической инфекцией / Н. К. Георгиу, Т. В. Пасиковская, В. Д. Гордейчук // Современные проблемы анестезиологии и интенсивной терапии у детей раннего возраста : Первая Всесоюзная конференция по детской анестезиологии и реаниматологии / редколлегия: В. А. Михельсон (ответственный редактор) [и др.] ; Всесоюзный центр детской хирургии, анестезиологии и реанимации ; Волгоградский медицинский институт. – Волгоград : [б. и.], 1986. – Т. 1. – С. 131-132.
106. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Способ прогнозирования исходов при гнойно-септических заболеваниях у детей / Н. К. Георгиу, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол // Актуальные проблемы сельского здравоохранения, Кишинев, 1987 г. : Тезисы докладов 2-го съезда сельских врачей Молдавской ССР / редколлегия: К. А. Цыбырнэ (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : Тимпул, 1986. – Ч. 2. – С. 132-133.

107. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Срочная эндоскопическая диагностика и лечение кровотечений из верхнего отдела пищеварительного тракта у детей / Н. К. Георгиу, В. Н. Рашкова, Е. М. Гудумак // 1-я Республиканская научная конференция по эндоскопии, 14 ноября 1986 г. : Тезисы докладов / Республиканский центр эндоскопии МЗ МССР. – Кишинев : Штиинца, 1986. – С. 83-84.
108. Опыт применения обменного плазмафереза в комплексе лечения детей с острыми гнойно-септическими заболеваниями / **Н. К. Георгиу**, Т. С. Бивол, Т. В. Пасиковская, Л. А. Достовалова // 6-й съезд хирургов Молдавии, Кишинев, 15-16 октября 1986 г. : Тезисы докладов / Министерство здравоохранения Молдавской ССР ; Республиканское научное общество хирургов. – Кишинев : Штиинца, 1986. – С. 170-171.
109. Особенности клиники и течения острой гнойной мочевого инфекции у детей раннего возраста / **Н. К. Георгиу**, Б. М. Куражос, Н. И. Старчук [и др.] // 7-й пленум Всесоюзного научного общества урологов, Казань, 10-11 декабря 1986 г. : Тезисы докладов / редколлегия: Н. А. Лопаткин (ответственный редактор) [и др.]. – Казань : [б. и.], 1986. – С. 105.
110. Оценка патогенетических основ лечения динамической и механической непроходимости кишечника как осложнение гнойного перитонита у детей / **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Т. С. Бивол [и др.] // 6-й съезд хирургов Молдавии, Кишинев, 15-16 октября 1986 г. : Тезисы докладов / Министерство здравоохранения Молдавской ССР ; Республиканское научное общество хирургов. – Кишинев : Штиинца, 1986. – С. 171-172.
111. Частота ректальных кровотечений при трещинах заднего прохода и полипах прямой кишки у детей / **Н. К. Георгиу**, А. А. Малай, В. П. Латычевская, Г. Ф. Гроссу // 1-я Республиканская научная конференция по эндоскопии, 14 ноября 1986 г. : Тезисы докладов / Республиканский центр эндоскопии МЗ МССР. – Кишинев : Штиинца, 1986. – С. 84.

1988

112. Хронический цистит и недержание мочи у детей / А. Ф. Буза, Е. Л. Салита, Е. В. Гецеул, И. Г. Захария, В. Г. Дзеро, **Н. К. Георгиу** [и др.] // Актуальные вопросы педиатрии : Тезисы докладов 1-го съезда детских врачей, Кишинев, 13 октября 1988 г. / редколлегия: Т. Н. Милкова (ответственный редактор) [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт ; Республиканское научное общество детских врачей МССР. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1988. – С. 153-154.

1989

113. Протеолитическая и антипротеолитическая системы крови и уровень среднемолекулярных пептидов у детей с острым гнойным перитонитом / Г. М. Боян, В. И. Радилов, Т. С. Бивол, **Н. К. Георгиу** [и др.] // Организация хирургической службы Таджикской ССР. Диагностика и лечение эхинококкоза. Лечение перитонита. Новое в хирургии : Материалы 2-го съезда хирургов Таджикистана, 28-30 сентября 1989 г. / под редакцией А. Т. Пулатова ; Таджикский государственный медицинский институт им. Абуали ибн-Сино. – Душанбе : [б. и.], 1989. – С. 206-207.

1991

114. Diagnosticul și tratamentul sindromului tumorii palpatoare la copiii nou-născuți / **N. Gheorghiu**, V. Dzero [et al.] // Congresul 7 al chirurgilor din Moldova = 7-й съезд хирургов Молдовы, Chișinău, 31 octombrie - 2 noiembrie 1991. – Chișinău : Știința, 1991. – P. 196-197.
115. Plasmafereza în tratamentul uropatiilor obstructive complicate cu pielonefrită cronică și insuficiență renală cronică la copii / **N. Gheorghiu**, V. Dzero, T. Bivol [et al.] // Congresul 7 al chirurgilor din Moldova = 7-й съезд хирургов Молдовы, Chișinău, 31 octombrie - 2 noiembrie 1991. – Chișinău : Știința, 1991. – P. 194-195.
116. Комплексное лечение последствий ожога кисти у детей = The complex treatment of consequences of hand burns in children / Н. Г. Шавга, Б. И. Единак, **Н. К. Георгиу** [и др.] // Актуальные вопросы клинической и теоретической медицины : Сборник статей / редколлегия: В. Б. Ремизов (ответственный редактор) [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1991. – С. 119-122.

1992

117. К тактике лечения везико-ренального рефлюкса у детей / **Н. К. Георгиу**, В. Г. Дзеро, Б. М. Куражос [и др.] // Probleme actuale în obstetrică și pediatrie : Tezele rapoartelor la conferința jubiliară consacrată fondării Centrului de Ocrotire a Sănătății Mamei și Copilului din Republica Moldova (10 ani), 24 octombrie 1992. – Chișinău : [s. n.], 1992. – P. 156.
118. Разрыв почки у новорожденных / **Н. К. Георгиу**, Н. А. Синицына, В. Г. Дзеро [и др.] // Tezele conferinței științifice a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova, 12-15 mai 1992 / colegiul de redacție: V. Prisacari [et al.]. – Chișinău : [s. n.], 1992. – P. 274.

1993

119. Диагностика и лечение кистозных заболеваний почек у детей / **Н. К. Георгиу**, В. Г. Дзеро, Б. М. Куражос [и др.] // Tezele conferinței științifice [a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”], 25-27 mai 1993 / redactor responsabil: V. I. Prisacari. – Chișinău : [s. n.], 1993. – P. 388.

1997

120. Probleme de atitudine terapeutică în boala bronșiectatică la copii / **N. Gheorghiu**, E. Gudumac, V. Babuci [et al.] // Materialele conferinței practico-științifice dedicate jubileului de 180 de ani de la înființarea Spitalului Clinic Republican, 26 decembrie 1997 / redactor: V. Andriuță ; responsabil de ediție: A. Tănase. – Chișinău : Centrul de Informație Medicală, 1997. – Vol. 1. – P. 95-96.

1999

121. **Gheorghiu, Natalia.** Aspecte clinice și terapeutice în hidatidoza pulmonară la copil / N. Gheorghiu, E. Gudumac, Gh. Grosu // Zilele Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, 13-14 octombrie 1999 : Materialele conferinței științifice a colaboratorilor și studenților / redactor responsabil: V. Prisacari. – Chișinău : [s. n.], 1999. – P. 400.
122. Hidatidoza hepatică : considerații clinice și terapeutice / **N. Gheorghiu**, V. Radilov, V. Babuci [et al.] // Zilele Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, 13-14 octombrie 1999 :

Статьи опубликованные в научных журналах

1947

123. Георгиу, Наталья Константиновна. Отдаленные результаты ампутации бедра и голени : (Предварительное сообщение) / Н. К. Георгиу // Хирургия. – 1947. – № 11. – С. 141-148.

1955

124. Георгиу, Наталья Константиновна. К вопросу о механизмах развития послеампуторных осложнений : (Экспериментально-морфологическое исследование) / Н. К. Георгиу // Ортопедия, травматология и протезирование. – 1955. – № 3. – С. 22-30.

1961

125. Gheorghiu, Natalia. Tratamentele contracțiilor cicatriceale postcombustionale la copii / N. C. Gheorghiu // Пăзиреа сăнăтății. – 1961. – Nr. 2. – С. 26-30. – Текст в графике кириллицы. – Идем в языке руссый.

1962

126. Gheorghiu, Natalia. Sindromul hipertermic postoperatoriu la copii / N. C. Gheorghiu // Пăзиреа сăнăтății. – 1962. – Nr. 3. – С. 29-33. – Текст в графике кириллицы. – Идем в языке руссый.

1963

127. Gheorghiu, Natalia. Referințe la unele chestiuni de asistență chirurgicală specializată populației infantile în Moldova / N. C. Gheorghiu // Пăзиреа сăнăтății. – 1963. – Nr. 1. – С. 7-11. – Текст в графике кириллицы. – Идем в языке руссый.

1967

128. Gheorghiu, Natalia. Serviciul chirurgiei infantile în Moldova / N. C. Gheorghiu // Ocrotirea sănățății. – 1967. – Nr. 4. – С. 28. – Текст в графике кириллицы. – Идем в языке руссый.

1971

129. Георгиу, Наталья Константиновна. Гемангиомы печени у детей / Н. К. Георгиу, В. С. Ройбу // Вестник хирургии им. И. И. Грекова. – 1971. – Т. 107, № 9. – С. 86-87.
130. Георгиу, Наталья Константиновна. Заболевания мочевых путей у детей / Н. Георгиу, Б. Куражос // Медицинская газета. – 1971. – 21 мая. – С. 3.
131. Георгиу, Наталья Константиновна. Клиника, диагностика и лечение однокамерного эхинококка печени у детей / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга // Вестник хирургии им. И. И. Грекова. – 1971. – Т. 107, № 10. – С. 112-114.

1972

132. **Gheorghiu, Natalia.** Cistomanometria la copii / N. C. Gheorghiu, B. M. Curajos // Ocrotirea sănătății. – 1972. – Nr. 1. – P. 17-21. – Text în grafie chirilică. – Idem în limba rusă.
133. **Gheorghiu, Natalia.** Modificarea activității transaminazelor serice glutamico-alaninică și glutamico-asparagică la copiii cu arsuri / N. C. Gheorghiu, E. M. Gudumac // Ocrotirea sănătății. – 1972. – Nr. 6. – P. 28-30. – Text în grafie chirilică. – Idem în limba rusă.

1973

134. **Gheorghiu, Natalia.** Tratamentul arsurilor la copiii mici / N. C. Gheorghiu, B. I. Edinac // Ocrotirea sănătății. – 1973. – Nr. 1. – P. 24-28. – Text în grafie chirilică. – Idem în limba rusă.

1977

135. **Gheorghiu, Natalia.** Diagnosticul precoce al atreziei congenitale a esofagului / N. C. Gheorghiu, N. G. Șavga // Ocrotirea sănătății. – 1977. – Nr. 3. – P. 33-36. – Text în grafie chirilică. – Idem în limba rusă.

1979

136. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Ошибки в диагностике и лечении острого аппендицита у детей / Н. К. Георгиу, Е. М. Гудумак, Н. В. Лепăдат // Клиническая хирургия. – 1979. – № 6. – С. 49-50.

1982

137. Conținutul serotoninei în trombocite la copiii bolnavi de pneumonie distructivă purulentă acută / **N. C. Gheorghiu**, F. V. Babilev, E. M. Gudumac, N. V. Lepădat // Ocrotirea sănătății. – 1982. – Nr. 1. – P. 5-7. – Text în grafie chirilică. – Idem în limba rusă.
138. Starea hemostazei trombocitare în cazul pneumoniei distructiv-purulente acute la copii / **N. C. Gheorghiu**, E. M. Gudumac, N. V. Lepădat, L. I. Izbeșciuc // Ocrotirea sănătății. – 1982. – Nr. 2. – P. 41-43. – Text în grafie chirilică. – Idem în limba rusă.

1983

139. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Об угрозе ядерной войны для жизни растущего организма / Н. К. Георгиу // Вестник Академии медицинских наук СССР. – 1983. – № 4. – С. 46-48.

1991

140. Electroanestezia combinată : Revista literaturii / A. S. Iova, E. V. Malkovskaia, V. A. Mazaev, **N. Gheorghiu** [et al.] // Curier medical. – 1991. – Nr. 5. – P. 41-46.

1992

141. Abcesul hepatic la copii / **N. Gheorghiu**, E. Gudumac, N. Andronic [et al.] // Curier medical. – 1992. – Nr. 1/2. – P. 3-5.

142. **Gheorghiu, Natalia.** Opțiuni diagnostice și terapeutice în hernia diafragmatică strangulată la copil / N. Gheorghiu, E. Gudumac // Anale științifice ale Asociației Chirurgicalor Pediatri Universitari din Republica Moldova. – Chișinău : [s. n.], 2002. – Vol. 2. – P. 7-10.

Brevete de invenție

143. Свидетельство № 936911 СССР. Устройство для искусственной вентиляции легких : Заявка № 2890156 / 3.03.1980 : зарегистрировано: 23.02.1982 / **Георгию Наталья Константиновна**, Жук Василий Иванович, Спиваченко Дмитрий Леонидович, Портной Ефим Яковлевич, Юдкович Ихиль Шулимович.
144. Свидетельство № 986400 СССР. Способ дермопластики : Заявка № 2970037 / 4.08.1980 г. : зарегистрировано: 7.09.1982 / **Георгию Наталья Константиновна**, Единак Борис Иванович.

PUBLICAȚII METODICE ȘI DIDACTICE

1972

145. **Георгиу Наталья Константиновна.** Острый живот у детей / Н. К. Георгиу, Н. Г. Шавга. – Кишинёв : Картя молдовеняскэ, 1972. – 12 с.

1978

146. Организация применения нейролептаналгезии в детской хирургии с целью обезболивания, реанимации и интенсивной терапии : Методические рекомендации / [составители: **Н. К. Георгиу**, В. И. Жук] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1978. – 15 с.

1981

147. Об организации хирургической помощи детям в республике : Методические рекомендации / составители: **Н. К. Георгиу**, Н. Г. Шавга. – Кишинев : [б. и.], 1981. – 23 с.

1983

148. Организация заготовки, консервации и применения мочевых пузырей в качестве пластического материала : Методические рекомендации / **Н. К. Георгиу** [и др.] ; Министерство здравоохранения МССР, Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1983. – 10 с.

1985

149. Организация диагностической и лечебной помощи детям с острой гнойной деструктивной пневмонией : Методические рекомендации / составители: **Н. К. Георгиу**, Е. М. Гудумак, Л. Г. Гроссу ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1985. – 16 с.

LUCRĂRI ELABORATE CU CONTRIBUȚIA NATALIEI GHEORGHIU (redactor științific, coordonator)

150. Enciclopedie medicală populară / colegiul de redacție: V. Anestiadi (redactor responsabil), C. Draganiuc (președinte), I. Antohii, V. Belousov, Gh. Botezatu, **N. C. Gheorghiu** [et al.]. – Chișinău : Redacția Principală a Enciclopediei Sovietice Moldovenesti, 1984. – 652 p. – Text în grafie chirilică.
151. Mazur, A. D. Scurt dicționar explicativ de termeni clinici : rus-moldo-latin / A. D. Mazur, I. S. Zănoagă ; sub redacția: **N. C. Gheorghiu**, I. I. Bogaci. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1961. – 149 p. – Text în grafie chirilică.
152. Ocrotirea sănătății : revistă științifico-practică / Ministerul Ocrotirii Sănătății al RSS Moldovenești ; colegiul de redacție: V. Ia. Negrescu, N. H. Anestiadi, **N. C. Gheorghiu** [et al.]. – 1966 - 1991. – Chișinău, 1966 - 1990. – Bimestrial. – Text în grafie chirilică.
153. Păzirea sănătății : [revistă științifico-practică] / Ministerul Ocrotirii Sănătății al RSS Moldovenești ; colegiul de redacție: V. Ia. Negrescu, N. H. Anestiadi, M. M. Bobanova, **N. C. Gheorghiu** [et al.]. – 1958 - 1966. – Chișinău, 1959 - 1966. – Bimestrial. – Text în grafie chirilică.

154. Актуальные вопросы педиатрии и хирургии детского возраста : Материалы научно-практической конференции, Кишинев, 20 февраля 1981 г. / редколлегия: **Н. К. Георгиу** [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1981. – 132 с.
155. Актуальные вопросы хирургии, анестезиологии и реаниматологии детского возраста : Тезисы докладов 28-й Всесоюзной конференции студенческих научных кружков при кафедрах детской хирургии, 14-17 апреля 1987 г. / редколлегия: **Н. К. Георгиу** (ответственный редактор), Е. М. Гудумак (ответственный секретарь), Б. М. Куражос [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : [б. и.], 1987. – 208 с.
156. Актуальные вопросы хирургии детского возраста : [Сборник статей] / под редакцией **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1967. – 251 с.
157. Здравоохранение : научно-практический медицинский журнал / Министерство здравоохранения Молдавской ССР ; редакционная коллегия: В. Я. Негреску, Н. Х. Анестияди, М. М. Бобанова, **Н. К. Георгиу** [и др.]. – 1958 - 1991. – Кишинев, 1959 - 1990. – Раз в два месяца.
158. Лакуста, Виктор Николаевич. Краткие основы рефлексотерапии : иглоукалывание и прижигание / В. Н. Лакуста, Г. С. Гроссу ; под редакцией **Н. К. Георгиу**. – Кишинев : Штиинца, 1980. – 195 с.
159. Организация охраны материнства и детства. Патология детей периода новорожденности. Актуальные вопросы детской хирургии : Тезисы докладов республиканской научно-практической конференции врачей-педиатров и детских хирургов Молдавской ССР, ноябрь 1982 г. / редколлегия: Ф. М. Китикарь (ответственный редактор), **Н. К. Георгиу**, В. А. Еренков [и др.] . – Кишинев : [б. и.], 1982. – 266 с.
160. Острые хирургические заболевания органов брюшной полости : Тезисы докладов 5-го съезда хирургов Молдавской ССР / редколлегия: **Н. К. Георгиу** (ответственный редактор) [и др.]. – Кишинев : Штиинца, 1979. – 220 с. – В надзаг.: Молдавское республиканское научное общество хирургов.
161. Стаматин, С. И. Диагностика и лечение врожденного вывиха бедра / С. И. Стаматин, А. Т. Морару ; ответственный редактор **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1986. – 157 с.
162. Тезисы докладов 16-й Всесоюзной конференции научных студенческих кружков при кафедрах детской хирургии, 16-19 апреля 1974 г. / под редакцией **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1974. – 370 с.
163. Труды травматологов-ортопедов Молдавии : Сборник первый / редакционная коллегия: **Н. К. Георгиу**, Н. А. Тестемицану, И. М. Марин [и др.] ; Министерство здравоохранения МССР ; Республиканская больница травматологии, ортопедии и протезирования. – Кишинев : Издательство ЦК КП Молдавии, 1969. – 87 с.
164. Хирургическая помощь детям в Молдавии : [сборник статей] / редколлегия: **Н. К. Георгиу** (ответственный редактор) [и др.] ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев : Штиинца, 1978. – 124 с.

**TEZE DE DOCTOR ȘI DOCTOR HABILITAT ÎN ȘTIINȚE MEDICALE SUSȚINUTE SUB
CONDUCEREA NATALIEI GHEORGHIU**

1961

165. Белоусов, Виктор Данилович. Клиническое течение перелома большеберцовой кости при острой лучевой болезни у щенят : (экспериментальное исследование) : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / В. Д. Белоусов ; научные руководители: **Н. К. Георгиу**, Т. Е. Гнилорыбов ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1961. – 344 с.

1967

166. Портнов, Зейлик Менделеевич. Пузырно-мочеточниковый рефлюкс у детей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / З. М. Портнов ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1967. – 265 с.

1968

167. Костюшко, Елена Федоровна. Лечение острых гнойных плевритов при первичных стафилококковых пневмониях у детей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / Е. Ф. Костюшко ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1968. – 293 с.

1969

168. Белоусов, Виктор Данилович. Костная гомопластика в лечении ложных суставов, дефектов и некоторых форм хронического остеомиелита длинных трубчатых костей у детей : (экспериментально-клиническое исследование) : Диссертация на соискание ученой степени доктора медицинских наук / В. Д. Белоусов ; научные консультанты: **Н. К. Георгиу**, М. В. Волков ; Кишиневский государственный медицинский институт ; Центральный научно-исследовательский институт травматологии и ортопедии Министерства здравоохранения СССР. – Кишинев, 1969. – 552 с.

1970

169. Куражос, Борис Михайлович. Цистоуретрография и цистоманометрия в диагностике урологических заболеваний у детей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / Б. М. Куражос ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1970. – 249 с.
170. Шавга, Николай Георгиевич. Диагностический пневмоперитонеум в детской хирургии : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / Н. Г. Шавга ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1970. – 284 с.

1971

171. Иваненко, Игорь Николаевич. Некоторые вопросы заготовки и применения трупной костной ткани, консервированной в жидкой среде (среде Карташова) : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / И. Н. Иваненко ; научные руководители: **Н. К. Георгиу**, А. С. Имамалиев ; Кишиневский государственный медицинский институт ; Республиканская больница травматологии ортопедии и протезирования Министерства здравоохранения МССР. – Кишинев, 1971. – 224 с.

1972

172. Бивол, Тамара Семеновна. Изменения кислотно-щелочного равновесия и электролитного баланса крови у детей в течение ожоговой болезни : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / Т. С. Бивол ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1972. – 228 с.
173. Гудумак, Ева Михайловна. Клиническое значение определения активности некоторых ферментов сыворотки крови у детей с ожогами : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / Е. М. Гудумак ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1972. – 195 с.
174. Драганюк, Андрей Алексеевич. Кровопотеря и некоторые стороны гомеостаза у детей с переломами костей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / А. А. Драганюк ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1972. – 188 с.
175. Единак, Борис Иванович. Лечение термических ожогов у детей младшего возраста (до 7 лет) под контролем цитограммы раневого экссудата : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / Б. И. Единак ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1972. – 221 с.
176. Ройбу, Василий Степанович. К диагностике и хирургическому лечению портальной гипертензии у детей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / В. С. Ройбу ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт ; Республиканская клиническая больница. – Кишинев, 1972. – 292 с.

1973

177. Жук, Василий Иванович. Изменение некоторых показателей гомеостаза у детей при хирургических вмешательствах под нейролептаналгезией : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / В. И. Жук ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1973. – 196 с.

1974

178. Дзеро, Вера Григорьевна. Диагностика и методы лечения обструкций нижних мочевых путей у детей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / В. Г. Дзеро ; научные руководители: **Н. К. Георгиу**, В. М. Державин ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1974. – 179 с.

1982

179. Лепадат, Надежда Владимировна. Клиническое значение исследования гемостаза при острой гнойной деструктивной пневмонии у детей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / Н. В. Лепадат ; научный руководитель: **Н. К. Георгиу** ; Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1982. – 138 с.

1997

180. Curajos, Boris. Diagnosticul și tratamentul chirurgical diferențiat al stenozei congenitale a uretrei posterioare și consecințelor ei la copii : Teză de doctor habilitat în științe medicale / B. Curajos ; consultanți științifici: F. Ruse, **N. Gheorghiu**, E. Gudumac ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău, 1997. – 194 p.
181. Малай, Аглая Александровна. Прогнозирование течения, ранняя диагностика, этиопатологическая коррекция и профилактика осложнений острого гематогенного остеомиелита у новорожденных и детей до 3 месяцев : Диссертация на соискание ученой степени доктора медицины / А. А. Малай ; научный руководитель: Е. Гудумак ; научный консультант: **Н. Георгиу** ; Научно-исследовательский институт охраны здоровья матери и ребенка Министерства здравоохранения Республики Молдова ; Государственный Университет Медицины и Фармации им. Николая Тестемицану. – Кишинев, 1997. – 115 с.

1998

182. Радиллов, Владимир Иванович. Клинико-иммунологические особенности аппендикулярного перитонита у детей : Диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук / В. И. Радиллов ; научные руководители: **Н. К. Георгиу**, Д. В. Стефани ; научный консультант: Е. М. Гудумак ; Государственный Университет Медицины и Фармации им. Николая Тестемицану. – Кишинев, 1998. – 124 с.

OMAGII, MATERIALE DE POPULARIZARE

183. **Gheorghiu, Natalia**. Medicii pentru preîntâmpinarea războiului nuclear / N. C. Gheorghiu // Ocrotirea sănătății. – 1984. – Nr. 4. – P. 48-49. – Text în grafie chirilică. – Idem în limba rusă.
184. **Gheorghiu, Natalia**. Mereu împovărat de griji, dar atât de binevoitor : [Nicolae Testemițanu] / N. Gheorghiu // Nicolae Testemițanu – nume devenit simbol : 90 de ani de la naștere / alcătuitor și coordonator: Constantin Ețco ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : Epigraf, 2017. – P. 177.
185. **Gheorghiu, Natalia**. Mereu împovărat de griji, dar atât de binevoitor : [Nicolae Testemițanu] / N. Gheorghiu // Viața satului. – 1994. – 2 aprilie.
186. **Георгиу, Наталья Константиновна**. Советская женщина – активный строитель коммунизма / Н. К. Георгиу // Коммунист Молдавии. – 1979. – № 11. – С. 59-64.

PERSONALIA – referințe despre Natalia Gheorghiu

1949

187. Левданский, Н. Путь в науку : [о женщине-враче молдаванке **Наталье Константиновне Георгиу**, которой присвоено звание кандидат медицинских наук] / Н. Левданский // Советская Молдавия. – 1949. – 15 мая.

1954

188. Кожевникова, К. Во имя жизни : [о **Наталье Константиновне Георгиу**] / К. Кожевникова // Советская Молдавия. – 1954. – 23 февраля.

1967

189. **Gheorghiu, Natalia**. Vis împlinit : [Natalia Gheorghiu, prima femeie moldoveancă, doctor în științe medicale, despre viața sa] / N. C. Gheorghiu // Comunistul Moldovei. – 1967. – Nr. 10. – P. 64-66. – Text în grafie chirilică.
190. Орлов, Н. Смелость быть первой : о **Наталье Георгиу**, заслуженного деятеля науки, заведующей кафедрой детской хирургии Кишиневского мединститута, профессоре / Н. Орлов // Советская Молдавия. – 1967. – 6 октября.

1969

191. Didîc, P. Viață consacrată vieții : [despre **Natalia Gheorghiu**] / P. Didîc // Femeia Moldovei. – 1969. – Nr. 10. – P. 14-16. – Text în grafie chirilică.

1970

192. Balanovschii, A. Lumină de veghe : [despre **Natalia Gheorghiu**, medic emerit al RSSM] / A. Balanovschii // Viața satului. – 1970. – 20 iunie. – Text în grafie chirilică.
193. Чиркова, Зинаида. Сын : о красоте человеческой : [о **Наталье Георгиу**] / Зинаида Чиркова // Известия. – 1970. – 19 июня. – С. 4.

1971

194. **Gheorghiu Natalia Constantinovna**. Enciclopedia Sovietică Moldovenească : [în 8 volume] / redactor-șef: I. Grosul ; Academia de Științe a RSS Moldovenești. – Chișinău : Redacția Principală a Enciclopediei Sovietice Moldovenesti, 1971. – Vol. 2 : Vatutin - Zyre. – P. 132. – Text în grafie chirilică.
195. Признание заслуг молдавского ученого : [о **Наталье Константиновне Георгиу**] // Вечерний Кишинев. – 1971. – 5 июля. – С. 2.

1972

196. Смагин, Б. Очень добрый доктор : о **Наталье Константиновне Георгиу** – враче Кишиневской клиники детской хирургии / Б. Смагин // Работница. – 1972. – № 5. – С. 10-12.

1974

197. Дубина, Н. Цель поиска : [о хирурге Республиканской детской клинической больницы **Наталье Константиновне Георгиу**] / Н. Дубина // Советская Молдавия. – 1974. – 3 декабря.

1975

198. Curajos, B. Gravitatea unei clipe : [despre **Natalia Constantinovna Gheorghiu** – membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a URSS, om emerit în știință, profesor] / B. Curajos // Moldova Socialistă. – 1975. – 8 martie. – Text în grafie chirilică.
199. Рыбкин, В. Врач, ученый, педагог : [о **Наталье Константиновне Георгиу**] / В. Рыбкин // Вечерний Кишинев. – 1975. – 27 декабря.

1976

200. Ефимова, Л. Иначе нельзя : о заведующей кафедрой детской хирургии Кишиневского медицинского института, профессоре **Наталье Константиновне Георгиу** / Л. Ефимова // Медицинская газета. – 1976. – 24 сентября.
201. С полной мерой ответственности : [о делегате 25-го съезда КПСС **Наталье Константиновне Георгиу**] // Медик. – 1976. – 14 февраля.

1977

202. Malicova, V. Primul chirurg : [despre **Natalia Gheorghiu**] / V. Malicova // Viața satului. – 1977. – 13 ianuarie. – Text în grafie chirilică.
203. Popușoi, E. Luminând altora, eu însumi ard : [despre succesele medicului **Natalia Constantinovna Gheorghiu**] / E. Popușoi // Tinerimea Moldovei. – 1977. – 13 februarie. – Text în grafie chirilică.
204. Дмитриев, М. Л. **Георгиу Наталья Константиновна** : детский хирург, ортопед, член-корреспондент Академии медицинских наук СССР, заслуженный деятель науки МССР / М. Л. Дмитриев // Большая Медицинская Энциклопедия / главный редактор: Б. В. Петровский ; Академия медицинских наук СССР. – 3-е изд. – Москва : Советская энциклопедия, 1977. – Т. 5 : Гамбузия - Гипотиазид. – С. 274-275.
205. Лебедева, А. Советский врач, врач новой формации : [о достижениях молдавских врачей П. Ф. Бытка, **Н. К. Георгиу**, А. П. Дискаленко, В. И. Кант, Н. А. Тестемицану, К. А. Цыбырнэ, И. А. Яковлевой, Э. Н. Шляхова] / А. Лебедева // Здоровье. – 1977. – № 4. – С. 2-4.
206. Попушой, Е. Светя другим, сгораю сам! Или исповедь гуманности : [о **Наталье Константиновне Георгиу**] / Е. Попушой // Медик. – 1977. – 7 марта.

1978

207. Впечатления делегатки : [**Наталья Константиновна Георгиу** на 3-м съезде женщин] // Медик. – 1978. – 12 июня.
208. Дела и помыслы тружениц – строительству коммунизма : [о **Наталье Константиновне Георгиу**] // Советская Молдавия. – 1978. – 2 июня. – С. 1, 3.

1980

209. Викторова, Л. Труд во имя здоровья : [о **Наталье Константиновне Георгиу**] / Л. Викторова // Медик. – 1980. – 16 апреля.

1981

210. Turea, L. Un oraş de zâmbete : [despre profesorul **Natalia Constantinovna Gheorghiu**, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe Medicale a URSS] / L. Turea // Moldova. – 1981. – Nr. 12. – P. 6-7. – Text în grafie chirilică.
211. Белых, Е. Ритм : очерк о враче-педиатре, профессоре, члене-корреспонденте Академии медицинских наук СССР, детском хирурге республики **Наталье Константиновне Георгиу** / Е. Белых // Советская Молдавия. – 1981. – 11 сентября.

1982

212. **Георгиу Наталья Константиновна**, молдавский советский хирург // Советская Молдавия : Краткая энциклопедия / главный редактор: И. К. Вартичан. – Кишинев : Главная редакция Молдавской Советской энциклопедии, 1982. – С. 128.
213. Жизнь, отданная детям : [о хирурге Республиканской детской больницы **Наталье Константиновне Георгиу**] // Советская Молдавия. – 1982. – 21 ноября.
214. Новосаднюк, В. Жизнь – детям : [о детском хирурге **Наталье Георгиу**] / В. Новосаднюк // Молодежь Молдавии. – 1982. – 18 ноября.
215. Новосаднюк, В. Жизнь, отданная детям : [о детском хирурге **Наталье Константиновне Георгиу**] / В. Новосаднюк // Медик. – 1982. – 22 декабря.

1984

216. Vatamanu, I. Copiii Moldovei scriu o scrisoare : [se dedică **Nataliei Constantinovna Gheorghiu**] / I. Vatamanu // Moldova Socialistă. – 1984. – 13 ianuarie. – Text în grafie chirilică.
217. Белых, Е. Талант жить : [очерк о заслуженном враче МССР, детском хирурге Республиканской детской больницы **Наталье Константиновне Георгиу**] / Е. Белых // Вечерний Кишинев. – 1984. – 27 июля.
218. Кафедра детской хирургии : [Заведующая – заслуженный деятель науки МССР член-корреспондент АМН СССР профессор **Н. К. Георгиу**] // Кишиневский государственный медицинский институт / составители: Н. А. Тестемицану, А. А. Зорькин, Е. П. Попушой [и др.] ; ответственный редактор: А. М. Лазарев. – Кишинев : Штиинца, 1984. – С. 193-197.
219. **Наталья Константиновна Георгиу** : [к 70-летию со дня рождения] // Здравоохранение (Кишинев). – 1984. – № 5. – С. 60.
220. **Наталья Константиновна Георгиу** // Медик. – 1984. – 28 ноября.

1985

221. Malev, V. Un om între oameni : [despre activitatea **Nataliei Constantinovna Gheorghiu**, medic pediatru la Spitalul republican pentru copii din Chişinău] / V. Malev // Nistru. – 1985. – Nr. 3. – P. 92-97. – Text în grafie chirilică.
222. Țîgîrlaş, S. Sunt una cu inima, mâinile ei ... : [creionări la portretul chirurgului **Natalia Constantinovna Gheorghiu**] / S. Țîgîrlaş // Moldova Socuialistă. – 1985. – 8 august. – P. 4. – Text în grafie chirilică.
223. Сомова, Г. Человек гуманной профессии : [о создании кинофильма о **Наталье Константиновне Георгиу** киностудией КГМИ] / Г. Сомова // Вечерний Кишинев. – 1985. – 14 мая.
224. Школа профессора **Георгиу** [первой среди женщин молдаванок, докторе медицинских наук] / фото: М. Потырнике // Вечерний Кишинев. – 1985. – 25 апреля. – С. 6.

1987

225. Баранов, К. Зерна добра : [о **Наталье Константиновне Георгиу**] / К. Баранов // Медик. – 1987. – 14 апреля.
226. **Наталья Константиновна Георгиу** // Медик. – 1987. – 14 апреля.
227. Соловьева, С. Камертон истины : [о профессоре, докторе медицинских наук, о **Наталье Константиновне Георгиу**] / С. Соловьева // Советская Молдавия. – 1987. – 27 мая.

1990

228. Romanov, L. Viața aidoma unei respirații : [despre profesorul **Natalia Gheorghiu**] / L. Romanov // Medicus. – 1990. – 30 octombrie.

1998

229. Dragoș, M. Personalități în medicină [**Natalia Constantin Gheorghiu**] / M. Dragoș // Medical-info. – 1998. – Nr. 13 (27 noiembrie). – P. 2.

1999

230. Grosu, A. O viață cât 15 mii de vieți salvate : [pacienții **Nataliei Gheorghiu** doresc să o reîntâlnească și în mileniul trei] / A. Grosu // Flux. – 1999. – 1 decembrie. – P. 8.
231. Gudumac, E. Profesorul **Natalia Constantin Gheorghiu** : omagiu la 85 de ani [de la naștere] / E. Gudumac // Zilele Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, 13-14 octombrie 1999 : Materialele conferinței științifice a colaboratorilor și studenților / redactor responsabil: V. Prisacari. – Chişinău : [s. n.], 1999. – P. 7-10.
232. Stici, I. O femeie legendară : [**Natalia Gheorghiu**, chirurg-pediatru, profesor universitar la 85 de ani de la naștere] / I. Stici // Moldova suverană. – 1999. – 4 decembrie. – P. 3.
233. Гудумак, Е. М. Член-корреспондент Академии медицинских наук России [i. e. СССР] **Наталья Константиновна Георгиу** : (к 85-летию со дня рождения) / Е. М. Гудумак, В. Г. Дзеро // Детская хирургия. – 1999. – № 3. – С. 55-56.

234. Ионко, М. «Учитель, перед именем твоим...» : [к 85-летию **Георгиу Н. К.**] / М. Ионко // Кишиневские новости. – 1999. – 1 октября. – С. 6.
235. Путеводная звезда медицины : [**Георгиу Наталья Константиновна** – к 85-летию со дня рождения] / корреспондент Независимой Молдовы ; фото: Б. Капнина // Независимая Молдова. – 1999. – 3 декабря. – С. 3.

2000

236. Gherman, Victor. **Gheorghiu Natalia** / V. Gherman // Femei din Moldova : Enciclopedie / editor: Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 120.
237. Мои года – моё богатство : очерк о детском хирурге **Наталье Константиновне Георгиу** : [документальный фильм] / Л. Зиновьева, А. Семион, Л. Жердева [и др.]. – [Chișinău, 2000] // YouTube. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=p5paFTxftBk> (accesat: 12.09.2024). – Видеозапись (23 мин. 8 сек.) загрузил Владимир Халата 18 июля 2018 г.

2001

238. Gudumac, Eva. Acea albinuță în halat alb... [**Natalia Gheorghiu**] : [în memoriam] / E. Gudumac, N. Șavga, B. Curajos // Moldova Suverană. – 2001. – 7 februarie. – P. 6.
239. **Natalia Gheorghiu** : (chirurg-pediatru, 1914-2001) : [necrolog] / P. Lucinschi, D. Diacov, D. Braghiș [et al.] // Moldova Suverană. – 2001. – 6 februarie. – P. 6.
240. **Natalia Gheorghiu** : Necrolog / Ministerul Sănătății RM ; Senatul USMF „Nicolae Testemițanu” ; Administrația ICSOSM și C ; Asociația Chirurgilor Pediatri // Buletin de perinatologie. – 2001. – Nr. 1. – P. 163.
241. Казакова, Р. Боготворить не перестану... [о **Георгиу Наталье Константиновне** и Гудумак Еве Михайловне] / Р. Казакова // Деловая газета. – 2001. – № 9 (16 марта). – С. 19.

2002

242. Academicianul **Natalia Gheorghiu** (1914-2001) // Anale științifice ale Asociației Chirurgilor Pediatri Universitari din Republica Moldova. – Chișinău : [s. n.], 2002. – Vol. 2. – P. 4-6. – Semnat: Discipolii academicianului, chirurgului pediatru Natalia Gheorghiu.

2004

243. Ababii, Ion. Academicianul **Natalia Gheorghiu**, femeia legendă / I. Ababii // Moldova Suverană. – 2004. – 30 noiembrie. – P. 6.
244. Gudumac, Eva. Academicianul chirurg pediatru **Natalia Gheorghiu** (29.11.1914-04.02.2001) / E. Gudumac // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2004. – Nr. 4. – P. 53-54.
245. Gudumac, Eva. Academicianul **Natalia Gheorghiu** (1914-2001) / E. Gudumac, V. Babuci // Boli chirurgicale ale copilului / E. Gudumac, V. Babuci ; Asociația Chirurgilor Pediatri Universitari din Republica Moldova. – Chișinău, 2004. – P. 13-16.
246. **Natalia Gheorghiu**, 1914-2001 : nominal: 40 b. : [marcă poștală] / [machetă: Alexei Colîbneac]. – Chișinău : Poșta Moldovei, 2004. – 1 marcă: 46x27,50 mm.

247. Sandu, M. Conștiința și onoarea medicinei naționale : [despre chirurgul pediatru **Natalia Gheorghiu**] / M. Sandu // *Comunistul*. – 2004. – Nr. 42 (26 noiembrie). – P. 7.
248. Деревщикова, С. Мы были за ней как за каменной стеной ... : [29 ноября исполнилось 90 лет со дня рождения академика **Натальи Георгиу**] / С. Деревщикова // *Независимая Молдова*. – 2004. – 30 ноября. – С. 5.
249. Дубина, Н. Логика любви : [о детском хирурге **Наталье Георгиу**] / Н. Дубина // *Деловая газета*. – 2004. – 24 ноября. – С. 8.
250. Карбышев, В. **Наталья Константиновна Георгиу** : [90 лет со дня рождения хирурга Натальи Георгиу] / В. Карбышев // *Вечерний Кишинев*. – 2004. – 27 ноября.
251. Кисненко, А. Она была врачом от бога : [**Наталья Георгиу**] / А. Кисненко // *Столица*. – 2004. – № 95 (1 декабря). – С. 2.
252. Санду, М. Совесть и честь отечественной медицины : [о детском хирурге **Наталье Георгиу**] / М. Санду // *Коммунист*. – 2004. – № 43 (26 ноября). – С. 7.

2006

253. Bobâna, Lidia. Omul este ca pomul și ca rodul : [**Natalia Gheorghiu**] / L. Bobâna // *VIP magazin*. – 2006. – Martie. – P. 224-225. – Ediție specială: 99 femei ale Moldovei.

2007

254. **Natalia Gheorghiu** (1914-2001) : [marcă poștală] // *Catalogul mărcilor poștale ale Republicii Moldova 2001-2006* / alcătuitor, coordonator: Nicolae Tărăcilă ; Ministerul Dezvoltării Informaționale, Întreprinderea de Stat „Poșta Moldovei”. – Chișinău : TISH, 2007. – P. 27 (Marca nr. 576).

2010

255. Gudumac, Eva. Viața și opera Academicianului **Natalia Gheorghiu** – o evocare / E. Gudumac // *Buletin de perinatologie*. – 2010. – Nr. 4. – P. 79-81.

2012

256. Kucharz, Eugene Joseph. **Natalia Gheorghiu** – pioneer of pediatric surgery in Moldova / Eugene Joseph Kucharz, Marc A. Shampo, Robert A. Kyleb // *Mayo Clinic Proceedings*. – 2012. – Vol. 87, no. 7. – P. e51. – Doi: 10.1016/j.mayocp.2012.01.021.

2013

257. Пахомова, Елена. След в истории. Хирург **Наталья Георгиу** : [документальный фильм] / автор: Елена Пахомова; продюсер: Марин Кирика // YouTube. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Joh3Urs0E6c> (дата обращения: 12.09.2024). – Фильм (3 мин. 54 сек.) снят в 2013 г. для молдавского телеканала Publica TV.

258. Baranov, Lilia. Academicianul **Natalia Gheorghiu** – cale de lumină a chirurgiei pediatrice basarabene / L. Baranov // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 158-159.
259. Bernic, Jana. Viața și opera academicianului **Natalia Gheorghiu** – o evocare / Jana Bernic, Alexandru Jalbă // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 147-151.
260. Boian, Gavril. Ilustru Om, chirurg și pedagog : [despre chirurgul pediatric **Natalia Gheorghiu**] / G. Boian // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 160-162.
261. Curajos, Boris. Măiestrie transmisă din generație în generație : [despre **Natalia Gheorghiu**] / B. Curajos // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 163-166.
262. Dolghier, Lidia. **Natalia Gheorghiu** – legendă a medicinei moldovenești / L. Dulghier // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 156-157.
263. Gîncu, Gheorghe. O viață consacrată medicinei : [despre **Natalia Gheorghiu**] / G. Gîncu // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 180-184.
264. Gudumac, Eva. Academician **Natalia Gheorghiu** (1914-2014) – creatoare de școală chirurgicală și pionier al chirurgiei pediatrice / E. Gudumac // Anale științifice ale Asociației Chirurgilor Pediatri „Natalia Gheorghiu” / redactor șef: E. Gudumac. – Chișinău, 2014. – Vol. 20. – P. 5-6. – Materialele conferinței științifico-practice pe chirurgie pediatrică cu genericul „Chirurgia pediatrică la 57 de ani. 100 ani de la nașterea academicianului Natalia Gheorghiu”.
265. Gudumac, Eva. **Natalia Gheorghiu** : istoria lucrului bine făcut (1914-2014) = Natalia Gheorghiu: the history of a well-done thing (1914-2014) / E. Gudumac // Revista de științe ale sănătății din Moldova = Moldovan Journal of Health Sciences. – 2014. – Nr. 2. – P. 95.
266. Gudumac, Eva. Note biografice : [despre chirurgul pediatric **Natalia Gheorghiu**] / E. Gudumac // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 143-146.

267. Maniuc, Angela. Un Om, o Cauză, un Destin... : [despre chirurgul pediatric **Natalia Gheorghiu**] / A. Maniuc // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 167-171.
268. **Natalia Gheorghiu** (1914-2014) : [Album] / sub redacția: E. M. Gudumac, M. M. Seu. – Chișinău : [s. n.], 2014 (Tipografia operativă „ArtPoligraf”). – 44 p.
269. Omagiu **Nataliei Gheorghiu** – prima medicinei autohtone // Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” : [site]. – 2014. – URL: <https://usmf.md/ro/noutăți/omagiu-nataliei-gheorghiu-prima-medicinei-autohtone> (accesat: 12.09.2024).
270. Radilov, Vladimir. Academicianul **Natalia Gheorghiu** – un model demn de urmat / V. Radilov // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 172-177.
271. Șavga, Nicolae. Academicianul **Natalia Gheorghiu** – personalitate ilustră a neamului / N. Șavga // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 152-155.
272. Дзоро, Вера. О дорогом нашем учителе : [о детском хирурге **Наталья Георгиу**] / В. Дзоро // Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice / E. Gudumac, P. Moroz, B. Curajos [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu”. – Chișinău : Medicina, 2014. – P. 178-179.

2015

273. Baciuc, Gheorghe. **Natalia Gheorghiu** (29.XI.1914 – 4.II.2001) / Gheorghe Baciuc // File din trecutul medicinei basarabene / Gheorghe Baciuc ; redactor: Raisa Ciobanu. – Chișinău : [s. n.], 2015. – P. 91-93. – ISBN 978-9975-129-16-9.
274. **Natalia Gheorghiu** : Medic legendă, academician al AȘM a URSS = Natalia Gheorghiu : A legendary physician, Academician of ASM of USSR // Alea savanților și medicilor iluștri = The Alley of Brilliant Scientists and Doctors / Iulian Grossu (coordonator), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.] ; responsabil de ediție: Ion Ababii ; traducere: Eugenia Loghin ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova. – Chișinău : [s. n.], 2015. – P. 77-80. – ISBN 978-9975-82-007-3.

2019

275. **Natalia Gheorghiu** – medic-legendă a chirurgiei pediatrice din Moldova // Medicus. – 2019. – Nr. 9/10 (noiembrie-decembrie). – P. 10.
276. **Natalia Gheorghiu** – medic “legendă” a chirurgiei pediatrice din Republica Moldova // Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" : [site]. – 2019. – URL: <https://usmf.md/ru/node/24941> (accesat: 12.09.2024).

2020

277. Preașcă, Diana. Cine a fost **Natalia Gheorghiu**, legenda chirurgiei pediatrice din Moldova / D. Preașcă // Moldova.Org : [site]. – 2020. – 5 iunie. – URL: <https://www.moldova.org/cine-a-fost-natalia-gheorghiu-legenda-a-chirurgiei-pediatrice-din-moldova/> (accesat: 12.09.2024).
278. Xenofontov, Ion Valer. Cadrele științifico-didactice ale Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1945-1991) : [**Natalia Gheorghiu** et al.] / I. V. Xenofontov, L. Prisac // Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe umanistice”. – 2020. – Nr. 4. – P. 161-174.
279. Рябцев, Иван. Календарь: 29 ноября родилась врач-хирург **Наталья Георгиу** / Иван Рябцев // Блокнот Молдова : [сайт]. – 2020. – URL: <https://bloknot-moldova.ru/news/kalendar-29-noyabrya-rodilas-vrach-khirurg-natalya-1288473> (data обращения: 12.09.2024).

2022

280. In memoriam **Natalia Gheorghiu** – fondatoarea școlii de chirurgie pediatrică autohtonă / Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” : [site]. – 2022. – URL: <https://usmf.md/ro/noutati/memorial-natalia-gheorghiu-fondatoarea-scolii-de-chirurgie-pediatrica-autohtona> (accesat: 12.09.2024).
281. Куцкий, А. Е. **Наталья Константиновна Георгиу** – достояние Молдовы / А. Е. Куцкий, О. В. Махинова // Молодежный инновационный вестник. – 2022. – Т. 11, приложение 2. – С. 110-112. – Материалы 5-й Всероссийской студенческой научной конференции с международным участием «Беречь и развивать благородные традиции медицины» : верность профессии в истории моей страны.

2023

282. **Natalia Gheorghiu** : cetățean de onoare : medic pediatru, chirurg, academician // Cetățeni de onoare ai municipiului Chișinău : Expoziție poster / echipa de elaborare: T. Foiu, E. Butnaru, I. Ceban [et al.] ; responsabil de ediție: M. Harjevschi ; Biblioteca municipal B. P. Hasdeu. – Chișinău : [s. n.]: 2023. – Posterul nr. 10. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/444> (accesat: 22.10.2024).
283. Prisac, Lidia. **Natalia Gheorghiu** (1914-2001) : [medic chirurg pediatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe din URSS, fondatoarea Școlii de chirurgie pediatrică din Moldova] / Lidia Prisac, Ion Valer Xenofontov // Calendar Național 2024 / E. Barbos-Balinschi, M. Ciobanu, E. Harconița, A. Struță ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [s. n.], 2023. – P. 333-335.
284. Prisac, Lidia. Istoria medicinei la feminin : profesor universitar **Natalia Gheorghiu** (1914-2001) / L. Prisac // Intellectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism : Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021 / coordonator: Liliana Rotaru ; Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău : [s. n.], 2023. – P. 150-176.

2024

285. Gherman, Daniela. Istoria medicinei la feminin : Profesor universitar **Natalia Gheorghiu** (1914–2001) / D. Gherman // RadioMoldova.md : [site]. – 2024. – 8 martie. – URL: <https://radiomoldova.md/p/31599/istoria-medicinii-la-feminin-profesor-universitar-natalia-gheorghiu-1914-2001> (accesat: 12.09.2024).

286. **Natalia Gheorghiu** : chirurg, pediatru, academician (1914-2001) // Instituția Medico-Sanitară Publică Institutul Mamei și Copilului : [site]. – 2024. – URL: <https://www.mama-copilul.md/despre-noi/personalit-i-distinse/n-memoria-noastr/193-natalia-gheorghiu> (accesat: 22.10.2024).
287. **Natalia Gheorghiu** : istoria lucrului bine făcut (1914-2014) / Elevii Academicianului Natalia Gheorghiu // Asociația Chirurșilor „Nicolae Anestiadi” din Republica Moldova : [site]. – 2024. – URL: <https://chirurgie.md/natalia-gheorghiu-istoria-lucrului-bine-facut-1914-2014/> (accesat: 22.10.2024).

INTERVIURI

288. **Gheorghiu, Natalia.** Medic, savant, pedagog : [interviu cu Natalia Gheorghiu, medic, chirurg pediatru] / interviu realizat de V. Râbkin // Chișinău. Gazetă de seară. – 1975. – 27 decembrie. – P. 3. – Text în grafie chirilică.
289. **Gheorghiu, Natalia.** Natalia Gheorghiu: „La noi, nu fiecare își poate permite să aibă un medic de familie” : [interviu cu Natalia Gheorghiu, medic, chirurg pediatru] / interviu realizat de A. Anghel // Flux. – 1997. – 24 septembrie.
290. **Gheorghiu, Natalia.** O mare sărbătoare a prieteniei : [interviu cu Natalia Gheorghiu] / interviu realizat de R. Zapadinschii // Chișinău. Gazetă de seară. – 1981. – 28 iulie. – P. 3. – Text în grafie chirilică.
291. **Георгиу, Наталья Константиновна.** [Интервью с Наталией Георгиу, доктором медицинских наук]. – Tarybine Moteris. – 1968. – № 4. – С. 10. – На литовском языке.
292. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Наталья Константиновна Георгиу: «Еще не высохли слезы войны» : (о деятельности члена президиума Комитета Защиты Мира **Н. К. Георгиу**) / беседу вела Е. Шатохина // Молодежь Молдавии. – 1986. – 1 февраля. – С. 2.
293. **Георгиу, Наталья Константиновна.** Наталья Константиновна Георгиу: «Нам было чем гордиться, а будет ли чем гордиться нашим внукам?» : [к 85-летию со дня рождения] / интервью реализовала А. Мелека // Независимая Молдова. – 1999. – 26 ноября. – С. 6-7.
294. **Георгиу Наталья Константиновна.** Наталья Константиновна Георгиу: «Что отдашь – твое ...» : [интервью с главным консультантом кафедры детской хирургии Кишиневского государственного медицинского института Н. К. Георгиу] / интервью реализовал Е. Албу // Советская Молдавия. – 1991. – 7 августа. – С. 2.

III. RECUNOȘTINȚA GENERAȚIILOR

ARTICOLE OMAGIALE

Lilia BARANOV, dr. șt. med., cercetător

ACADEMICIANUL NATALIA GHEORGHIU – CALE DE LUMINĂ A CHIRURGIEI PEDIATRICE BASARABENE

*... Păsările paradisului, dacă nu zboară spre înaltul cerului, uită de a mai zbura
... Fântâna, fără adâncul izvoarelor, seacă
... Râurile fără albiei nu-și revarsă apele în mare
... Pomul fără rădăcini își usucă tulpina
... Floarea, fără lumină și căldura soarelui, își scutură petalele
... Iar un medic chirurg, fără bisturiu în mână și fără doar o singură operație în zi, își pierde
măiestria meseriei.*

Doctorul, Chirurgul pediatru, Savantul, Omul Natalia Gheorghiu s-a născut la începutul secolului XX, la 29 noiembrie 1914, în sud-estul Basarabiei. Dragostea pentru medicină și responsabilitatea față de bolnav i-au fost cultivate în casa părintească, mama sa fiind asistentă-moașă. Și-a făcut studiile la Facultatea de Medicină a Universității „Carol Davila” din București, România, după absolvirea căreia își începe activitatea ca medic de țară într-un sat din sud-estul Basarabiei.

Au urmat anii interbelici, cel de al doilea război mondial, Natalia Gheorghiu activând ca medic chirurg în spitalele militare. Apoi este încadrată ca medic chirurg în clinica de chirurgie pentru adulți.

În 1957 a fondat cursul de boli chirurgicale ale copilului, iar în 1960 – Catedra de chirurgie pediatrică.

Academicianul Natalia Gheorghiu a fost un gigant al chirurgiei, imposibil de înlocuit; a fost și va rămâne o forță a chirurgiei. Pentru noi, tinerii chirurghi de astăzi, a fost o personalitate, un om foarte modest și onest prin comportamentul său. A fost o călăuză, o enciclopedie, un adevărat profesionist, care ne-a influențat pregătirea și modul de gândire clinică.

Aflându-te în preajma Ei, la patul copilului bolnav, îți dădeai seama că este un clinician, simțai cum te inspiră să gândești profund, cu compasiune, cu voință și corectitudine asupra diagnosticului. Cunoștea patologia chirurgicală a copilului cu totul și cu totul aparte, recunoștea complicațiile la distanță.

Indicațiile pentru intervențiile chirurgicale aveau o argumentare bine definită. În sala de operație, se poate spune, era un fenomen – avea o tactică cu totul deosebită, respecta metodicele și canoanele chirurgiei. A fost un Chirurg pediatru-model. Îi povățuia pe elevii săi să aibă grijă de cei aflați în dificultate, de cei bolnavi, muribunzi, de copiii abandonați.

Academicianul și Omul Natalia Gheorghiu s-a distins printr-o cultură generală deosebită, politețe, disciplină adevărată, fondată pe autodisciplină. Prin comportament și perseverență, a reușit să lege o prietenie de colegialitate nu doar cu specialiștii din țară, ci și cu cei de peste hotarele ei.

Fondatorul școlii basarabene de chirurgie pediatrică – Natalia Gheorghiu – a posedat un talent cu totul deosebit. Și, pe bună dreptate, ea putea fi numită FENOMEN al chirurgiei pediatrice. Ea îi făcea pe elevii săi să soarbă orice informație cognitivă, metodicele, cursurile ei.

Înțelepciunea și bunătatea sufletească se combinau cu sângele rece de care dădea dovadă în momentele de tratament al pacienților extrem de gravi. Când tinerii chirurghi își pierdeau curajul cu atâta ușurință, doctorul Natalia Gheorghiu, cu aceeași ușurință, găsea soluția potrivită.

Dacă erai mică de statură, alături de Ea te simțai mare, iar dacă erai slab, te simțai puternic. Uneori, te copleșea doar cu zâmbetul. Alteori, vorbea puțin, dar ecourile acelor cuvinte te marcau la infinit.

Academicianul Natalia Gheorghiu a fost, este și va fi un ilustru chirurg pediatru, care și-a dăruit viața pentru salvarea copiilor. S-a remarcat prin dăruire, generozitate și voință de sacrificiu, puterea de a munci

pentru sănătatea copilului aflat în suferință, de a dăruir viață muribunzilor. Prin reîntoarcerea sănătății a mii de copii aflați în suferință, Ea a marcat profund viața a foarte multe familii.

Deși era mică de statură și foarte plăpândă, academicianul Natalia Gheorghiu avea un caracter foarte puternic. A fost un fenomen sacru, ce radia căldură și lumină, un reper pentru medicii basarabeni și nu numai.

Marele savant, academician, medic, chirurg pediatru Natalia Gheorghiu și-a făcut pe deplin datoria față de semenii săi și și-a onorat profesia. A fost o figură emblematică a chirurgiei pediatrie moldave. La altitudinea profesională și spirituală a Măriei Sale și-ar dori să ajungă oricare tânăr chirurg – de ieri, de azi și de mâine!

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*
Chișinău : Medicina, 2014, p. 158-159.)

*****

Gavril BOIAN, dr. hab. șt. med., conf. univ., cercetător

ILUSTRU OM, CHIRURG ȘI PEDAGOG

S-au scurs ani de când dascălul și promotorul meu, academicianul Natalia Gheorghiu, a plecat în eternitate. De fapt, prezența ei efemeră este și astăzi o realitate pentru cei care au avut fericirea să o cunoască și să activeze sub conducerea Domniei sale. Profitând de jubileul de 100 de ani de la nașterea Marelui Om, chirurg, pedagog și savant cu renume mondial Natalia Gheorghiu, vin cu un modest omagiu de profundă recunoștință pentru faptul că a fost în viața mea.

Nu-mi fac iluzii că voi reuși să descriu în cuvinte tot ce înseamnă pentru mine numele Natalia Gheorghiu. Am cunoscut-o pentru prima dată pe când eram student al anului II la Facultatea de Pediatrie a Institutului de Stat de Medicină din Moldova. Ca și mulți alți tineri studioși, hotărâsem să frecventez cercul de chirurgie pediatrică condus de Domnia Sa. Am rămas profund impresionat de amploarea și complexitatea viziunilor ei teoretice și practice. Un adevărat magnetism venea de la chipul ei firav, care inspira stimă, respect și credibilitate. Aceste calități ne-au făcut pe mulți dintre noi să îmbrățișăm specialitatea de chirurg pe toată viața.

Soarta a fost generoasă cu mine, fapt de care mi-am dat seama mai târziu, deoarece anume Dânsa, prin bunătate și Simplitate de Om Mare, de care au avut parte toți cei din jur, mi-a determinat destinul. Este bine cunoscut faptul că, fiind un Om de prim rang, academicianul Natalia Gheorghiu se angaja benevol în soluționarea tuturor problemelor legate de bunăstarea familiilor noastre. Pentru fiecare găsea un cuvânt de încurajare, susținere și chiar ajutor material. Bunăoară, familia mea din patru persoane mult timp a fost înregistrată în spațiul locativ al Domniei Sale. Deși întreținerea spațiului locativ devenea din ce în ce mai scumpă, Doamna academician refuza orice recompensă materială, motivând prin faptul că are un salariu mai mare decât al familiei noastre. Nu am fost unicul care a beneficiat de bunătatea, reputația ireproșabilă și cuvântul ei decisiv, când trebuia să se obțină decizia pentru un apartament sau stagierea noastră în clinicile de chirurgie din Moscova, Leningrad, Kiev etc.

Vreau să relatez faptul că forma în care Domnia Sa comunica cu cei din jur o făcea accesibilă pentru discuții prietenoase atât cu studenții, asistenții catedrei, medicii din clinică, cât și cu pacienții, asistentele medicale și infirmierele. Pentru fiecare găsea o clipă de a i se adresa pe nume, a-i strânge mâna și a-i spune un cuvânt de încurajare. Având un caracter umanist, purta o deosebită grijă față de cei care se aflau în suferință, cu potențial material redus, veniți de prin satele republicii. Totodată, Domnia Sa nu tolera lenevia, iresponsabilitatea și atitudinea neglijentă față de pacienți. În acest context, vreau să menționez că, dacă

discuția amicală, dar rezervată nu redresa situația, avea curajul să-și demonstreze caracterul combatant și să impună redresarea lucrurilor spre bine.

Academicianul Natalia Gheorghiu a fost și va rămâne o relevantă și nobilă profesionistă, care a știut să se dăruiască micuților pacienți pentru a le calma suferința și a le salva viața. Domnia Sa cunoștea totul ce ține de patologia chirurgicală la copii. Toate direcțiile chirurgicale existente în Republica Moldova au fost promovate și implementate în practică de academicianul Natalia Gheorghiu. Deși avea o încărcătură profesională, politică și obștească foarte mare, Domnia Sa găsea totuși timp să viziteze regulat Clinica, să opereze cele mai dificile cazuri și să urmărească atent activitatea științifico-practică a fiecăruia dintre noi, dirijându-ne eforturile profesionale. O deosebită atitudine avea față de coloproctologia pediatrică. Operațiile ce țineau de maladia Hirschsprung erau prerogativa academicianului Natalia Gheorghiu, care îi atrăgea și pe ceilalți colaboratori, pentru a-i învăța. Aici aș vrea să menționez că am avut onoarea să particip la ultima operație efectuată de Domnia Sa – operația Duhamel la un copil cu maladia Hirschsprung.

Calitățile principale ale academicianului Natalia Gheorghiu au fost cele de savant și pedagog. Domnia Sa mereu selecta dintre discipolii săi pe cei cu capacități și atracție pentru cercetări științifice. Sub conducerea ei judicioasă au fost efectuate și publicate multe lucrări științifice, articole și teze, datorită cărora chirurgia pediatrică a ajuns să desfășoare servicii de profil ortopedo-traumatologic, urologic, anestezico-reanimatologic, în domeniul chirurgiei nou-născutului și neurochirurgiei pediatrice. Incluzând aceste discipline în chirurgia pediatrică, academicianul Natalia Gheorghiu a avut mare grijă de cooperarea lor fructuoasă sub egida unei singure administrări științifico-practice. Domnia Sa își îndemna discipolii să păzească cu sfințenie cinstea chirurgiei pediatrice, să se preocupe de promovarea cercetărilor științifice și să le asigure o asistență diagnostic-curativă efectivă tuturor copiilor cu afecțiuni chirurgicale. Este greu să-ți imaginezi o persoană care a făcut mai mult pentru chirurgia pediatrică moldavă decât mult regretata Natalia Gheorghiu. Ea a lăsat o profundă amprentă în dezvoltarea ulterioară a acestei discipline.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*
Chișinău : Medicina, 2014, p. 160-162.)

*****

Boris Curajos, dr. hab. șt. med., prof. univ.

MĂiestrie transmisă din generație în generație

Dacă strategia chirurgicală poate fi învățată din cărți, apoi modalitățile de aplicare a ei în practică nu pot fi realizate decât de un maestru. Toți cei care au reușit în această dificilă meserie au făcut primii pași fiind călăuziți de un maestru iscusit. Mărturisesc că personalitatea academicianului Natalia Gheorghiu a lăsat o amprentă deosebită asupra modului de a gândi și de a activa în chirurgie, urologie și în alte domenii.

Am avut norocul în viață ca, chiar de la bun început, să fiu inițiat în activitatea de medic chirurg de academicianul Natalia Gheorghiu – o doamnă de statură mică și, în același timp, o personalitate remarcabilă, cu inimă mare.

Toți medicii cunosc și sunt de acord că principiul *primum non nocere* (în primul rând, nu dăuna) trebuie să stea la baza oricărei activități medicale.

În timpul operației, profesoara adesea ne spunea: *non bis in idem*, adică „nu de două ori în același loc”. Prin aceste cuvinte îi învățăm și noi pe discipolii noștri să fie precauți, deoarece fiecare gest are o urmă.

O semnificație deosebită are expresia *sic volo*, cu nuanța dictatorială de senior medieval, care înseamnă „așa vrea el” și nu trebuie să dea explicații nimănui de ceea ce vrea. De regulă, Natalia Gheorghiu nu hotăra de una singură soarta pacientului, totul și necondiționat era hotărât în comun. La conferințele medicale matinale (9⁰⁰–9³⁰), consacrate analizei pacienților internați și celor pregătiți pentru intervenții chirurgicale, în

mod obligatoriu, fiecare medic și student din sală trebuia să-și expună părerea. Uneori, conferințele matinale durau ore în șir, ceea ce provoca nemulțumiri conducerii spitalului, dar erau și ore pentru beneficiul pacientului.

După ce secțiile de chirurgie au fost transferate din spital, regretatul medic-șef Emilian Coțaga de repetate ori s-a pronunțat că, odată cu plecarea chirurgilor, spitalul a pierdut un „boț de aur” – o pleiadă de personalități notorii ale neamului.

Personal, am fost favoritul doamnei Natalia Gheorghiu pe parcursul mai multor ani, dar dacă făceam vreo boroboacă, auzeam: „*Coșecika*, vino la mine”. Știam că mă așteaptă o săpuneală bună, dar totdeauna obiectivă. Și nu am regretat niciodată acele învățăminte destul de utile la etapa de creștere profesională a mea.

Era deja cunoscut de noi toți că pentru operațiile programate șeful numea brigăzile de operație, dar nu înainte de a-i interoga cam ce capcane intraoperatorii pot surveni în unele situații complicate și cum pot fi ele depășite. Dacă strategiile generale, cele teoretice pot fi studiate din manuale, atunci adaptarea acestora la situații individuale poate fi învățată numai de la un maestru la masa de operație.

Îmi amintesc adesea de problemele ridicate înainte de operație: dacă intervenția chirurgicală propusă este cea mai bună alternativă pentru pacient; dacă evoluția bolii netratate are un risc mai mare decât intervenția chirurgicală; ești tu acel chirurg, care are capacitatea de a efectua intervenția chirurgicală respectivă, sau cel mai indicat pentru acest tip de operații sau poate e mai bine să propui pacientului pe acel medic care are mai multă experiență în domeniul respectiv...

Pregătirea tehnică a unei intervenții chirurgicale este la fel de importantă ca și indicația chirurgicală corectă. Și doar o corelație adecvată între o pregătire tehnică minuțioasă și o indicație chirurgicală fundamentală poate determina un rezultat de calitate.

În ciuda instrucției livrești și practicii adecvate, în ultimă instanță, fiecare chirurg își dezvoltă propria tehnică chirurgicală. Natalia Gheorghiu nu era contra, fără mari obiecții, dar esențialul e ca în această tehnică mintea, ochiul și mâna chirurgului să acționeze în unison și eficient.

Desigur că există chirurghi cu o excelență chirurgicală foarte rapidă, iar în alegerea unui procedeu chirurgical și în efectuarea lui prin prisma scopului și calității rezultatului scontat, viteza în sine trebuie să fie mai mult obiectivul atleților și mai puțin al unui chirurg experimentat.

Timpul într-o operație se câștigă nu în detrimentul minuțiozității și respectării etapelor chirurgicale, ci prin eficiență, calculând inițial fiecare gest, având deja pregătite atât materialul de sutură, cât și instrumentele necesare, mânuind cu blândețe țesuturile cu instrumente cel mai puțin traumatizante.

Prin această prismă, chirurgul, chiar dacă e obosit la sfârșitul unui procedeu chirurgical complex, nu va lăsa etapa de închidere a plăgii pe seama ajutorului său, care e la fel de obosit, dar mai puțin experimentat.

Statistica denotă că în anii 60-70 ai sec. XX, în secțiile de chirurgie pediatrică erau tratați doar copiii cu litiază a căilor urinare. Cunoscând particularitățile intervenției chirurgicale reno-urinare, profesoara Natalia Gheorghiu a fondat una din primele secții de urologie pediatrică din fosta Uniune Sovietică. Paralel cu activitatea curativă, ea pregătea medici tineri pentru a studia mai profund un șir de probleme în urologia pediatrică – dereglările de micțiune, de urodinamică a tractului urinar, care s-au și realizat în prima teză din URSS privind refluxul vezicorenal (Z. M. Portnov), urmată de dereglările urodinamice ale tractului urinar inferior (B. Curajos, V. Dzero), diagnosticul și tratamentul malformațiilor reno-urinare la copii (J. Bernic, V. Celac) și multe lucrări științifice publicate și prezentate la diverse foruri naționale și internaționale.

În prezent, în serviciul de urologie activează 2 doctori habilitați (B. Curajos și J. Bernic) și 2 doctori în medicină, 7 medici de categorie superioară, majoritatea cărora au practicat chirurgia pediatrică generală, și 3 doctoranzi. Se efectuează un șir de operații plastice necesare în urologia pediatrică, în afară de transplantul renal.

Luând în considerare dezvoltarea tehnică extrem de vastă a urologiei la sfârșitul secolului trecut, chirurgul urolog trebuie să evalueze cu mare prudență pregătirea tehnică pentru fiecare operație urologică. De aceea, urologul trebuie să se familiarizeze cu tehnicile comune ale altor specialități chirurgicale (chirurgie generală, ginecologie, chirurgie vasculară etc.), pentru a avea o îndemânare minimă sau, mai mult decât atât,

să execute proceduri de chirurgie generală și vasculară fără a fi nevoie de un ajutor din afară. Pentru a efectua un procedeu chirurgical complex, e nevoie de a avea un ajutor cu experiență care, în situații extreme, să fie capabil să continue operația respectivă de unul singur. În mod obișnuit, primul asistent trebuie să anticipeze mișcările chirurgului, expunându-i țesutul care urmează să fie disecat sau suturat, iar cel de-al doilea asistent are sarcina de a realiza o expunere cât mai bună a zonei operatorii.

Toate aceste postulate ne-au fost infiltrate nouă – urologilor pediatri ai primei generații, iar noi ne străduim să le transmitem studenților și rezidenților noștri.

Nu trebuie să uităm că responsabilitatea chirurgului nu se termină odată cu actul chirurgical; bolnavul care v-a încredințat viața trebuie supravegheat cu atenție atât în evoluția imediată postoperatorie, cât și în cea tardivă.

Nu există chirurg care să nu aibă și insuccese, care să nu fi greșit vreodată, care să nu regrete că nu a făcut tot ce trebuie pentru salvarea unei vieți.

Forța de muncă, responsabilitatea, verticalitatea, profesionalismul, onestitatea – toate aceste calități îi aparțin Omului, Savantului și Academicianului Natalia Gheorghiu.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*
Chișinău : Medicina, 2014, p. 163-166.)

*****

Angela Maniuc, anestezist pediatru

UN OM, O CAUZĂ, UN DESTIN...

*Sunt oameni fără caracter în fapte mărunte, dar
de-un caracter eroic, când e vorba de fapte mari.*
Lucian Blaga

Mă simt onorată și consider că așa a vrut Dumnezeu ca în calea vieții să-mi ofere posibilitatea de a cunoaște o personalitate remarcabilă – un Profesionist de talie superlativă, un Om cu literă mare, posesorul unei culturi generale impresionante, un Fenomen, de fapt, precum a fost și va rămâne mereu în memoria noastră Natalia Gheorghiu – remarcabil chirurg pediatru, profesor universitar, Om Emerit, academician.

Eu am un singur regret: faptul că am cunoscut-o o perioadă foarte scurtă de timp –începând cu prelegerile de chirurgie pediatrică, cursurile practice și câțiva ani de activitate profesională. Cursurile, lecțiile practice, toate publicațiile, comunicările sale de specialitate îmbinau în modul cel mai concret un stil clar, concis, dar captivant pentru noi, studenții, mai apoi medicii, cu rigoarea științifică și talentul literar, dovedind din plin vocația de mentor.

Răscolindu-mi amintirile, mi-am dat seama că o să-mi fie destul de dificil să scriu despre această faptură gingașă și totodată atât de puternică, atât de măreață, ființă, care s-a consacrat totalmente unei *cauze divine* – de a sluji copilului bolnav, suferind, și de a-l readuce la viață, de a-i oferi o anumită calitate a vieții.

Meditând și analizând, am ajuns la concluzia că mai reușit decât cu ajutorul maximelor și cugetărilor unor personalități ilustre, precum a fost Femeia-Fenomen Natalia Gheorghiu, nu-mi voi putea exprima întocmai amintirile și impresiile despre Domnia Sa – personalitate remarcabilă a medicinei basarabene.

Aceste maxime și cugetări ale personalităților ilustre au fost, sunt sigură, motoul vieții ilustrului chirurg pediatru Natalia Gheorghiu.

Cât de întunecată ar fi lumea fără ochii copiilor! (Romain Rolland)

Orice copil este un trofeu, pe care viața îl smulge morții în marea bătălie care durează de miliarde de ani și al cărei sfârșit nu se cunoaște încă. (Lucian Blaga)

Cel mai mare respect îl datorăm copilului. (Iuvenal)

Natalia Gheorghiu a înțeles foarte profund această faptură plătând și atunci cugetul i-a șoptit:

Dumnezeul fiecărui om este conștiința lui. (Menandru)

După care s-a pătruns adânc de câteva idei convingătoare:

A crea înseamnă a nimici moartea. (Romain Rolland)

Numai creația răscumpără toate suferințele. (Lucian Blaga)

A crea înseamnă a da o formă destinului tău. (Albert Camus)

Unicul adevăr e că trebuie de creat, de creat! Doar atunci te găsești. (Luigi Pirandello)

Convingerea i-a fost fermă – era nevoie stringentă de a crea un serviciu, o școală a chirurgiei pediatrice în Republica Moldova. Dar, fiind o persoană providentă, perseverentă, exigentă, perfecționistă, nu a putut să nu înțeleagă că:

Nu poți crea un lucru în care nu crezi măcar pe jumătate. (Mircea Eliade)

Foarte curând a simțit și a înțeles că:

Nimic nu se poate crea fără dureri, fără cumplite renunțări, fără sobră seriozitate. (Mircea Eliade)

Ceea ce a și făcut – a renunțat la confortul și liniștea familială, la libertatea personală, iar pentru sobra seriozitate a primit în schimb, adesea, neînțelegere și invidie „oarbă”. Cugetul ei ager a înțeles din nou că:

A-l înzestra pe om cu o credință înseamnă a-i înzeca forța. (Gustave le Bon)

Și a insuflat credință în crearea a ceva măreț. Nu a uitat nici pentru o clipă că:

Cunoașterea este prin ea însăși putere. (Francis Bacon)

Nu există cunoaștere care să nu fie putere. (Robert Browning)

Profesoara noastră a știut dintotdeauna că:

Dumnezeu nu este cu cei care sunt mai puternici. El este cu cei care au mai mult curaj.

Dumnezeu nu-i iubește pe cei cărora le este frică. (J. Alain)

Asta a ajutat-o să reușească în general : în primul rând să convingă conducerea țării de necesitatea formării unui Serviciu de Chirurgie pediatrică în Republica Moldova, detașat de chirurgia adultului, să deschidă toate ușile în orice instanță; să reușească să-i convingă pe demnitari că Chirurgia Copilului este o chirurgie aparte – o artă, pentru care avea nevoie de o pleiadă de specialiști devotați și înzestrați cu har dumnezeiesc. Și ne convingem încă o dată de faptul că:

Credința și voința constituie o sinteză, numită caracter. Cât de puține sunt caracterele!

(Bogdan Petriceicu Hasdeu)

Creând un serviciu atât de important pentru copiii din Republica Moldova, pentru viitorul țării, Natalia Gheorghiu a fost convinsă sigur și a știut să-i învețe și pe discipolii săi:

Care este prima datorie a omului? Răspunsul este simplu : sa fie el însuși. (Henrik Ibsen)

Datoria este ceea ce așteptăm de la ceilalți. (Oscar Wilde)

Simțul datoriei e cea mai luminoasă dovadă de sănătate a unui suflet. (Nicolae Iorga)

Ea a știut a cârmui dintotdeauna cu puterea cuvântului – toți cei care au cunoscut-o pot confirma acest lucru, deoarece a fost profund convinsă că:

Cuvântul este un pumnal invizibil. (Emil Cioran)

Rostirea conștiință și voluntară a unui cuvânt actualizează o atitudine. (Mircea Eliade)

Prin activitatea sa de zi cu zi în calitate de chirurg pediatru, care efectua o gamă impresionant de diversă de intervenții chirurgicale – mediastinale, toracale, digestive, hepatopancreatobiliare, urologice, de corijare a multiplelor malformații congenitale – prin activitatea didactică, prin gesturile și pildele sale, prin logică și corectitudine a reușit să-i învețe pe cei din jur:

Înainte de orice, fiți buni. Bunătatea îi dezarmează cel mai mult pe oameni. (H. Lacordaire)

Nu recunosc alt semn de superioritate decât bunătatea. (Ludwig van Beethoven)

Prin toate încercările și greutățile pe care i le-a oferit viața, Domnia Sa și-a dus cu demnitate crucea până la capăt, deoarece era ferm convinsă de faptul că:

Nu există demnitate care să nu se întemeieze pe durere. (André Malraux)

Demnitatea exclude platitudinea, dar și aroganța. (Victor Eftimiu)

Deși s-a bucurat de o autoritate de nedescris, nu a fost niciodată arogantă și nu a uitat nici pentru o clipă că:

Autoritatea nu este stăpânire, ci responsabilitate pentru alții. (Sfântul Augustin)

A trăit și a demonstrat o responsabilitate maximă pentru copiii bolnavi, discipolii și colegii săi. A dăruit și a primit dragoste, deoarece era ferm convinsă că:

Dragostea este lumina inimii. (Honoré de Balzac)

Dragostea este lumina acestei lumi. Ea o străbate și o umple. (Edmond și Jules de Goncourt)

Dragostea este cea mai frumoasă religie de pe lume. (Honoré de Balzac)

Urmarea firească a unei cariere exemplare a fost alegerea sa ca membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a Federației Ruse. Spiritul său multilateral s-a manifestat și pe plan politic, fiind deputată a două legislative și deținătoare a Ordinului Republicii.

Cărarea vieții i-a fost anevoioasă și necruțătoare, dar a înfruntat totul cu succes și cu rezultate performante întru binele copiilor. Nu a putut, însă, să înfrunte moartea, care a fost necruțătoare și cu Ea, deoarece:

Sâmburele crud al morții e-n viață ... (Mihai Eminescu)

Contra morții n-are / Nici Dumnezeu putere. (Mihai Eminescu)

Însă, cu părere de bine, știm cu toții că:

Moartea nu este sfârșitul definitiv. (Victor Hugo)

Profesoara noastră iubită, femeia-fenomen, chirurgul ilustru Natalia Gheorghiu a trăit și va trăi mereu în memoria noastră prin faptele sale mărețe, care sunt evidente zi de zi – Școala de Chirurgie Pediatrică, o întreagă pleiadă de chirurgi pediatri de performanță, care îi continuă cauza, precum și miile de pacienți tratați și întorși în familii, în societate...

Chirurg complet, spirit inovator, intelectual de marcă, dascăl apreciat, academicianul Natalia Gheorghiu rămâne o figură de referință a lumii chirurgicale basarabene.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*

Chișinău : Medicina, 2014, p. 167-171.)

*****

Nicolae Șavga, dr. hab. șt. med., prof. univ.

ACADEMICIANUL NATALIA GHEORGHIU – PERSONALITATE ILUSTRĂ A NEAMULUI

Istoria lucrului bine făcut depinde de succesiunea exactă a celor mai importante realizări ale Nataliei Gheorghiu.

Trecând prin prisma amintirilor, eu, unul dintre discipolii academicianului Natalia Gheorghiu, consider că jubileul de 100 ani de la nașterea acestui notoriu savant constituie un eveniment extrem de valoros în istoria vieții și activității mai multor colective:

- Colectivul Catedrei de chirurgie, ortopedie, traumatologie și anesteziologie pediatrică, fondată de academicianul Natalia Gheorghiu. Domnia Sa este fondatorul specialității chirurgie pediatrică și al școlii de chirurgi pediatri în Republica Moldova;

- Colectivul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, în cadrul căruia a activat ca pedagog al școlii superioare, ajungând în postura de profesor. Ca savant, a susținut una dintre primele teze de doctor habilitat în științe medicale și a devenit primul academician al Academiei de Științe Medicale din fosta Uniune Sovietică;

• Întreaga societate a medicilor din Moldova, cu Ministerul Sănătății, academicianul Natalia Gheorghiu a avut o conlucrăre destul de fructuoasă, atât prin avansarea specialității pe care o reprezenta, cât și în aspectul construcției bazelor clinice, necesare pentru desfășurarea tratamentului chirurgical al copiilor, și a bazelor didactice. Este cunoscut că Natalia Constantinovna (cum o numeam noi pe atunci) a avut un aport decisiv în fondarea Centrului Ocrotirii Sănătății Mamei și Copilului, contribuind la construcția a două clădiri pentru chirurgia pediatrică: una – pentru Spitalul Republican de Copii (acum, Spitalul de Copii „Emilian Coțaga”) și cealaltă – pentru Spitalul Municipal nr. 3 de Copii „Valentin Ignatenco”. Aceasta a permis dezvoltarea unui șir de subspecialități în cadrul chirurgiei pediatrice la nivel republican și municipal: chirurgie, anesteziologie, reanimatologie, ortopedie-traumatologie, urologie și alte specialități. Domnia Sa a contribuit esențial la ameliorarea calității vieții viitorilor adulți ai Națiunii;

• Colectivul chirurgilor pediatri al Spitalului nr. 3 „Valentin Ignatenco” din Chișinău, colectivele chirurgilor pediatri din orașele Bălți, Cahul, Tiraspol, Tighina și din raioanele republicii, baza activității cărora a fost pusă de Domnia Sa, având o grijă permanentă pentru evoluția lor;

• Societățile republicane ale chirurgilor și traumatologilor-ortopezi pentru adulți, cu care a avut o colaborare fructuoasă, fiind și președinte al acestor societăți.

Prima dată am văzut-o pe profesoara Natalia Gheorghiu fiind student la anul V, atât la prelegeri, cât și pe parcursul lecțiilor practice la chirurgia pediatrică. Am fost impresionat de profesoară și de frumusețea specialității pe care o promova. Atunci eu mi-am pus scopul de a activa în domeniul chirurgiei pediatrice. Lucrând în calitate de medic la sat, am început să mă pregătesc pentru continuarea studiilor postuniversitare. La al doilea an de activitate medicală, am fost invitat la Ministerul Sănătății, unde regretatul ministru Nicolae Testemițanu mi-a propus postura de medic-șef al unui spital de fizioterapie de nivel republican, în care activau 100 de paturi și era necesară construcția unei clădiri pentru încă 200 de paturi. Am refuzat, deoarece doream o altă specialitate – chirurgia pediatrică. Domnia Sa mi-a promis că, dacă îndeplinesc obiectivele preconizate, mi se va da posibilitatea să devin chirurg pediatru. Obiectivele au fost îndeplinite cu brio, iar ministrul nu și-a uitat promisiunea. Așa am beneficiat de secundariat clinic (ordinatură) în chirurgia pediatrică.

Atunci am făcut cunoștință cu profesoara Natalia Gheorghiu și am activat împreună până la trecerea în eternitate a Domniei Sale. La catedra condusă de profesoara Natalia Gheorghiu, eu, ca și alți colegi, am parcurs calea de la ordinator clinic până la doctor habilitat, profesor universitar. Doamna profesoară avea grijă de fiecare, crescându-ne profesional. Ne-a educat prin munca ei să fim devotați acestei specialități. Avea grijă și de sănătatea noastră. Când cineva se îmbolnăvea, profesoara îl vizita neapărat ajutându-l cu medicamente. Ea avea grijă și era la curent cu viața noastră familială. Cu mare plăcere îmi amintesc momentul când prima dată m-a văzut cu soția, mirându-se cât de tare semănăm, ca frate și soră. Totodată, era foarte exigentă față de disciplina muncii, cerându-ne să ne îndeplinim obligațiunile corect, cu dragoste și cinstit.

Datorită profesoarei Natalia Gheorghiu, am cunoscut cele mai marcante personalități ale chirurgiei pediatrice din fosta Uniune Sovietică: Iurie Isakov, Ghirei Bairov, Eduard Stepanov, Valter Derjavin și alții. Eu și colegii de la catedră, și nu numai, am avut posibilitatea să studiem, să însușim un șir de metode moderne de tratament în clinicile acestor savanți care ne-au acordat un ajutor destul de important. Când ne prezentam și spuneam că suntem din clinica profesoarei Gheorghiu, eram primiți cu tot respectul.

Odată cu punerea bazelor clinice pentru chirurgia pediatrică, Natalia Gheorghiu a și format colectivele viitoarelor subspecialități din rândurile chirurgilor pediatri: ortopedie-traumatologie, urologie, chirurgia nou-născutului, chirurgia toracală, urgentă și programată, anesteziologie și reanimare, combustiologie, neurochirurgie, anesteziologie și altele. În fruntea acestor colective, profesoara Natalia Gheorghiu alegea persoane de la catedră, care aveau o practică bogată în acest domeniu în perioada activității de chirurg, luând în considerare și dorința persoanei. În activitatea sa, această persoană era nițel ajutată, ca să crească mai rapid în plan profesional și științific. Totodată, cerințele față de această persoană erau foarte stricte.

În fața mea, profesoara Natalia Gheorghiu a pus sarcina de a organiza și promova subspecialitatea ortopedie și traumatologie pediatrică. Pentru rezolvarea acestei probleme, de rând cu alte subspecialități, au

fost organizate secția de traumatologie și ortopedie și punctul de traumatologie pediatrică. Specialiști pregătiți în acest domeniu pe atunci nu erau, dar activau chirurghii pediatri, care aveau dorință să însușească această subspecialitate. Secția de ortopedie și traumatologie și punctul de traumatologie au devenit baze clinice pentru procesul didactic, pregătirea cadrelor: subordinatorilor, internilor de chirurgie pediatrică, specializarea și perfecționarea medicilor, efectuarea lucrului științific, ceea ce a permis să formăm un colectiv de specialiști de calificare înaltă, care au continuat promovarea acestei subspecialități.

Toate temele studiilor științifice care se îndeplineau în domeniul chirurgiei pediatrice erau consacrate celor mai actuale probleme ale practicii chirurgicale. Puteai să-ți alegi singur tema studiului, dar trebuia confirmată de colectiv, în frunte cu Natalia Gheorghiu. De aceea, în procesul studiului științific, fiecare dintre noi a fost ajutat de întregul colectiv chirurgical. Eu am fost încântat de metoda de verificare a rezultatelor studiului științific prezentate în teză. Când o anunțai că teza este gata pentru control, doamna profesoară îți indica o oră de seară și trebuia să te prezinți la ea acasă. Împreună controlam fiecare propoziție. Trebuia să răspunzi la orice întrebare. Prin această metodă au fost apreciați toți cei care au susținut tezele științifice.

În viață, în realitate, academicianul Natalia Gheorghiu era o persoană foarte simplă. Dar, spre regretul meu, toată perioada de activitate comună nu mi-a fost de ajuns să apreciez toate laturile caracterului și acțiunile acestei personalități.

În concluzie menționez că academicianul Natalia Gheorghiu, prin activitatea personală în domeniul medicinei, îndeosebi în ocrotirea sănătății copilului, prin activitatea discipolilor săi în diferite domenii ale chirurgiei pediatrice, care continuă evoluția chirurgiei pediatrice, a salvat mii de vieți ale copiilor, a îmbunătățit calitatea vieții copiilor suferinzi. Oare acest lucru colosal nu este un tezaur al poporului moldav? Sunt convins că este!

Deci, noi, la acest jubileu, ne mândrim că suntem discipolii academicianului Natalia Gheorghiu – una dintre personalitățile ilustre ale neamului nostru.

Astfel, Chirurgicalul, Savantul, Omul Natalia Gheorghiu a rămas o figură remarcabilă în Chirurgia Pediatrică din Moldova.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*
Chișinău : Medicina, 2014, p. 152-155.)

*****

Lidia Dolghier, dr. șt. med., conf. univ.

NATALIA GHEORGHIU – LEGENDĂ A MEDICINEI MOLDOVENEȘTI

Într-o după-amiază de august a anului 1983, m-am prezentat unei doamne de statură mică, cu ochii vii și pătrunzători.

Mâna care mi-a fost întinsă era mică și caldă. Acest gest și cuvintele care mi-au fost adresate («садись, деточка») m-au echilibrat. A urmat o convorbire destul de lungă, în urma căreia am cunoscut-o mai îndeaproape pe legenda medicinei moldovenești – Natalia Gheorghiu.

Așa am fost selectată pentru internatură în chirurgia pediatrică de vestita profesoară.

În anii care au urmat am văzut-o nemijlocit ca pilon, ca “armatură” a chirurgiei pediatrice din Moldova.

Lucrul în sala de operație, vizita pacienților în secția de reanimare alături de buna noastră profesoară erau pentru mine o ocazie de a-i cunoaște inteligența clinică și vasta experiență.

Intuiția de medic, ieșită din comun, i-a permis profesorului Natalia Gheorghiu să spună multe și despre anestezie și terapia intensivă. A fost preocupată mereu de adoptarea și introducerea a noi metode și tehnici, care să asigure dezvoltarea specialității anesteziologie-reanimatologie.

Astfel, trebuie să amintesc contribuțiile doamnei profesor Natalia Gheorghiu la introducerea unor tehnici noi (neuroleptanestezia), a unui nou anestezic (Ketamina), a plasmaferezei, la utilizarea ventilației mecanice și terapiei intensive în unele patologii și multe altele.

Deși m-am referit la o epocă de pionierat a chirurgiei pediatrice, în care abia se conturau specialitățile de astăzi, era nevoie de mult curaj pentru a rămâne în istorie ca o adevărată „locomotivă” a școlii de chirurgie pediatrică. A muncit asiduu pe parcursul întregii vieți cu mare responsabilitate față de bolnavi și de actul chirurgical.

Cu o modestie caracteristică doar oamenilor de mare valoare, Natalia Gheorghiu a contribuit la soluționarea problemelor profesionale și chiar personale ale multor medici anesteziști. A susținut sincer tendința și dorința lor la afirmarea *de facto* a independenței specialității anesteziologie și reanimatologie.

Ca om care se bucura de mare respect, Natalia Gheorghiu a participat la pregătirea multor acte normative juridice în favoarea anesteziologiei pediatrice.

În viața de toate zilele, profesoara Natalia Gheorghiu a fost avocatul tuturor. De la infirmieră și până la profesor. Era dispusă și putea să convingă pe orișicine și numai unul Dumnezeu știe de câte ori a fost folosită ca “amortizor” împotriva mâinii dezlănțuite de unii birocrati cu posturi administrative.

Oare câți dintre noi au fost sau vor fi capabili să le lase generațiilor care ne succed o amprentă sufletească tot așa de adâncă, ca cea pe care ne-a lăsat-o Natalia Constantinovna.

De aceea, pentru tot ce a însemnat doamna profesor Natalia Gheorghiu ca om și profesionist, noi, anesteziștii și reanimatologii pediatri, îi suntem recunoscători și îi vom păstra o frumoasă amintire.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*
Chișinău : Medicina, 2014, p. 156-157.)

*****

Vladimir Radilov, dr. șt. med., conf. univ.

ACADEMICIANUL NATALIA GHEORGHIU – UN MODEL DEMN DE URMAT

În anul în care sărbătorim 100 de ani de la nașterea academicianului Natalia Gheorghiu, evocarea personalității distinsei doamne, savant, este o datorie de onoare. Academicianul Natalia Gheorghiu reprezintă una din cele mai complexe, mai remarcabile, mai împlinite personalități ale chirurgiei din Republica Moldova.

Referindu-mă la trecutul apropiat, la primii pași făcuți în medicină și, în particular, în chirurgia pediatrică, cu o profundă recunoștință îmi amintesc de academicianul Natalia Gheorghiu, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a Federației Ruse, Om Emerit în Științe, fondatoarea școlii de chirurgie pediatrică din Republica Moldova.

Debutul activității mele pe tărâmul medical a fost cel în calitate de medic de gardă, dar și de colaborator științific inferior al laboratorului Catedrei de chirurgie, condusă de Natalia Gheorghiu, activând în chirurgia septico-purulentă.

Chirurgia pediatrică, cu particularitățile sale specifice, cu colectivul creat de academicianul Natalia Gheorghiu ne-a cultivat spiritul devotamentului față de spital, de pacienți, de studenți și de studierea neîntreruptă a unei discipline care făcea extrem de rapid progrese remarcabile. Probabil, încă pe atunci mi s-a întipărit în minte fraza pe care o rostea dascălul nostru de multe ori de-a lungul carierei sale și mai ales în fața noastră, a tinerilor colaboratori, chirurghi: „Să ne grăbim, să nu rămânem în urmă, să avansăm în cercetarea științifică, care stă la baza îngrijirilor medicale acordate copilului cu boli chirurgicale”. „Fanatismul” său profesional, rafinamentul aristocratic în orice întrebare pe plan profesional, calitățile umane extraordinare – bunătatea, cumsecădenia, munca asiduă, capacitatea de muncă etc. – au inspirat multe

generații de tineri chirurghi. Nenumăratele ore de discuție, precum și rigorile impuse de predarea disciplinei au creat premisele orientării rapide în orice situație, în diverse zone topografice.

Chiar din primele zile de activitate medicală mi-au fost încredințați pacienții cu patologii abdominale, în special cu apendicite distructive, peritonite de diversă etiologie, fistule intestinale, procese aderentiale. Această patologie rămâne și în prezent o problemă majoră a chirurgiei pediatrice. De obicei, ea are la bază doi factori: adresarea tardivă a părinților pentru acordarea ajutorului medical specializat copiilor și pregătirea insuficientă sau chiar lipsa pregătirii medicilor de primă linie în cunoașterea particularităților de vârstă ale patologiei chirurgicale la copii, care au drept consecință diagnosticarea întârziată a patologiei abdominale prezente. A existat și mai există încă un factor important – tactica specifică de tratament și conduita chirurgicală la copiii cu peritonită, comparativ cu cea a adultului. Algoritmul bine cunoscut de tratament al peritonitei include:

- laparotomia;
- înlăturarea cauzei peritonitei;
- sanarea cavității abdominale;
- drenarea cavității abdominale.

În Clinica de Chirurgie Pediatrică, condusă de academicianul Natalia Gheorghiu, se respectau principii deosebite, deseori cu mult diferite de cele din chirurgia adultului. La copiii suspecți cu abdomen chirurgical acut sau cu apendicită acută complicată, academicianul Natalia Gheorghiu preceda tratamentul chirurgical cu o pregătire preoperatorie-consistentă, diferențiată. În prezent, acest principiu rămâne a fi un subiect indiscutabil și se aplică la toți copiii. Deși în anii 70-80 ai secolului trecut, chirurgilor pediatri li se reproșa mereu că pierd timpul prețios pentru pregătirea preoperatorie, uneori chiar de 24 de ore.

Accesul chirurgical, tradițional utilizat în chirurgia adultului, era laparotomia mediană, care permitea o abordare mai largă a câmpului operator și un acces larg în cavitatea abdominală. La copii, acest abord chirurgical era cauza majoră de dehiscență a plăgilor postoperatorii, cu eventrarea sau eviscerarea anșelor intestinale, asocierea fistulelor intestinale etc. În clinica condusă de academicianul Natalia Gheorghiu se utiliza laparotomia transrectală după Lenander, care corespundea tuturor cerințelor la copii.

Problema sănării cavității abdominale a provocat adevărate contraziceri, fiind bine simțite la toate nivelurile. Academicianul Natalia Gheorghiu nu accepta dializa peritoneală, argumentând că utilizarea lichidelor în cantități mari, a detergentilor alterează grav starea copiilor, până la șocul toxic. Cercetările în domeniu au confirmat rolul aspirației minuțioase a cavității abdominale intraoperator, a colecțiilor purulente cu înlăturarea resturilor de fibrină prin meșe umezite în soluții sterile, fără dereglarea ulterioară a integrității tunicii seroase a intestinului. Acest principiu este utilizat cu succes în chirurgia pediatrică și permite obținerea unor rezultate postoperatorii foarte bune.

Drenarea cavității peritoneale se rezolvă prin contraperturi, cu utilizarea drenajelor de latex. În clinica academicianului Natalia Gheorghiu nu se utilizau drenuri tubulare. Utilizarea diverselor tuburi, practică des în spitalele raionale de către chirurghi de la adulți, conducea la escare, multiple fistule enterocutanate.

Multiplele complicații postoperatorii la pacienții cu patologie abdominală acută au constituit mereu o problemă pentru academicianul Natalia Gheorghiu. Sub îndrumarea ei, erau instruiți chirurghi generaliști – la locul de muncă, în clinică, la întruniri științifico-practice, prin deplasările practice în fiecare raion al republicii.

Principiile științifice ale academicianului Natalia Gheorghiu în tratamentul chirurgical al peritonitelor au servit ca reper în multiple cercetări științifice, teze de doctor. Au fost elaborate direcții noi în corectarea imunodeficienței primare, în tratamentul și profilaxia bolii aderentiale etc.

O pagină aparte trebuie acordată principiilor de tratament al fistulelor intestinale și utilizării enterocolostomelor în chirurgia abdominală. Natalia Gheorghiu, având o practică enormă în tratamentul pacienților adulți, acumulată atât în timpul războiului, cât și în timp de pace, avea o pregătire specială privind fistulele intestinale spontane și era rezervată în aplicarea neîntemeiată a stomelor.

O amintire neplăcută pentru ea erau enterostomele aplicate în timpul războiului, după procedeul Iudin, impuse de situație, care au curmat multe vieți și au invalidizat mulți tineri.

O altă problemă era letalitatea crescută în invaginația intestinală – consecința adresabilității tardive a pacientului, diagnosticării complicate, efectuării intervențiilor majore, chiar și a colectomiilor subtotale. Toate acestea au impus necesitatea de a căuta noi metode de tratament, mai originale, menite să salveze viața pacientului, iar mai apoi să refacă integritatea tractului digestiv și să reabiliteze pacientul. O rezolvare a fost aplicarea enterostomelor terminale ca o etapă intermediară, mai ales la pacienții cu necroză masivă de intestin subțire sau gros, cu peritonite.

Părerile referitoare la această metodă au fost diverse, uneori criticate dur și de unii colegi, dar academicianul Natalia Gheorghiu a demonstrat științific metoda sa și a reușit să salveze și să amelioreze viața copiilor, iar mai apoi – a adultului. Pentru unii chirurghi specializați în acele timpuri – academicianul E. Gudumac, dr. hab. med. G. Boian, dr. med. V. Radilov – rezultatele nu s-au lăsat mult așteptate.

La școala chirurgilor experimentali, Natalia Gheorghiu și-a educat elevii în același spirit. Mai mult decât atât, ea le-a transmis elevilor săi acest spirit. Dar care au fost calitățile personale ale academicianului Natalia Gheorghiu? În primul rând, avea o inteligență nativă, era vioaie, suplă, spontană, capabilă să sesizeze în orice moment noianul faptelor accesorii, atașată de cunoașterea faptelor în amănunțit, iubitoare de idei geniale, de analiză, sinteză. O interesa tot ce era nou, schimba tehnicile de diagnostic și tratament în funcție de apariția utilajelor moderne. Trebuie să menționez faptul că, pe lângă chirurgia pediatrică, au luat naștere și chirurgia nou-născutului, neurochirurgia, urologia, ortopedia și traumatologia, anesteziologia și reanimarea pediatrică. A început dezvoltarea progresivă a anesteziologiei și terapiei intensive pediatrice.

În tratamentul fistulelor enterocutanate spontane, etapele importante erau formarea fistulei și pregătirea pielii în zona de deschidere a fistulei. Deoarece în acele timpuri nu existau colectoare pentru stome adecvate, se utilizau cele pentru adulți, de dimensiuni mari, fiind adaptate pentru copii. Sectoarele de piele macerate erau tratate cu diverse unguente, creme etc.

Se impunea organizarea posturilor individuale pentru îngrijirea copiilor gravi și de aceea, sub îndrumarea academicianului Natalia Gheorghiu, în acest proces erau implicați medicii, internii, subordinatorii; au fost organizate posturi individuale 24/24 ore; se aplicau diverse mecanisme de obturare a acestor fistule. O metodă destul de eficientă de obturare era aplicarea fragmentelor de carne crudă, care se schimbau de 2-3 ori pe zi. După astfel de gârzi, mereu apăreau idei noi privind îmbunătățirea asistenței chirurgicale a copiilor cu fistule intestinale. Rezultatul tratamentului chirurgical al acestor pacienți gravi a fost unul din cele mai bune rezultate obținute în clinicile de chirurgie pediatrică din fosta URSS.

Profesorul universitar Natalia Gheorghiu cunoștea toate compartimentele chirurgiei pediatrice, fapt ce i-a permis să creeze o disciplină care s-a transmis până în zilele noastre.

În ajunul jubileului de 100 de ani de la nașterea academicianului Natalia Gheorghiu al cărei bust este înveșnicit la intrarea în clinica care îi poartă numele, sper foarte mult că generațiile următoare de chirurgi pediatri vor promova cu cinste și onoare tezaurul științific lăsat de buna noastră profesoară.

Academicianul Natalia Gheorghiu avea o atitudine deosebită față de cei care doreau să învețe și să dezvolte chirurgia pediatrică – studenți, aspiranți, medici. O atenție aparte merită organizarea așa-numitului cerc studentesc științific de chirurgie pediatrică. Un lider de neînlocuit al acestui cerc științific, „sufletul cercului” era Eva Gudumac, doctor în medicină, iar acum academician, doctor habilitat în medicină, Om Emerit. În cadrul acestui cerc erau puse în discuție diverse teme științifice. Au fost editate multe lucrări științifice, în care lectorii Catedrei de chirurgie pediatrică, sub îndrumarea profesorului Natalia Gheorghiu, au depus mult efort și energie. Mulți membri ai acestui cerc științific au participat cu rapoarte la diverse conferințe în fosta URSS, fiind nominalizate cu medalii de aur și certificate. Două conferințe de acest fel au fost organizate și la Chișinău. În cadrul lor a fost discutată o nouă etapă de dezvoltare a chirurgiei pediatrice în Moldova – construcția unor noi blocuri chirurgicale (1974, 1986). Mi s-au întipărit în memorie simpozioanele și seratele, la care se adunau toți șefii de catedre din întreaga URSS și discutau multe întrebări, principala fiind perspectivele chirurgiei pediatrice.

La una din conferințele studentești în or. Rostov pe Don, de delegația noastră s-a apropiat profesorul Rokițkii S. M., șef al Catedrei de chirurgie pediatrică a Universității de Medicină din or. Kazan – Om Emerit și foarte cunoscut în cercurile chirurgilor pediatri, chirurg și poet. Dânsul, cu emoții deosebite față de

profesorul Natalia Gheorghiu, i-a făcut o declarație: „Natalia Constantinovna, eu regret foarte mult că nu sunt studentul Dumneavoastră”.

Personalitatea acadmicianului Natalia Gheorghiu nu poate fi înțeleasă dacă nu ținem seama de faptul că a fost, într-o mare măsură, principială, ambițioasă, iar uneori, chiar dură. Dar nu avea ambiții meschine, pline de invidie și răutate, ci o ambiție cuceritoare, dinamică, constructivă, a mersului spre progres.

Prin neobosita sa preocupare pentru formarea talentelor în chirurgia pediatrică și a școlii de chirurgie pediatrică, prin propria sa activitate chirurgicală (1945-2001), profesoara Natalia Gheorghiu a format o pleiadă de specialiști în chirurgia moldovenească: acadmicianul Eva Gudumac, profesorul B. Curajos, profesorul Nicolae Șavga, profesorul Petru Moroz, dr. hab. med. G. Boian, dr. med. V. Radilov etc. Chirurgul pediatru Natalia Gheorghiu este o figură proeminentă a chirurgiei moldave, un adevărat liant între chirurgia clasică și cea modernă, între diverse ramuri chirurgicale (urologie, chirurgie generală, chirurgia nou-născutului, neurochirurgie, ortopedie și traumatologie pediatrică), și un model de creator de școală a chirurgiei pediatrice, către care ar trebui să tindem cu toții și să nu uităm că o extraordinară putere de muncă și o voință fermă au fost continuu puse în slujba acestor calități... Deoarece nu a fost problemă științifică în domeniul chirurgiei pediatrice față de care să rămână indiferent Omul Natalia Gheorghiu. Datorită competenței și insistenței Domniei Sale, a fost fondat Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Ocrotirii Mamei și Copilului. Și toate generațiile de medici și întreaga societate trebuie să-i fie recunoscătoare Medicului, Savantului și Omului Natalia Gheorghiu.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*
Chișinău : Medicina, 2014, p. 172-177.)

*****

Gheorghe Gîncu, dr. șt. med., conf. univ.

O VIAȚĂ CONSACRATĂ MEDICINEI

*N-am pus alături cu ea nici pietrele scumpe, deoarece
tot aurul din lume pe lângă ea nu e decât nisip,
iar argintul înaintea ei mi se pare noroi.*
(Cicero, Tusc.3,30)

Cunoscută de jumătate de secol în lumea academică drept prima doamna acadmician, prima doamnă în chirurgia pediatrică, prima doamnă la volan Natalia Gheorghiu rămâne și azi un fenomen nu prea ușor de înțeles. Fiind înzestrată de natură cu calități excepționale – o putere de muncă rar întâlnită, o minte clară, un spirit critic și autocritic deosebit, o exigență riguroasă și o înțelepciune prinsă din vârful arcușului de vioară pentru fiecare om suferind, ea a știut întotdeauna să pătrundă misterios în tainele sufletului de copil. La toate acestea se adaugă o pasiune puternică, totală la înființarea unei noi discipline pentru un neam ce-și merită pe deplin aprecierea și recunoașterea în lumea întreagă. Acestea sunt însușirile dominante ce au marcat anii de strădanii și activitate medico-chirurgicală ai doamnei Natalia Gheorghiu, care a reușit să devină un adevărat creator și îndrumător al școlii de chirurgie pediatrică. Prin vasta sa experiență, ea a contribuit cu o pondere majoră la implementarea celor mai moderne tehnici și procedee chirurgicale, recunoscute și însușite astăzi de marea majoritate a chirurgilor pediatri.

Chirurg pediatru cu o pregătire profesională excepțională, având în spate o tristă experiență chirurgicală a calvarului celui de-al 2-lea război mondial, a fost întotdeauna receptivă la progresele chirurgiei moderne. Dotată cu un viu spirit inventiv, creatoare de instrumente, metode și tehnici chirurgicale, dascăl cu calități deosebite, cetățean cu un înalt spirit patriotic și prima întemeietoare a chirurgiei pediatrice din Republica Moldova, Natalia Gheorghiu rămâne una din figurile cele mai reprezentative ale Chirurgiei Balcanice.

Imposibilitatea detașării de suferința copilului caracterizează în mod cert corectitudinea și profesionalismul Nataliei Gheorghiu, care întotdeauna își povățuia discipolii prin prisma bunului simț. Durerea și suferința fiecărui copil o impresionau profund și își lăsau amprente pe chipul ei suferind. Dacă în alte specialități ale medicinei suferințele fizice nu sunt atât de pregnante, în chirurgia pediatrică ele vin brutal, împreună cu ale părinților. Iată de ce la fiecare insucces, atunci când boala depășește progresul medicinei, viața chirurgului devine mai amară, povara îl apasă, apropiindu-i apusul.

Natalia Gheorghiu întotdeauna a fost respectată și admirată pentru principialitatea și eleganța cu care îndruma pașii tinerilor în formare, pentru spiritul dreptății, pentru modul entuziast în care a știut să-și antreneze colaboratorii în nobila profesie de chirurg. Întotdeauna s-a bucurat de un respect deosebit, autoritate impunătoare în lumea academică din Federația Rusă, Ucraina, țările baltice, Georgia etc., care era prezentă la fiecare omagiere jubiliară, demonstrându-și stima față de cea mai gîngășă înțeleaptă și frumoasă Doamnă a chirurgiei pediatrice. Nu au îndrăznit nici cei mai aprinși bărbați să-i întrerupă vorba supunându-se înțelepciunii Nataliei Gheorghiu ca niște ostași ascultători.

Cu multă stimă, înțelepciune și mândrie vorbește astăzi despre Natalia Gheorghiu patriarhul chirurgiei naționale, academicianul Gheorghe Ghidirim căruia i-a fost sortit să o cunoască și să o înțeleagă din anii studenției. Natalia Gheorghiu a avut și harul de a înțelege, a vedea omul în perspectivă, fapt ce i-a motivat insistența asupra lui Gheorghe Ghidirim de a rămâne în chirurgia pediatrică. Aprecierea calităților omenești, competența profesională a academicianului Natalia Gheorghiu sunt exprimate astăzi prin atitudinea extraordinară a academicianului Gheorghe Ghidirim față de chirurgia pediatrică.

În calendarul vieții mele sunt file nemuritoare, pagini de amintiri imaginare, iar amintirile sunt clopoței argintii ce bat la porțile uitării.

... În sala de conferințe de la etajul 2, în iarna anului 1983, la ședința cercului de chirurgie pediatrică, a fost prima întâlnire. Prezentându-mă ca student al anului I și infirmier în secția de reanimare, am primit și prima însărcinare: să mențin temperatura cu ajutorul unui ventilator la un bolnav în șoc combustional, fiind avertizat că în chirurgia pediatrică totul este strict și serios. Au urmat lucrul științific, deplasările la conferințele studențești unionale. În anul 2, când raportul “Oxidarea peroxidică a lipidelor la bolnavii cu PPDA” a fost menționat cu medalia de aur, am primit o carte cu autograful “*Să fii cînstit și bun. Natalia Gheorghiu*”.

Academicianul Natalia Gheorghiu întotdeauna le reușea pe toate. A fost femeia care a trezit în cei care i-au fost alături sentimente contradictorii – era iubită și respectată de pacienți și de colegii de breaslă, dar i-au purtat pică oamenii neglijenți în serviciu, leneși și indiferenți.

Într-o viață de om a reușit atâtea, încât cei care au urmat-o în domeniu nu încetează să se mire. În 1957, a știut a mânui cheia succesului pentru a fonda în baza Spitalului Republican pentru Copii Clinica de Chirurgie Pediatrică. În același an, a ținut multiple cursuri de chirurgie pediatrică și în cadrul Catedrei de chirurgie. A publicat peste 250 de articole științifice și monografii, care au fost înalt apreciate de specialiștii din domeniu.

Natalia Gheorghiu a înscris un capitol aparte în dezvoltarea medicinei autohtone. Astăzi, nu toți cunosc că ideea construcției unui centru republican al mamei și copilului a fost lansată pentru prima dată în 1979, la plenara CC al PCM, de către Natalia Gheorghiu. Obținând susținere, au urmat multiple deplasări, dezbateri, discuții. În final, la Moscova, a fost luată decizia de a construi un centru medical al mamei și copilului din contul banilor acumulați la subotnicul unional. Încununate i-au fost munca și creația, când, în 1982, a fost pusă piatra de temelie a Institutului Mamei și Copilului.

Natalia Gheorghiu a fost membru al Asociației Internaționale de Chirurgie, președinte al Societății Chirurgicale din Moldova, membru al Societății Chirurgicale din Tadjikistan și din Georgia, a participat la numeroase simpozioane de profil din lumea întreagă. A brevetat mai multe inovații, care o caracterizau drept cercetător științific: metoda de dermoplastie, radiometrul diferențial pentru diagnostic în medicină, perforatorul cutanat special și altele.

Activitatea prodigioasă a Nataliei Gheorghiu a fost apreciată pe măsură: Medic Emerit din RSSM, Om Emerit în Științe din RSSM, Ordinele „Drapelul Roșu de Muncă”, „Prietenia Popoarelor”, Ordinul Republicii, medalia Comitetului Internațional pentru Apărarea Păcii și alte distincții importante.

Natalia Gheorghiu a fost o legendă a Chișinăului de odinioară. Odată, la o intersecție, o mașină încerca să treacă în viteză, neregulamentar, strada. Colaboratorul poliției rutiere tot atunci și-a făcut loc printre mașini, eliberând traseul pentru cel care vădit încălca regulile de circulație. El a salutat-o militărește pe femeia care se afla la volan. Nu era superiorul său, era profesorul Natalia Gheorghiu. Se grăbea la o operație...

Mai știm noi că femeia aceasta, care a făcut atâtea pentru alții, s-a privat pe sine de multe lucruri ce aduc confort și bunăstare. A trăit modest, cu lucruri puține. Avea necesarul și-i era destul. În afara lumii medicale, o singură prietenă i-a mângâiat viața – interpreta Tamara Ciobanu. Cu toate încercările sorții în plan familial, întotdeauna familia a fost așezată în capul mesei. Multe urcușuri și căderi i-a oferit soarta, dar de fiecare dată a știut să-și păstreze verticalitatea și nu a cedat nici celor mai cumplite greutăți, având un respect deosebit față de membrii familiei. Prin analiza și elucidarea evenimentelor și faptelor care au marcat-o pe Natalia Gheorghiu deducem că omul de valoare nu lucrează de ochii lumii sau ca să fie laudat, ci dintr-un îndemn al sufletului. Asemeni Nataliei Gheorghiu ...

Severă, dar corectă, ordonată și calmă, ea a știut ca nimeni altul să-și aleagă colaboratorii și să-și formeze urmașii. Întotdeauna și-a dorit enorm continuitatea școlii de chirurgie pediatrică și firească, genială i-a fost alegerea de a transmite această povară grea, dar nobilă unuia dintre cei mai înțelepți, modești și talentați discipoli ai săi – Evei Gudumac, cu care și-a împărtășit durerea și bucuriile, au stat împreună la patul bolnavului. Astăzi, privind de undeva din ceruri, este mulțumită și mândră de alegerea făcută.

O stradă din sectorul Centru al capitalei și Liceul Teoretic din sectorul Râșcani, strada Florilor, poartă numele academicianului Natalia Gheorghiu. În fața Centrului Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Natalia Gheorghiu” a fost instalat un bust din granit și bronz, ce se află sub protecția statului. Acest bust le amintește tuturor că aici a lucrat decenii la rând, femeia care a reușit într-o lume dominată de bărbați să-și facă un nume ... La 30 aprilie 2004, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea reputatului chirurg, Poșta Moldovei a emis o marcă cu imaginea Nataliei Gheorghiu, iar la 18 noiembrie 2004, în Chișinău a fost creată Asociația Chirurgilor Pediatri „Academician Natalia Gheorghiu”.

Dotată cu înțelepciune vie, plină de curiozitate receptivă, savantul Natalia Gheorghiu a abordat cele mai variate probleme științifice în domeniul chirurgiei pediatrice. Logica simplă și rapidă, memoria fenomenală și capacitățile extraordinare, voința fermă – calități care au fost încununate de talentul ei nativ de pedagog – au făcut din ea o mare profesoară. A fost animată mereu de o ambiție, pentru a-și realiza performanța. Comportamentul său față de pacienți a fost întotdeauna un exemplu pentru cei din jur, cărora le-a cultivat străduința de a o urma. Nespus de sensibilă la suferința oricui, nu ezita să răspundă chemării unui bolnav care avea nevoie de ajutorul ei, indiferent de înzăpezirea străzilor, ora nocturnă sau starea de oboseală. Mii de bolnavi tratați și salvați de la moarte – acesta este rodul activității sale practice. Sute de publicații științifice, cazuri clinice cu referire la succesele și insuccesele tratamentului, rapoarte la multiple congrese și alte foruri internaționale încununează opera savantului Natalia Gheorghiu.

Pe parcursul întregii vieți, în centrul activității sale profesionale se află cercetarea științifică asupra unuia dintre cele mai complicate aspecte ale chirurgiei pediatrice – infecția chirurgicală la copil.

Pentru toți copiii, pentru toți discipolii și colegii de breaslă a apus prea timpuriu, cu seninătatea și împăcarea omului care și-a făcut datoria, stingându-se demn, fără resentimente și cu inima împăcată.

Această despărțire prematură a lăsat un gol imens în domeniul medicinei, în special în cel al chirurgiei.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice*.
Chișinău : Medicina, 2014, p. 180-184.)

Eva Gudumac, prof. univ., dr. hab. șt. med.

PROFESORUL NATALIA CONSTANTIN GHEORGHIU

Unul dintre “monștrii sacri” ai chirurgiei pediatrice împlinește anul acesta la 29 noiembrie 85 de ani. Natalia Constantin Gheorghiu – profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a Rusiei, om emerit în științe, medic emerit din Republica Moldova, cetățean de onoare al orașului Chișinău, este unul dintre cei mai remarcabili reprezentanți ai chirurgiei pediatrice din Moldova, având contribuții importante la dezvoltarea specialității alături de dascălii săi.

Numele acestui mare chirurg, lider recunoscut în chirurgia pediatrică, talentat cercetător și savant, este larg cunoscut în țară și peste hotare.

Natalia Gheorghiu este membru titular al Asociației Internaționale a Chirurgilor, membru al consiliului de conducere al Societății Unionale științifice a Chirurgilor și a Ortoped-Traumatologilor. Ei îi aparțin lucrări prețioase în domeniul chirurgiei de campanie, a traumatologiei, a chirurgiei de urgență, toracice, urologice, anesteziologiei, cât și a chirurgiei reparatorii și plastice.

Pasionată de medicină în general și de chirurgie în special, se dedică concomitent cercetării și activității în chirurgie sub îndrumarea profesorilor F. M. Rubașov, F. M. Golub, academicianului A. D. Speranski și membrului corespondent al AȘM S. D. Ternovski. Acestor mari personalități Natalia Gheorghiu le poartă o vie recunoștință și cele mai alese sentimente de prețuire.

Lucrează la Universitatea de Stat de Medicină din Chișinău timp de 52 de ani, parcurgând aici calea de la medic secundar de clinică până la șef al catedrei chirurgie pediatrică.

Biografia savantei este strâns legată de istoria Serviciului chirurgical pediatric din Moldova.

Natalia Constantin Gheorghiu s-a născut la 29 noiembrie 1914, în satul Lesnoe, județul Tighina, gubernia Basarabia, în familia unui învățător și a unei moașe, părinții jucând un rol important în educarea și formarea ei ca om, ca personalitate, ca specialist. De la mama sa a moștenit dragostea pentru medicină. Despre mama sa, Natalia Gheorghiu totdeauna vorbește cu nemaipomenit de multă căldură și duiosie.

Eminenta studentă Natalia Gheorghiu a absolvit cu diplomă de merit facultatea de Medicină generală a Universității din București, promoția 1940.

Își începe cariera sa medicală în calitate de medic de familie, apoi, în timpul celui de-al 2-lea război mondial, în calitate de chirurg în spitalele de evacuare nr. 2346 și 3408, iar mai târziu – chirurg de policlinică. Din mai 1946 și până în prezent activează la Universitatea de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” din Chișinău la catedrele Chirurgie de facultate și de spital în postură de medic secundar de clinică, asistent, docent. În 1957 este promovată ca conferențiar și șef al cursului înființat de dumneaei, iar din 1960 – șef al catedrei Chirurgie Pediatrică pe care a condus-o cu competență și autoritate până la pensionare (1986). După cum afirmă distinsul chirurg Natalia Gheorghiu, în acești ani a acumulat un bogat bagaj de cunoștințe, a creat o școală, o clinică chirurgicală pediatrică puternică, care abordează în continuare aceeași gamă largă de intervenții chirurgicale la copii, dar elevii ei sunt prea numeroși și locurile în care lucrează prea multe pentru a putea fi înșirate.

Chiar de la începutul activității medicale, pasiunea pentru chirurgia practică a Nataliei Gheorghiu se îmbina cu interesul și predilecția pentru munca științifică, ducând o muncă de pionerat, activitate care n-ar fi fost posibilă fără o pregătire multidisciplinară, efectuând primele operații în hipertensiunea portală, în megacolonul congenital, malformațiile anusului și rectului, atrezia căilor biliare, anomaliile anatomice ale rinichilor și căilor urinare, piciorul strâmb congenital, toracele excavat, atrezia esofagului, hernia diafragmatică, lobectomia pentru bronșiectazii supurative, chirurgia tumorilor etc. Prin activitatea ei neobosită a contribuit esențial la diversificarea chirurgiei plastice în Moldova. Pentru a face astfel de operații, chirurgul Natalia Gheorghiu este deosebit de dotată cu curaj și cu o tehnică ireproșabilă.

Vasta erudiție științifică și largul diapazon al activității practice i-au permis să susțină cu succes în anul 1949 teza de doctor în științe medicale: “Tratamentul chirurgical al bonturilor de amputație ale femurului și tibiei”, iar în 1954 – teza de doctor habilitat: “Analiza experimentală și morfologică a procesului patologic ce se dezvoltă după amputarea extremității la câini”.

Natalia Gheorghiu este prima reprezentantă a națiunii noastre care a devenit candidat și doctor în științe medicale, care a primit titlurile de docent (1953), profesor (1961), om emerit în știință din Moldova (1964), membru corespondent al AȘM al URSS (1971).

Ca savant, ea este un cercetător cu un diapazon excepțional de larg, deținător al unei enorme experiențe clinice și chirurgicale; ea posedă capacitatea de a privi în perspectivă, de a realiza sarcini importante, de a intuit noul, de a tinde permanent spre descoperirea tainelor științei, Natalia Gheorghiu a adus o contribuție fundamentală în rezolvarea unui șir de probleme din domeniul traumatologiei, ortopediei, chirurgiei căilor reno-urinare, toracice, abdominale, tratarea bolilor aparatului circulator, patologia chirurgicală a nou-născuților. Savantul participă activ la perfecționarea și implementarea în practică a metodelor de anestezie și de dezintoxicare a organismului copilului. A avut și are o nesfârșită compasiune pentru copilul bolnav căruia i-a oferit pe lângă cunoștințele și priceperea sa și o fărâmă din sufletul său. Trăiește prin și pentru bolnav, se bucură cu entuziasm veșnic tânăr de succesele sale în redarea sănătății celor bolnavi și suferă cumplit pentru eșecurile inerente profesiei noastre, chiar și în cazurile lipsite de la început de speranța recuperării. Are gesturi chirurgicale calme, măsurate, blânde, totdeauna eficiente, fapt care justifică evoluția simplă postoperatorie a bolnavilor și succesele sale uneori și în situații limită. Aceste trăsături de caracter i-au creat un prestigiu și relații profesionale care depășește perimetrul clinicii, demonstrând o capacitate de înțelegere și de conlucrare cu alte clinici și servicii, aplicând cu fermitate dictonul “respectă-mă ca să te respect”.

Elementul de bază al intereselor științifice și practice ale Nataliei Gheorghiu l-a constituit chirurgia reparatorie și plastică, iar potențialul științific considerabil i-a permis să realizeze elaborări științifice la nivelul standardelor mondiale și să le introducă perseverent în practica ocrotirii sănătății copiilor.

Diapazonul cercetărilor ei s-a extins în problemele chirurgiei esofagului, stomacului, tubului digestiv, în elaborarea și aplicarea unui nou algoritm de diagnostic și tratament în chirurgia septică, chirurgia ficatului, chirurgia toracică, boala arșilor etc. În toată chirurgia sa, s-a bazat pe principiul chirurgiei fiziologice moderne, iar cercetările i-au deschis calea.

Energia creatoare a Nataliei Gheorghiu a ajutat-o să lărgască în termeni relativ scurți baza clinică și de studii a catedrei, s-o înzestreze cu cea mai modernă aparatură de tratament și diagnostic. Ca dascăl a instruit 52 de promoții de studenți, remarcându-se prin prelegeri libere, pline de conținut, sistematizate, cu exemplificări din bogata experiență personală, ce constituie și pentru medicii mai tineri și colaboratori un adevărat tezaur, plin de cunoștințe, echilibru și coerență, oferind în cele mai dificile cazuri cu competență soluții ingenioase care conduc la rezolvarea acestora.

La catedră a fost creat un colectiv tânăr și apt de muncă, care a și alcătuit temelia celei mai importante școli științifice – școala de chirurgie pediatrică reconstructivă și reparatorie.

Majoritatea metodelor de diagnostic și tratament al bolilor chirurgicale și al viciilor de dezvoltare au intrat în chirurgia modernă pediatrică. Ea a conceput o tactică originală de diagnostic și tratament în patologia chirurgiei septice, a viciilor de dezvoltare a intestinului gros și a regiunii anorectale, cât și metode de evaluare a gradului de risc în intervenția chirurgicală.

Elaborarea și perfecționarea metodicilor operațiilor, a instrumentelor de chirurgie au permis să fie redus numărul de complicații, de sfârșit letal în chirurgia peritonitelor și a sepsisului, a traumatismului organelor parenchimotoase și cavitare, a aparatului urogenital, osteomielitei hematogene acute etc.

Lucrările Nataliei Constantin Gheorghiu se evidențiază prin profunzimea cercetării, concepția metodică clară și analiza riguroasă a materialului factologic. Principiile științifice formulate de dumneaei și recomandările practice rezultate din acestea, prin fundamentarea lor totdeauna au atras atenția chirurgilor.

Astăzi, școala Nataliei Gheorghiu se constituie din numeroși discipoli – 6 profesori, 15 conferențieri, 20 de doctori în medicină, care activează în diverse secții de chirurgie din țară, de peste hotare, în importante instituții medicale, la catedre de studii, în laboratoare.

Impresionează volumul ideilor realizate, numărul de lucrări științifice ale Nataliei Gheorghiu – cele peste 250 de publicații, dintre acestea 6 monografii, 5 culegeri, cât și numărul de decorații (4 ordine, 10 medalii), titlurile științifice, mărturii ale unor aprecieri de rang internațional etc.

Astăzi, la 42 de ani din ziua fondării Serviciului chirurgical pediatrie în Republica Moldova, este evident că activitatea despre care am vorbit mai sus, a contribuit la faptul că domeniul respectiv să-și ocupe locul binemeritat în știința medicală și în practica de ocrotire a sănătății copiilor, la progresul chirurgiei și al medicinei din Moldova în general.

Nesecatul spirit activ în creație și în viață al Nataliei Gheorghiu a fost marcat la jubileul de 80 de ani din ziua nașterii cu cea mai înaltă decorație a Moldovei – “Ordinul Republicii”.

În persoana Nataliei Gheorghiu se îmbină un remarcabil chirurg și clinician, un talentat pedagog, un minunat lector și îndrumător al tineretului.

Orator strălucit, care cucerește prin vorbirea sa vioaie și expresivă, prin capacitatea de a asculta, a generaliza, a rezuma luările de cuvânt ale raportorilor; ea își merită pe deplin autoritatea și înalta apreciere. Natalia Gheorghiu este unul dintre cei mai activi participanți ai congreselor, simpozioanelor, conferințelor științifice. Fiind președinte al secției chirurgilor pediatri din Moldova, iar pe parcursul a 15 ani și președinte al Societății chirurgilor din Moldova, ea este și acum membru de onoare al acestor organizații.

Ca totdeauna, Natalia Gheorghiu este uimitor de energică, harnică, cu sufletul darnic, continuând să transmită generațiilor tinere de chirurghi lecțiile profesiei, ale umanismului, responsabilității, bunătății, ale sentimentului datoriei.

Calea ei de viață este un exemplu strălucit de slujire societății, un model pentru tineret, un adevărat model de existență și vocație.

Natalia Gheorghiu își întâmpină aniversarea de 85 de ani de la naștere fiind plină de energie și de forțe creatoare.

Discipolii o felicită pe distinsa doamnă și Profesor Natalia Gheorghiu cu jubileul de 85 de ani, îi doresc multă sănătate, realizări și progrese.

La mulți ani, Doamnă Profesor!

(In: *Zilele Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, 13-14 octombrie 1999 : Materialele conferinței științifice a colaboratorilor și studenților*. Chișinău, 1999, p. 7-10.)

*****

Вера Дзеро, канд. мед. наук

О ДОРОГОМ НАШЕМ УЧИТЕЛЕ

Писать о Н. К. Георгиу, одной из самых замечательных женщин Молдовы, члене-корреспонденте Академии Медицинских Наук СССР, заслуженном деятеле науки, профессоре, заведующей кафедрой детской хирургии КГМИ, очень непросто, если не сказать очень трудно.

Со студенческой скамьи и до настоящего времени мы, ее ученики, не устаем восхищаться этой, поистине прекрасной женщиной.

Делает ли она сложнейшую операцию, руководит ли научной конференцией или лихо ведет свою «Волгу» – во всех случаях она делает это превосходно. Я благодарна своей судьбе за то, что мне посчастливилось вначале работать в научном студенческом кружке при кафедре детской хирургии, затем стать детским хирургом, защитить диссертацию и продолжить работать, служа детской хирургии, этой самой замечательной профессии в медицине.

Наталья Константиновна – человек огромной доброты, щедрость её души безгранична. К ней всегда можно было подойти, рассказать, попросить помощи, совета. И всегда получить не

формальный ответ, а действительную помощь, почувствовать её душевное участие. Это знаем мы, все детские хирурги Молдовы, это знают все, кто работал с ней на кафедре детской хирургии и в больнице.

Но все-таки основная и самая большая её любовь – это дети. У Натальи Константиновны мы учились не только врачебному мастерству, но и её манере разговора с детьми.

Входя в палату, она улыбалась, протягивая руку малышу, и он с улыбкой и радостью давал ей свою ладошку. Дети чувствовали в Наталье Константиновне друга, доброго, чуткого друга, способного защитить их от боли, от неприятных и страшных процедур. Они делились с ней своими горестями и радостями.

У Натальи Константиновны был особый подход к детям. Она умела уговорить, отвлечь внимание, одновременно осматривая ребёнка, решая трудные вопросы диагностики.

Наталья Константиновна всегда видела в ребёнке Человека, маленького, больного, незащитного Человека. Это, по-моему, основное в её подходе к ребёнку.

Она мудра и человечна, и этому всю жизнь мы должны учиться у неё. Наталья Константиновна, создавая службу детской хирургии Молдовы, поистине была первопроходцем. А быть первым всегда сложно, ведь всё она начала с нуля – первое детское хирургическое отделение на 40 коек в РДКБ (1957 г.), затем ещё одно срочное хирургическое отделение в этой же больнице, а в 1974 г. – 5-этажный хирургический корпус со специализированными отделениями и первым реанимационным отделением.

И все мы, её ученики, знали с какими, порой непреодолимыми трудностями все это создавалось.

Параллельно, создавая базу детской хирургии, велась большая научная работа, которой также руководила Наталья Константиновна. Благодаря своей врожденной интеллигентности, а приобрести интеллигентность пока ещё никому не удавалось, коммуникабельности, искренности в своих делах и помыслах, у неё было много настоящих друзей среди ведущих детских хирургов СССР. Это прежде всего академики Исаков Ю. Ф., Баиров Г. А., Долецкий С. Я., профессора Державин В. М., Ленюшкин А. И., Пугачев А. Т. и многие, многие другие, которые также помогали становлению и развитию нашей службы. Многим нашим детским хирургам были открыты двери во все ведущие клиники детской хирургии СССР. Каждый из нас, приезжая домой со специализации, усовершенствования или просто, будучи в клинике, на рабочем месте, привозили новые методы обследования, лечения, оперативных вмешательств. Но непременным требованием нашего дорогого шефа являлось внедрение всего нового в повседневную жизнь хирургических отделений.

Так, по крупицам, создавалась служба детской хирургии Молдовы. И нам всем, детским хирургам республики, ученикам нашего Великого Учителя, надо делать все возможное и невозможное, чтобы сохранить это её Великое Детище. Потому что детский хирург – это человек безгранично любящий детей, а еще больше – больных.

И если это будет так, то, когда вы увидите глаза страдающего малыша, остается только одно: огромное желание помочь, успеть облегчить боль, спасти.

(In: *Chirurgie pediatrică : culegere de cazuri clinice.*
Chişinău : Medicina, 2014, p. 178-179.)

REFERINȚE ȘI APRECIERI

„Omul Natalia Gheorghiu a fost o personalitate de o certă probitate profesională, dotată cu sinceritate, înțelepciune. Diagnostician de mare finețe, care poseda o tehnicitate chirurgicală aparte, a fost un gânditor prin excelență al gestului chirurgical; a avut un simț deosebit la intuirea complicațiilor postoperatorii, și-a îngrijit întotdeauna deosebit de atent bolnavii. A inspirat bolnavilor încredere și dragoste caldă, găsind pentru fiecare cuvântul potrivit, care le reda optimismul.” (Eva Gudumac)

***

„Academicianul Natalia Gheorghiu a rămas în memoria noastră ca o flacără ce încălzește și generează bunătate sufletească, dorință de a cunoaște. Domnia sa a fost o întreagă enciclopedie, a răsădit în noi setea de carte, a zidit templul viitoarelor generații de chirurși pediatri. Toate aceste fapte ne determină să-i evocăm continuu chipul luminos, personalitatea de clinician, chirurg dedicat și cercetător, precum și de Om, căutând să-i urmăm exemplul în profesie și în viața de zi cu zi.” (Eva Gudumac)

***

„Ne plecăm cu respect și nostalgie în fața amintirii celei cine a fost pentru noi Maître și dorim ca chirurgia copilului să se bucure în viitor de apariții similare a unor medici ce posedă din plin acele calități sufletești de care a dat dovadă Marele Chirurg, Medic, Savant, Dascăl de prim rang, Avocatul nostru al tuturor, în fața mâniei celor de care depindea în acel moment soarta chirurgiei pediatrice, academiicianul Natalia Gheorghiu pe parcursul întregii vieți.” (Eva Gudumac)

***

„Personalitățile notorii – oamenii care au stat la baza fondării clinicilor, instituțiilor medicale, centrelor autohtone, sunt nemuritoare pentru Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova. Este o onoare și o mândrie pentru noi că profesorul Natalia Gheorghiu a fost o figură emblematică a Universității și a sistemului de sănătate, fiind o primadonă a medicinei autohtone.” (Emil Ceban)

***

„Ne dorim ca valorile înrădăcinate și transmise de academiciana Natalia Gheorghiu să aibă continuitate și să fie preluate de discipoli. Această manifestare este și o parte componentă a nemuririi academicianei, ce reflectă participarea Domniei Sale în domeniile: cercetare, știință, activitate clinică și educație, precum și la promovarea Universității, Institutului Mamei și Copilului și, desigur, Centrului Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică ce îi poartă numele.” (Emil Ceban)

***

„Natalia Gheorghiu este modestă, atentă cu bolnavii, își adoră specialitatea și binemeritat se bucură de autoritate din partea contingentului profesoral-didactic și al studenților ISMC.” (Nicolae Testemițanu)

***

„[...] academiciana Natalia Gheorghiu a fost o personalitate a neamului, care a lăsat o brazdă adâncă în dezvoltarea medicinei autohtone. S-a manifestat prin cele mai frumoase calități, chirurgia pediatrică fiindu-i sensul vieții... A fost unicul nostru membru al Academiei de Științe Medicale din fosta URSS, fiind și membru al Academiei de Științe a Moldovei. Și faptul că astăzi sunt prezenți mai mulți experți și fiecare dintre Dumneavoastră deja reprezentați o școală, o direcție, aceasta însemnând că rădăcinile se trag și de la academiciana Natalia Gheorghiu.” (Ion Tighineanu)

***

„Prețuiește numai oamenii care știu să muncească bine, care nu se eschivează, folosindu-se de temeinice pretexte. Nu admite să te lași învins de oboseală, de indispoziții mărunte, chiar de unele dureri, pe care le socoate nesperioase, cum ar fi durerea de cap sau de dinți.”

„... Mâinile ei maestre și bune nu sunt numai două. Au devenit multiple, s-au însutit și înmiit. Foștii elevi i-au devenit colaboratori fideli.” (Vera Malev)

***

„[...] nici pe departe nu se cunoaște numărul celor care au avut fericirea să fie salvați de această blândă și curajoasă femeie pentru care haina de gală a fost halatul alb, iar crezul vieții – micuții să se bucure de copilărie în adevăratul sens al cuvântului.”

***

„A fost un veritabil model de educator, medic, savant care își asuma decizii dintre cele mai riscante și un om binevoitor, care prin faptele sale și-a înscris numele cu litere de aur în conștiința tuturor celor care au cunoscut-o.” (Gheorghe Baci)

***

„Natalia Gheorghiu a fost un adevărat erou până în ultimele clipe de viață care face cinste neamului.” (Gheorghe Baci)

***

„Chirurg complet, spirit inovator, intelectual de marcă, savant apreciat Academicianul Natalia Gheorghiu rămâne o figură de referință a lumii chirurgicale moldave.”

***

ETERNIZAREA NUMELUI

▪ *Catedra de chirurgie, ortopedie și anesteziologie pediatrică „Natalia Gheorghiu”*

În anul 2019, prin Decizia Senatului USMF „Nicolae Testemițanu” nr. 13/10 din 21 noiembrie 2019, catedra universitară a fost redenumită în cinstea eminentului profesor Natalia Gheorghiu, cu prilejul aniversării a 105 ani de la naștere.

***

▪ *Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Natalia Gheorghiu”* – singurul centru de chirurgie pediatrică de nivel terțiar, care prestează servicii chirurgicale pediatrice specializate de înaltă performanță, având în structura sa 12 secții clinice: chirurgie generală (toraco-abdominală și coloproctologie); chirurgie urgentă; chirurgie septică; chirurgia nou-născuților; urologie; neurochirurgie; ortopedie, traumatologie și vertebrologie; ginecologie infantilă; endoscopie; sterilizare; blocul de operații; secția anesteziologie, cu o capacitate totală de 263 de paturi.

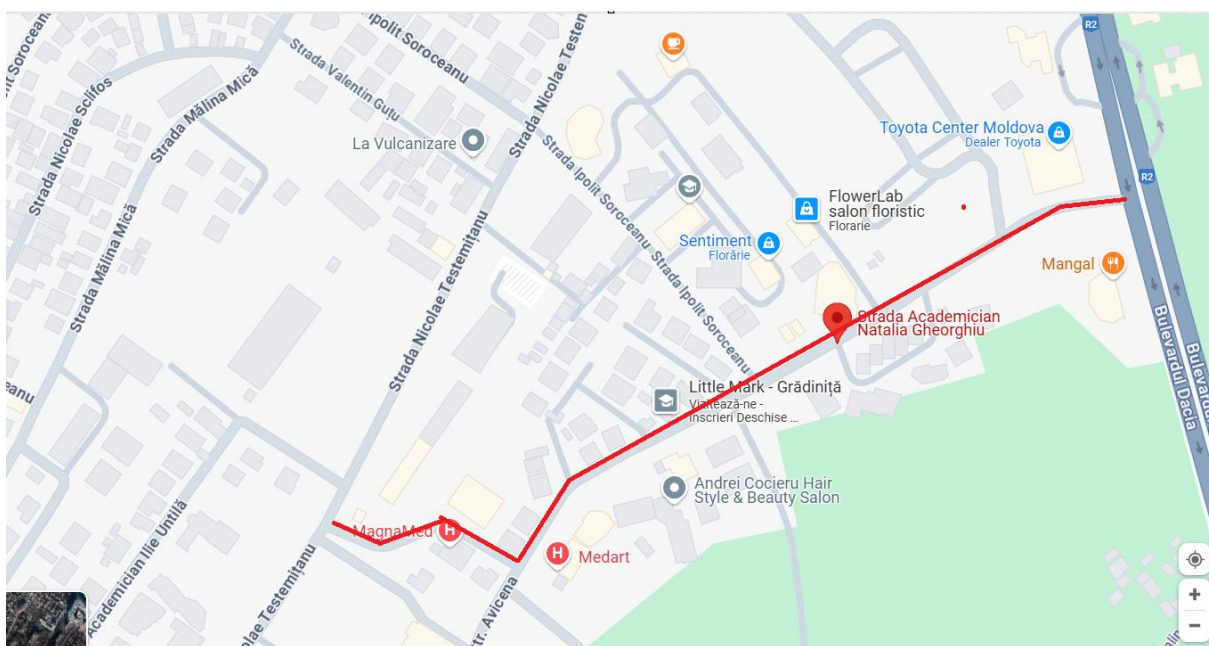
Centrul de chirurgie pediatrică este baza clinică a Catedrei de chirurgie, ortopedie și anesteziologie pediatrică „Natalia Gheorghiu”.

***

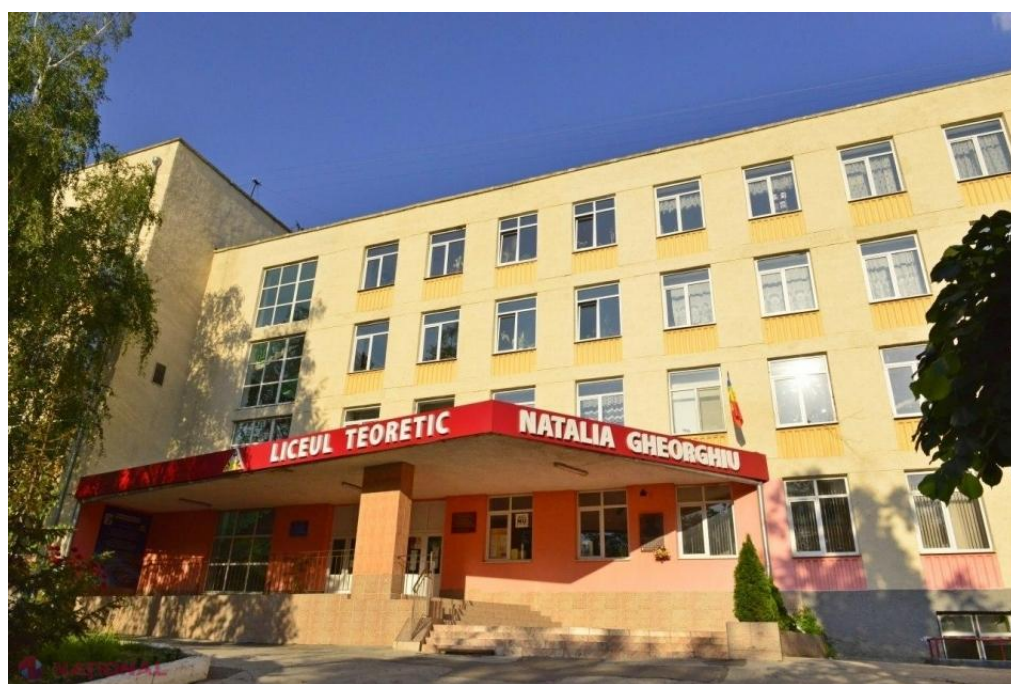
- **Strada Academician Natalia Gheorghiu** – o arteră cu lungimea de 690 de metri din or. Chișinău, sectorul Centru.

Denumirea străzii a fost atribuită în anul 2004 în memoria ilustrului chirurg Natalia Gheorghiu (decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 11/49 din 17.06. 2004).

***

- **Liceul Teoretic „Natalia Gheorghiu”**, mun. Chișinău, str. Florilor 6, sectorul Râșcani.

***

- **Marca poștală cu imaginea Nataliei Gheorghiu**, emisă de Poșta Moldovei în anul 2004, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea reputatului chirurg.

***

- **Bustul Nataliei Gheorghiu** din bronz a fost instalat în anul 2002 în fața Centrului Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Natalia Gheorghiu”, IMSP Institutul Mamei și Copilului, str. Burebista 93, sectorul Botanica, Chișinău (Hotărârea Guvernului nr. 463 din 15.04.2002).

***

▪ **Bustul Nataliei Gheorghiu** pe *Aleea savanților și medicilor iluștri*, un complex sculptural inaugurat la 9 octombrie 2015 cu ocazia celei de-a 70-a aniversări a USMF „Nicolae Testemițanu”, pe strada Nicolae Testemițanu, 27, Chișinău, sectorul Centru. Bustul este realizat din bronz, instalat pe soclu de granit, autorul lucrării – sculptorul Veaceslav Jiglițchi.

***

▪ **Placa comemorativă Natalia Gheorghiu (1914-2001)** instalată în anul 2004 pe peretele casei în care a locuit renumitul chirurg pediatru, pe strada Florilor 12/1, Chișinău.

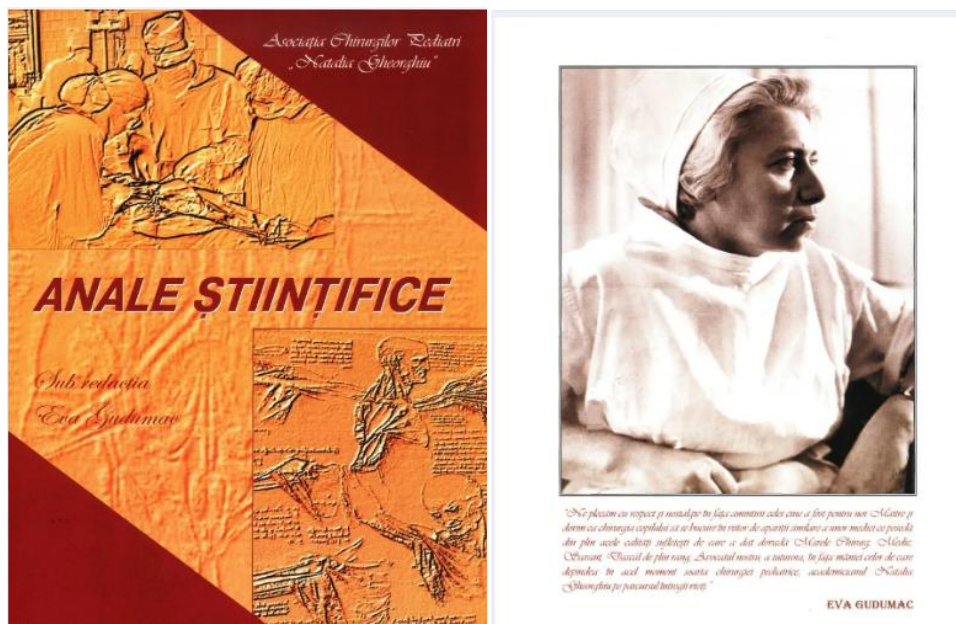
Sculptori: B. Dubrovin, V. Doicov, arhitect: S. Ciocanu.

Decizia C.M.C. nr. 6/61 din 24. 02. 2004, Hotărârea Guvernului nr. 392 din 15.04.2004.

***

- **Asociația Chirurgilor Pediatri „Natalia Gheorghiu”** creată la 18 noiembrie 2004 în memoria ilustrului chirurg.

***

- **Conferința științifico-practică în domeniul chirurgiei pediatrice dedicată Nataliei Gheorghiu, cu participare internațională**, organizată anual de Catedra de chirurgie, ortopedie și anesteziologie pediatrică „Natalia Gheorghiu” a USMF „Nicolae Testemițanu” în colaborare cu Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Natalia Gheorghiu” și Academia de Științe a Moldovei.

***

IV. FILE DE ALBUM

Anul 1935, absolventă a gimnaziului din Tighina
Sursa: *Natalia Gheorghiu (1914-2014) : [Album]. Chișinău, 2014*

Părinții Nataliei Gheorghiu

Sursa: *Мои года – моё богатство : очерк о детском хирурге Наталье Константиновне Георгиу : [документальный фильм] / Л. Зиновьева, А. Семион, Л. Жердева [и др.]. [Chișinău, 2000]. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=p5paFTxftBk>*

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

Natalia Gheorghiu împreună cu soțul Alexandru Osna

Sursa: *Мои года – моё богатство : очерк о детском хирурге Наталье Константиновне Георгиу : [документальный фильм] / Л. Зиновьева, А. Семион, Л. Жердева [и др.]. [Chișinău, 2000]. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=p5paFTxftBk>*

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

Membrii Colegiului de redacție al revistei „Păzirea sănătății” (1959)
 Sursa: Arhiva Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei, Fondul fotografic.

Natalia Gheorghiu alături de cea mai bună prietenă Tamara Ciobanu, interpretă de muzică populară
 Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Natalia Gheorghiu și discipolul ei Eva Gudumac
Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Natalia Gheorghiu și colegii de breaslă
Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Natalia Gheorghiu în sala de operație

Sursa: *Natalia Gheorghiu : istoria lucrului bine făcut (1914-2014). Asociația Chirurgilor „Nicolae Anestiadi” din Republica Moldova : [site]. URL: <https://chirurgie.md/natalia-gheorghiu-istoria-lucrului-bine-facut-1914-2014/>*

Sursa: *Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”*

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

O lecție practică cu studenții

Sursa: Кишиневский государственный медицинский институт. Кишинев : Штиинца, 1984. С. 194.

Natalia Gheorghiu (prima din dreapta) cu colegii în sala de operație, anii 70

Sursa: „Căci tu înseninezi mereu...” : Spicuri din fototeca Agenției Naționale a Arhivelor. Agenția Națională a Arhivelor : [site]. 2021. URL: <https://arhiva.gov.md/caci-tu-inseninezi-mereu-m-eminescu-spicuri-din-fototeca-agentiei-nationale-a-arhivelor/>

O lecție practică cu studenții

Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Colaboratorii Catedrei de chirurgie pediatrică (1986)

Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

La o întâlnire cu absolvenții Almei Mater (promoția 1966)

Sursa: *Pe aripile timpului : [Promoția 1966 a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău] / responsabil de ediție: Ion Ababii. Chișinău, 2016.*

Momente de meditație

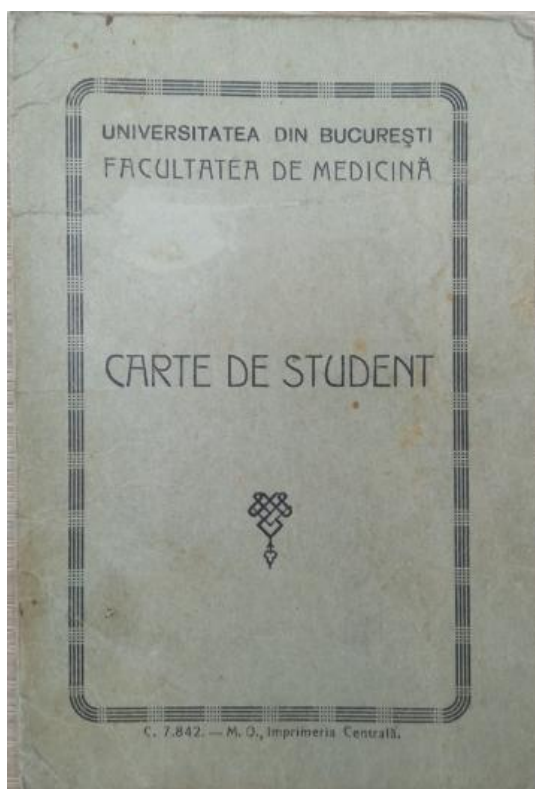
Sursa: *Natalia Gheorghiu : istoria lucrului bine făcut (1914-2014). Asociația Chirurgilor „Nicolae Anestiadi” din Republica Moldova : [site]. URL: <https://chirurgie.md/natalia-gheorghiu-istoria-lucrului-bine-facut-1914-2014/>*

Recunoștința micilor pacienți, Spitalul Republican pentru Copii, anul 1980

Autor foto: Boris Babanov. Sursa: *РИА Новости Медиабанк* : [site]. URL: <https://riamediabank.ru/media/810369.html>

Acte confirmative

Cartea de student a Nataliei Gheorghiu, Universitatea din București, Facultatea de Medicină

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

Legitimăție de serviciu, medic, șefă de laborator, Spitalul militar nr. 3408

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

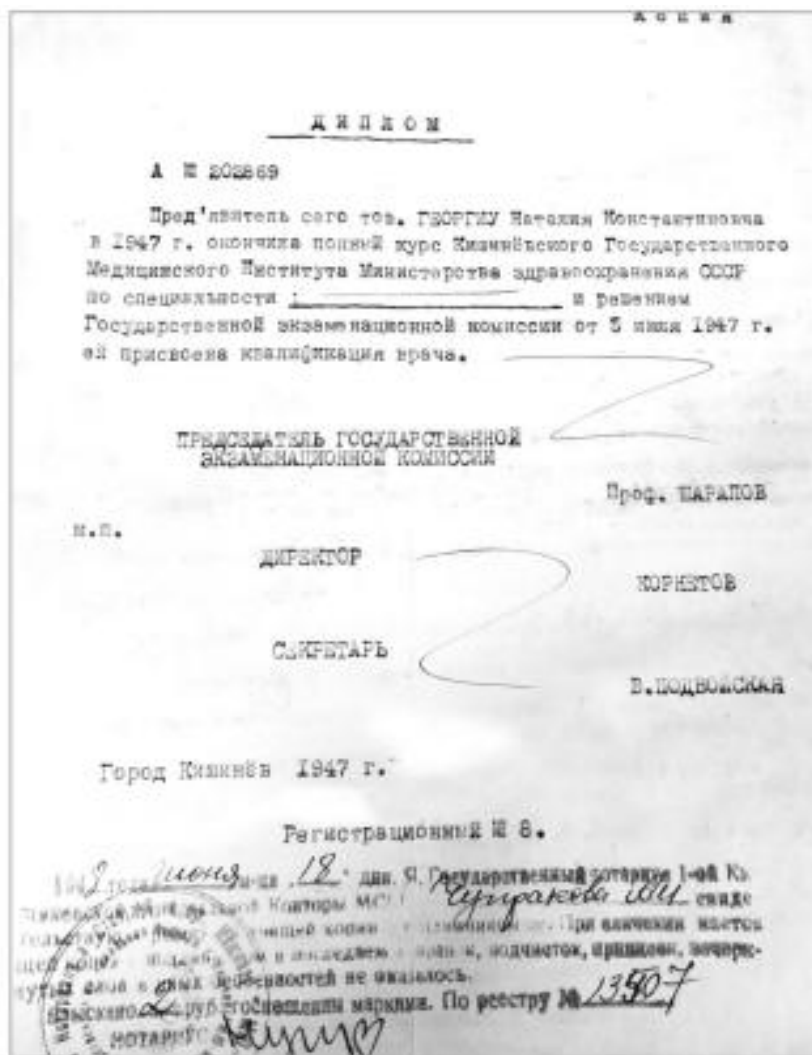
Legitimăție de serviciu, medic, șefa cabinetului de radiografie, Spitalul militar nr. 3408

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

Certificatul de membru al Prezidiului Comitetului Moldovenesc pentru apărarea păcii, 1970

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

Diplomă de absolvire a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău
Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Carnet de membru al Asociației inventatorilor și raționalizatorilor
Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

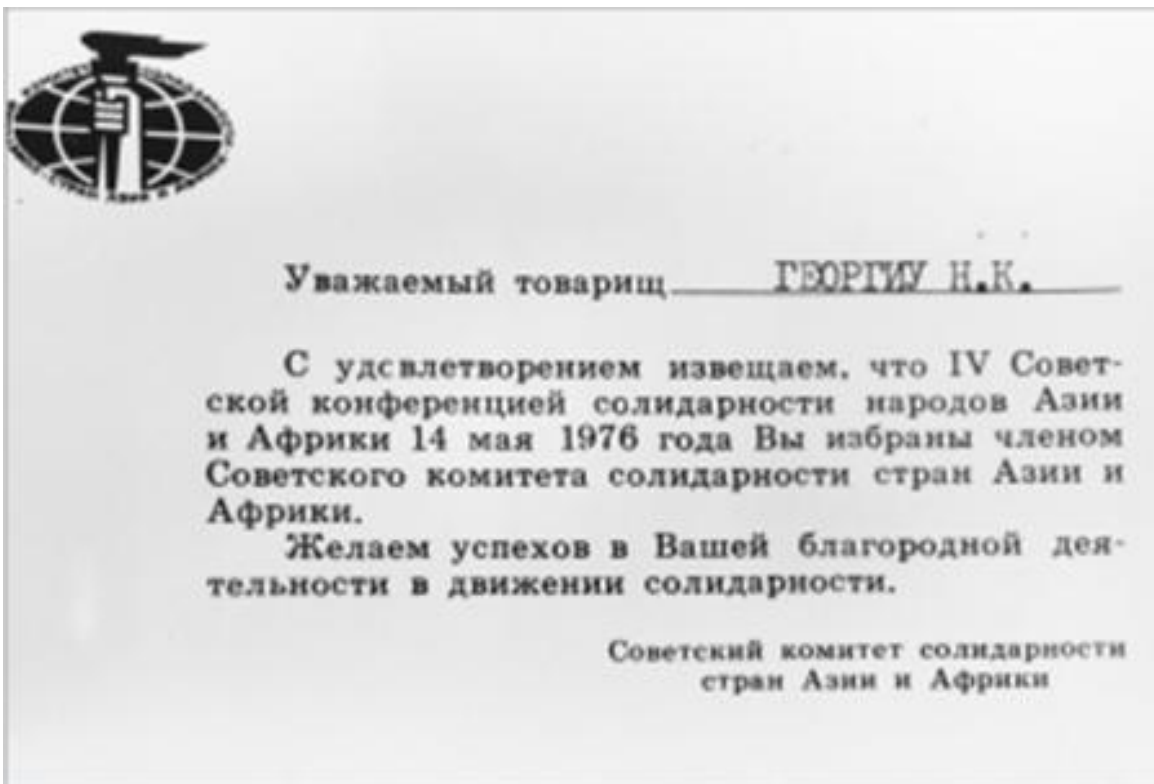
Certificatul de membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a URSS

Sursa: Muzeul de istorie a medicinei al USMF „Nicolae Testemițanu”

Dovada Conferirii Medaliei onorifice de „Luptător pentru pace”

Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”

Natalia Gheorghiu - membră a Comitetului sovietic de solidaritate cu țările Asiei și Africii

Sursa: Arhiva USMF „Nicolae Testemițanu”, F. 2, I. 4, D. 1987

Index de nume

- A**
Ababii, I. 243, 274
Andriuță, V. 120
Andronic, N. 141
Anestiadi, N. H. 152, 153
Anestiadi, V. 150
Anghel, A. 289
Antohii, I. 150
- B**
Babilev, F. V. 137, 138
Babuci, V. 120, 122, 245
Baciu, Gh. 273
Balanovschii, A. 192
Baranov, L. 258
Barbos-Balinschi, E. 283
Belousov, V. 150
Bernic, J. 259
Bivol, T. 115
Bobanova, M. M. 153
Bobână, L. 253
Bogaci, I. I. 151
Boian, G. 260
Botezatu, Gh. 150
Braghiș, D. 239
Butnaru, E. 282
- C**
Ceban, E. 274
Ceban, I. 282
Ciobanu, M. 283
Ciobanu, R. 273
Colesnic, Iu. 236
Colîbneac, A. 246
Curajos, B. M. 132, 180, 198, 238, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 266, 267, 270, 271, 272
- D**
Diacov, D. 239
Didîc, P. 191
Dolghier, L. 262
Draganiuc, C. 150
Dragoș, M. 229
Dzero, V. 114, 115
- E**
Edinac, B. I. 134
Ețco, C. 184
- F**
Foiu, T. 282
- G**
Gherman, D. 285
Gherman, V. 236
Gîncu, G. 263
Grossu, Iu. 274
Grosu, Gh. 121
Grosu, A. 230
Grosul, I. 194
Gudumac, E. 120, 121, 133, 137, 138, 141, 142, 180, 231, 238, 244, 245, 255, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 272
- H**
Harconița, E. 283
Harjevschi, M. 282
- I**
Iova, A. S. 140
Izbeșciuc, L. I. 138
- J**
Jalbă, A. 259
- K**
Kucharz, E. J. 256
Kyleb, R. A. 256
- L**
Lepădat, N. V. 137
Loghin, E. 274
Lucinschi, P. 239
- M**
Malev, V. 221
Malicova, V. 202
Malkovskaia, E. V. 140
Maniuc, A. 267
Mazaev, V. A. 140
Mazur, A. D. 151
Moroz, P. 258, 259, 260, 261, 262, 263, 266, 267, 270, 271, 272
- N**
Negrescu, V. Ia. 152, 153
- P**
Popușoi, E. 203
Preașcă, D. 277
Prisac, L. 278, 283, 284
Prisacari, V. I. 118, 119, 121, 122, 231
- R**
Radilov, V. 122, 270
Râbkin, V. 288
Romanov, L. 228
Rotaru, L. 284
Ruse, F. 180

- S**
Sandu, M. **247**
Seu, M. M. **268**
Shampo, M. A. **256**
Stici, I. **232**
Struță, A. **283**
- Ș**
Șavga, N. G. **135, 238, 271**
- T**
Tănase, A. **120**
Tărăcilă, N. **254**
Testemițanu, N. **184, 185**
Turea, L. **210**
- Ț**
Țîgîrlaş, S. **222**
- V**
Vatamanu, I. **216**
- X**
Xenofontov, I. V. **278, 283**
- Z**
Zapadinschii, R. **290**
Zănoagă, I. S. **151**
- *****
- A**
Албу, Е. **294**
Андроник, Н. В. **99, 104**
Анестияди, Н. Х. **157**
Астапенко, В. Г. **83**
- Б**
Бакланова, В. Ф. **34**
Баранов, К. **225**
Белоусов, В. Д. **165, 168**
Белых, Е. **211, 217**
Березинская, И. В. **82**
Бивол, Т. С. **9, 35, 36, 47, 48, 53, 54, 55, 64, 74, 76, 81, 98, 100, 101, 106, 108, 110, 113, 172**
Бобанова, М. М. **157**
Боиштян, Л. Е. **103**
Боян, Г. М. **65, 66, 94, 113**
Буза, А. Ф. **112**
Бураковская, С. Ф. **34**
Бырсан, М. Р. **61, 62**
Бытка, П. Ф. **205**
- В**
Вартичан, И. К. **212**
Викторова, Л. **209**
Волков, М. В. **168**
- Г**
Гецеул, Е. В. **112**
Гнилорыбов, Т. Е. **165**
Гожина, Т. Г. **33**
Голуб, Ф. М. **14, 15**
Гордейчук, В. Д. **105**
Гроссу, Г. С. **158**
Гроссу, Г. Ф. **42, 111**
Гроссу, Л. Г. **75, 92, 99, 104, 149**
Гудумак, Е. М. **32, 35, 36, 44, 45, 47, 48, 51, 53, 56, 57, 59, 64, 65, 69, 74, 75, 80, 82, 83, 86, 90, 96, 97, 99, 103, 104, 106, 107, 110, 136, 149, 155, 173, 181, 182, 233, 241**
Д
Дейнеко, В. Е. **31, 46, 71**
Деревщикова, С. **248**
Державин, В. М. **74**
Дзетро, В. Г. **38, 61, 62, 72, 73, 77, 78, 87, 88, 95, 112, 117, 118, 119, 178, 233, 272**
Дискаленко, А. П. **205**
Дмитриев, М. Л. **204**
Достовалова, Л. А. **108**
Драганюк, А. А. **43, 97, 102, 174**
Дубина, Н. **197, 249**
Е
Единак, Б. И. **35, 36, 48, 116, 144, 175**
Еренков, В. А. **159**
Ефимова, Л. **200**
Ж
Жердева, Л. **237**
Жук, В. И. **9, 39, 40, 41, 42, 47, 51, 52, 54, 55, 58, 63, 67, 68, 70, 76, 79, 81, 89, 143, 146, 177**
З
Заболотная, О. В. **98, 100, 101**
Захария, И. Г. **112**
Зиновьева, Л. **237**
Зорькин, А. А. **218**
И
Иваненко, И. Н. **171**
Избещук, Л. И. **90, 96**
Имамалиев, А. С. **171**
Ионко, М. **234**
К
Казакова, Р. **241**
Кант, В. И. **205**
Капнина, Б. **235**
Карбышев, В. **250**
Кирика, М. **257**
Кисненко, А. **251**
Китикарь, Ф. М. **91, 92, 93, 96, 159**

Кожевникова, К. **188**
Козловская, И. М. **43, 56**
Костюшко, Е. Ф. **46, 57, 167**
Куражос, Б. М. **10, 34, 37, 38, 40, 59, 61, 62, 72, 73, 77, 78, 87, 88, 91, 95, 109, 117, 119, 130, 155, 169**

Куцкий, А. Е. **281**
Кучинский, Е. П. **22**

Л

Лазарев, А. М. **218**
Лакуста, В. Н. **158**
Латычевская, В. П. **58, 111**
Лебедева, А. **205**
Левданский, Н. **187**
Ленюшкин, А. И. **38**
Лепэдат, Н. В. = Лепадат, Н. В. **65, 75, 82, 83, 86, 90, 96, 136, 179**
Лопаткин, Н. А. **109**

М

Малай, А. А. **111, 181**
Марин, И. М. **163**
Махинова, О. В. **281**
Мелека, А. **293**
Милкова, Т. Н. **112**
Михельсон, В. А. **11, 105**
Могильникова, Л. А. **88**
Монул, Ф. А. **37**
Морару, А. Т. **161**
Мунтяну, А. Р. **61, 62**
Мухин, Е. А. **41**
Мыныскурты, А. Ф. **53, 64**

Н

Негреску, В. Я. **157**
Новосаднюк, В. **214, 215**

О

Орлов, Н. **190**
Осна, А. И. **15**

П

Павлюк, В. Д. **50**
Паллади, Г. А. **65**
Пасиковская, Т. В. **105, 108**
Пахомова, Е. **257**
Петровский, Б. В. **204**
Плецитый, Д. Ф. **18**
Полюхов, С. М. **70, 98, 100**
Попа, И. А. **54, 89**
Попова, Н. А. **25**
Попова, Т. Г. **11**
Попушой, Е. **206, 218**

Портнов, З. М. **24, 166**
Портной, Е. Я. **143**
Потырнике, М. **224**
Прокопишин, В. И. **55**
Пугачев, А. Г. **38**
Пулатов, А. Т. **113**
Путов, Н. В. **42**
Пыргарь, Б. П. **79, 89, 98, 100, 101**

Р

Радилов, В. И. **113, 182**
Рашкова, В. Н. **107**
Ремизов, В. Б. **116**
Робу, А. И. **80**
Ройбу, В. С. **84, 93, 102, 129, 176**
Рубашов, С. М. **13**
Рыбкин, В. **199**
Рыжов, П. В. **21**
Рябцев, И. **279**

С

Салита, Е. Л. **112**
Салита, Л. Э. **27**
Салита, Х. М. **29**
Санду, М. **252**
Семион, А. **237**
Синицына, Н. А. **118**
Смагин, Б. **196**
Соловьева, С. **227**
Сомова, Г. **223**
Сперанский, А. Д. **18**
Спиваченко, Д. Л. **143**
Стаматин, С. И. **102, 161**
Старостенко, Н. Т. **20**
Старчук, Н. И. **109**
Стефани, Д. В. **182**

Т

Тестемицану, Н. А. **163, 205, 218**

Х

Халата, В. **237**
Хараузов, Н. А. **13**

Ц

Цулукидзе, А. П. **95**
Цыбырнэ, К. А. **31, 106, 205**

Ч

Чернов, В. М. **17**
Чиркова, З. **193**
Чорба, В. С. **71**

Ш

Шавга, Н. Г. **8, 31, 32, 33, 44, 45, 84, 102, 116, 131, 145, 147, 170**

Шатохина, Е. **292**

Шауга, Е. С. **71**

Шляхов, Э. Н. **94, 205**

Щ

Щетинин, Н. П. **85**

Ю

Юдкович, И. Ш. **143**

Яковлевой, И. А. **205**